ČČH

ČASOPIS ČESKOSLOVENSKÝCH HOUBAŘŮ

ROČNÍK XXIV.

červen — říjen

ČSL. MYKOLOGICKÝ SBORNÍK

ORGÁN MYKOLOGICKÉ PĚTILETKY RČS

Penízovka sametonohá (Collybia velitupes Curt.). Nález: Praha-Zátiší na dubovém pařezu dne 10. prosince 1944. Váha 470 gramů. Klobouky plodnice až 5 cm v průměru. Nejhořejší klobouky s tenkou ledovou polevou na povrchu rozprostíraly se nad ostatními jako ochranná střecha. Nalezla a nakreslila perem Milada Dvořáková. Výborná, jedlá zimní houba, zvláštní třídy chuti i hodnoty (I. A), kterou zná naší propagací každý houbař. — Archiv ČČH.

ČÍSLO 1-3

Vydává Mykologický výzkumný ústav • Založil a řídí Dr. Fr. Smotlacha • Vědecký list (orgán) Mykolog. ústavu v Praze

COMMONWEALTH MYCOLOGICAL INSTITUTE
31 JAN 1961

Milan Háček:

O chemických hubných reagencích, jak jich používáme v ústavu.

Reagence, užívané dávno v lichenologii (sulfovanilin, kys. dusičná, hydroxyd draselný), byly zavedeny do mykologie roku 1907 Arnouldem a Gorisem a roku 1910 R. Mairem v »Les bases de la clasification dans le genre Russula«. Téhož roku vydal Potron: Emploi des reagtives chimigues — Russula«. Ve IV. roč. ČČH (1923-24) uveřejnil p. řed. Melzer pojednání o barevných chemických reagencích, kde po prvé bylo popsáno použití síranu železnatého, hydroxydu amonného, fenolu a chlorovanilinu. Viz též od téhož autora stať o chemických reagencích v »Českých holubinkách« 1927 a v »Klíči holubinek« 1944, jakož i články v VIII. roč. ČČH (1928). M. Josserat (1930) a Fr. Bataille (1931) uveřejnili své poznatky v tomto oboru v časopise franc. mykol. společnosti.

Ke zkoumání používáme hub čerstvých, ne snad již v rozkladu. Nejlépe je zkoumati houby středního stáří. Reagence uschováváme v tak zv. kapacích lahvičkách, t. j. v lahvičkách s bakelitovým uzávěrem s vmontovaným kapátkem. Kyseliny a čpavek pak v tak zv. reagenčních lahvičkách na dýmavé kyseliny. Nejsprávnější výzkum doma v laboratoři se děje na miskách, kam do roztoku vložíme kousek čerstvé plodnice, nebo ještě lépe kousek dužniny plodnice (vždy budiž tu dužnina, lupeny [rourky] a pokožka), pokapeme reagencí. Dužnina se nejlépe získá z horního konce třeni. Nejpohodlnější je používati porculánových palet (k míchání barev), jednak můžeme snadno provádět více reakcí současně a pak je tu snadnost čištění.

Při zkoumání v lese nosíme sebou jen reagence nejdůležitější a nakapeme je na naříznutou plodnici.

Nejdůležitější reagence.

Karbolová voda (fenol). 2% roztok. Dává reagence: nachově-hnědou, normální a řídce i vínově červenou.

Kyselina sírová (H_2SO_4) koncentrovaná nebo 50% sulfovanilin (SV), 0,25 g vanilinu, 2 cm vody, 2 cm H_2SO_4. Dávají reagence: červenou, nachovou, hnědou, fialovou a černou. — Kyselina dusičná (HNO_3), koncentrovaná. Dává reagence: žlutou, normální, oranžovou, zelenou a hnědou.

Zelená skalice ($FeSO_4$), 10% vodný roztok, nebo chlorid železitý ($FeCl_3$), 2% vodný roztok. Dávají reagence: oranžovou, šedo-růžovou, žlutou, šedou a zelenou. Louh draselný (KOH), 20% vod. roztok, potaš (K_2CO_3), soda (Na_2CO_3), 50% vod. roztoky nebo čpavek (NH_4OH), 50% vod. roztok. Dávají reagence: žlutou, oranžovou, červenou, hnědou, fialovou, šedo-černou.

Guajaková tinktura (GT), 10% lihový roztok guajakolu. Jest zkumadlem na oxydační enzymy. Při jejich přítomnosti se barví dužnina zeleně.

Anilinová voda (Av) 3% vod. roztok anilinu. Dává reagence: žlutou a růžovou. Naftol (N) 1 g naftolu 6 cm^3 lihu, 12 cm^3 vody. Některé holubinky se jím barví šedočerně. Podrobné informace sdělí redakce ČČH.

Frant. Maixner:

Phallus impudicus pochoutka pro labužníky.

Proti hadovce smrduté (Phalus impudicus) slyšíme dosud dosti námitek. Odpuzující zápach dospělé houby (přivoníme-li k houbě zblízka, cítíme vůni vemenníku) odradí mnohého od jejího požívání. Kdo však jednou okusí této lahůdky, propadne jí dočista a stane se z něho vášnivý sběratel vajíček hadovky.

Nabyl jsem letos zajímavých zkušeností s hadovkou smrdutou a to v Prachově na informativních kursech pro pražské učitelstvo o prázdninách. Ke konci července přestaly růst houby a nikde ani »prašivky«. Jen hadovek bylo všude dost. Nasbíral jsem asi 30 »vajíček« a s laskavým svolením majitele hotelu p. Košíčka jsem začal řádit v kuchyni. Nejdříve jsem hadovky omyl, pak oloupal (na spodu jsem slupku odřízl), nakrájel na plátky, potřel rosolem, jehož má každé vajíčko dostatek a obalil jsem je jako řízky a právě tak osmažil.

Všichni si náramně pochutnali a nechtěli věřit, že jedli hadovku a ze všech se stali horliví vyznavači houbařské vědy.

Následoval potom pokus s »kouzelným vajíčkem«: Vybral jsem pěkné vajíčko i s »kořínkem« a posadil jsem je do pohárku naplněného vodou. Za 2 a půl hod. vykvetlo vajíčko v dospělou hadovku. Doporučuji prováděti tento pokus přímo ve škole před očima žáků; není nad něj krásnějšího a názornějšího.

Všichni spolupracovníci ČČH, dnešní i z dřívějších ročníků, jsou členy redakčního výboru ČČH, který je i po této stránce kolektivem. Všichni v tomto směru spolupracujte. Všichni sdělte návrhy. Výbor je i pracovním odborem pětiletky. — Potvrzenky do lesa se vydávají i na rok 1946. Žádejte je.

Ing. Ant. Kubík:

Houbařská pětiletka ČSR.

Houbařská pětiletka ČSR byla právě organisována a přikročuje ke svému provedení. Je návrhem a ve svém obsahu a organisaci dílem předsedy Čs. mykol. společnosti (ČMS) dr. F. Smotlachy, který přes svou nemoc myslel na ni od začátků okupace, připravuje tak důstojný nástup našich houbařů v osvobozené republice, jak byl o tom pevně od začátku přesvědčen. On věděl, že podle zkušeností první světové války nastanou po ukončení druhé velké, ba větší nesnáze s potravinami v celé Evropě a počítal proto s plným uplatněním nesmírného bohatství hub v našich lesích. K tomuto kroku konal, jak víme, přípravy po celou dobu okupace, šíře znalost a všestranný výzkum hub všude u nás a jda za heslem »Houby všem!« Připravil i organisaci ústředních odborů.

Obr. 1. **Čirůvka nahá** čili **fialová** (Tricholoma nudum Bull). Podzimní, jedlá, výborná houba, zvláštní třídy (I. A) chuti i hodnoty, naší akcí všude u nás pilně sbíraná. Jsou však ještě místa, kde ji ještě neznají a k jídlu nepoužívají. Roste hojně pozdě na podzim, zejména na kraji lesů a lesních křovin, v humuse a hnijícím listí. Často tvoří srostlice, jak ji právě na našem obrázku vidíme. Archiv ČČH. Napsal Sm.

Avšak nemoc, která jej znovu a znovu stihala, zabránila tomu, aby houbařská jeho pětiletka byla zahájena hned po revoluci, a tak začíná — stejně jako osvobozený ČČH — teprve v říjnu 1945, kdy prof. Smotlacha mohl návrh houbařské pětiletky předložiti přípravnému a zakládajícímu jejímu výboru, který je složen z jeho nejpilnějších dnes pražských pracovníků z MVÚ a ČMS.

Přijatý návrh jeho stručně zní:

»Osvobozená a okupanty ochuzená ČSR potřebuje k opětnému dosažení blahobytu všeho lidu zvýšenou práci ve všech směrech a plného využití svého přírodního bohatství. Chceme k tomu využít i miliardového pokladu, uloženého v houbách, dosud z velké většiny v lesích hnijících. Věc spěchá. Houby hnijí každoročně bez užitku. Shnije jich každoročně u nás asi za dvě miliardy korun. Proto je třeba akci urychlit a přímo ke konečným cílům přivésti, proto jsme založili pětiletku, která do roku 1950 má přivésti některá důležitá podnikání v houbách k úspěšným významným cílům konečným a ostatní v plnou a hodnotnou pokračující činnost. Jde o to vyčerpat bohatství našich hub pro náš stát a lid aspoň z 33%, což je vždy dosažitelné. Dnes se vysbírá nejvýše 5%.

Obsah a program pětiletky jest:

I. Základní úkoly a cíle.

1. Vysbírati a lépe využíti pokud možno všechny naše jedlé a průmyslové houby přímo na potraviny nebo na potravinové či jiné průmyslové výrobky. To značí pro ČSR jednak vydatnou pomoc v poválečném nedostatku potravin, jednak roční zisk aspoň jedné miliardy korun. (Hodnota našich jedlých hub za

čerstva činí asi 200—300 milionů kg v ceně 2 miliard korun.) V podrobnostech je potřebí:

a) Zaříditi každoročně vše tak, aby postupně do pěti let byly podle krajů u nás vysbírány všechny jedlé a průmyslové houby ve všech krajích ČSR, asi tak jako jsou dnes vysbírávány v lesích kolem Prahy a Brna. S tím třeba začíti hned ve velkých rozměrech, aby se tím snížily vyživovací poválečné potíže.

b) Využíti Smotlachových 1000 druhů jedlých hub v 5 třídách podle hodnoty.

c) Hub třeba dokonaleji využíti ve výživě našeho lidu, t. j. v kuchyni (jídla, konservace), v průmyslu i v obchodě.

d) Třeba hub využít jako cenné suroviny v průmyslu chemickém, na př. ve výrobě bílkovin. Budiž zde znovu konstatováno, že zastaralý názor o úplné nestravitelnosti těchto bílkovin novými výzkumy ukázal se naprosto nesprávným. Novými výzkumy se ukázalo, že houby jsou nejen stravitelné, nýbrž i pro člověka velmi užitečnou potravinou.

e) Třeba opraviti a rozšířiti kodex alimentarius; dnes nedostačuje svým počtem jedlých hub a vede k otravám.

f) Třeba odstraniti úplně otravy houbami a zavésti proto i dokonalý odborný dozor na trzích, v houbařském průmyslu i v obchodě houbami a houbařskými výrobky.

g) Třeba přibrati k využití lesního bohatství a k provádění pětiletky majitele lesů a lesníky, lesní úřady a všechen lesní personál.

h) Zjistiti statisticky množství hub sebraných, různým způsobem spotřebovaných a hub dosud nevyužitých i podle krajů.

ch) Postarati se o správnou distribuci sbíraných hub podle hospodářského plánu na každý rok a na léta předem.

2. **Český národ je první mezi všemi ve znalosti hub, třeba proto, aby ovládl sběr, obchod a průmysl houbami u nás i v celé Evropě a zejména také u národů slovanských. Zvláště se slovanským jihem, východem a najmě s SSSR musí v uvedeném směru pracovat. Třeba získávati houbami i valuty.**

Uvedené úkoly a cíle jsou hlavní. K nim se druží další:

3. **Zvýšit u nás pěstování hub,** zvláště i v zimě a zahrádkách.

4. **Využít hub** a látek z nich vůbec **a jako prostředků léčivých** zvláště.

5. **Odstraniti houby tam, kde škodí.** To platí nejen pro lesy, stavby (dřevo), nýbrž i stromy a keře ovocné, ovoce atd.

6. **Využít hub jako krmiva pro domácí zvířata.**

7. Také v dalších úkolech a cílech pětiletky musí se uplatnit **statistika** a na základě jejím pořízený správný **spotřební a výrobní čili hospodářský plán,** který se musí každoročně sestavit.

II. Houbařství jako prostředek, jako složka oddechu, rekreace a tělesné výchovy, ba i jako součást turistiky a cizineckého ruchu (mykologické zahrady).

V tomto směru musí hub využít školy všech druhů, SČM (Junák, skauting), URO, camping, tramping atd. Také organisace turistické a cizineckého ruchu mají tak učiniti. Je potřebí získati pro houby mládež!

III. V otázkách hub se týkajících je v literatuře naší mnoho zastaralého a nesprávného, což neodpovídá naprosto skutečnosti. Proto vznikají ještě smrtelné otravy houbami. Proto se houby podceňují ve své výživnosti. **To vše odstranit jest důležitým úkolem pětiletky.**

IV. Úkoly druhotné ku podpoře prvých, zvláště náležitého sběru a využití hub jedlých a průmyslových.

A. Zvýšiti a k úspěchům dovésti všestranný výzkum hub:

1. Výzkum teoreticko-vědecký a mykogeografický, t. j. vyzkoumati, které houby u nás v celé ČSR i jednotlivých krajích a místech rostou, jejich podstatu, vlastnosti, život atd. Lokální výzkum hub budiž spojen všude v houbařských střediscích se zřízením místních mykologických zahrad.

2. Zvýšený výzkum hub, praktický, podle jejich užitkové a hospodářské hodnoty (výživnost, stravitelnost, schopnost dopravy, konservace atd.).

3. Nalézti a vybrati nejvhodnější jídla z hub, způsoby zpracování atd.

4. Výzkum hub jedovatých a otrav i nemocí z hub budiž proveden na všech příslušných místech dokonaleji nežli dosud.

5. Dobudování Mykologického výzkumného ústavu, pokusné zahrady a Ústřední mykologické zahrady.

6. Zavésti odborný výzkum hub, zvláště na školách vysokých, ústavech zemědělských.

7. Zajistiti statistiku a přehled sběru a celé žně hub jakožto věcí spotřeby.

B. Zvýšení školení a propagace hub ve veřejnosti. Houby jsou součástí všeobecné kultury českého lidu. Toho má býti dosaženo v plném stupni těmito prostředky:

1. Přímým školením v houbách.

a) Školy, přednášky, kursy, vycházky MVÚ, ČČH, ČMS buďtež konány zvýšenou měrou nejen v Praze, nýbrž

b) i všude v Čechách a na Moravě v odbočkách MVÚ a spolupracovníky (důvěrníky, referenty). I Slovensko budiž plně zabráno pro znalost hub.

c) Buďtež vydány nové publikace, šířící poznání a výzkum hub. Dobré staré knihy a příručky buďtež znovu vydány. I ČČH sem patří.

d) Vychovati v pěti letech veliký sbor znalců hub a skutečných odborníků v mykologii.

2. Školením ve školách lesnických a zemědělských.

3. Všeobecným školením v houbách ve školách všech druhů a jinde.

a) Je nutno houby zařaditi do všech učebných programů a učebnic a opatřiti vhodné pomůcky. (Mnohé dnešní jsou velmi chybné a vedou k otravám.)

b) Zařadit houby a houbařství do škol, kursů, přednášek SČM, ÚRO, Osvětového svazu atd.

c) Psáti o houbách ve všech časopisech denních, týdenních atd. s různých jejich hledisk.

d) Houby mají přijíti pokud možno do všech publikací, knih atd. i všeobecně poučných.

e) Houby jsou specielní věc česká, každý Čech má o nich alespoň něco vědět. Třeba české knihy tak psát, aby mohly přijít do ciziny k naší propagaci a k získání valut.

f) Školení a propagace hub mají se ujmouti všechny organisace, instituce kulturní, společenské a jiné, podle svých možností.

V. Orgány pětiletky:

1. Mykologický výzkumný ústav se svou pražskou poradnou, výzkumnou, laboratoří, výstavkami, výstavami, vycházkami, přednáškami atd., jest sídlem a organisátorem pětiletky. On také ji připravil.

2. Ústav má odbočky, důvěrníky místní i regionální všude v ČSR. Tyto odbočky mají býti všude, v každém pokročilejším místě. Jsou to zároveň pracovníci ČČH a ČMS. Všude mají poradnu, výstavku, školu, přednášky, vycházky. Sem patří i obchodníci s houbami v ČSR.

3. Referenti, důvěrníci dobrovolní, kteří již pracují na výzkumu hub v mykologických zahradách atd. Tito referenti výzkumní mohou konati i práci organisační sub 2. Sem patří i sbor dobrovolných znalců a kontrolorů hub.

4. Referenti úřední, kteří buďtež u všech úřadů a podle potřeby i mimo Prahu ustanoveni. Sem patří i sbor úředních znalců a houbařských kontrolorů.

5. Pracovní výbor pětiletky, složený z výboru přípravného, zakládajícího, pak výkonného a ústředního výboru širšího a užšího a z výborů odborných. Část těchto výborů je již sestavena, většina bude obsazena starými i novými pracovníky.

6. Pracovní odbory pětiletky viz níže.

7. ČČH (Časopis čs. houbařů) počínaje XXIV. ročníkem.

Výkon pětiletky provedou naši houbařští pracovníci MVÚ, ČČH event. ČMS, staří i noví, jak jsme již svrchu naznačili, ovšem za účasti a vedení pracovníků, referentů a zájemců úředních, průmyslových, obchodních a j. Většina z nich již pracuje na výzkumu a propagaci hub přerůzným způsobem, což jest vlastně již přípravná práce pětiletky, jak z nového ročníku ČČH zjišťujeme. Má-li míti pětiletka úspěch a proto ji také zavádíme, je nutno, aby ke všem dosavadním pracovníkům přistoupili všichni houbaři další, t. j. především všichni odběratelé ČČH, ale i všichni čtenáři, kteří ČČH někde čtou. Prosíme odběratele ČČH, aby dali tento článek o pětiletce přečísti všem houbařům a známým a přibrali je do svých kroužků pracovníků pětiletky, který povedou. Též všechny úřady, příslušné podniky a instituce žádáme o podporu! Velikou službu pětiletce učiní každý, kdo jí získá několik houbařských pracovníků, a to zejména v mládeži. Učitelé, profesoři, tvořte houbařské kroužky mládeže ve svých školách. Do houbařské pětiletky patří i všichni obchodníci s houbami.

*

To byl návrh pětiletky, podaný prof. Smotlachou a schválený přípravným i zakládajícím výborem pětiletky, který také požádal prof. Smotlachu, aby pětiletku, kterou navrhl a připravil, vedl jménem kolektiva houbařů MVÚ a CCH jakožto předseda pracovního výboru a všech jeho hlavních součástí. Profesor Smotlacha se této práce opravdu ujal a slíbil, že ji se všemi svými přečetnými spolupracovníky, referenty atd. uvede v proud. Plán pětiletky byl vypracován během okupace. První kroky v pětiletce byly podniknuty začátkem srpna, její ustavení koncem srpna, začátky pracovní v září 1945.

Návrh byl přijat i příslušnými úřady. Všude slíbena plná účast a podpora. Smotlachovo opravdu lidové a kolektivní veliké dílo bude i v houbách uskutečněno. Jeho »Miliony, které dosud každoročně hnijí v lese«, budou zachráněny a dány našemu osvobozenému lidu.

*

Pětiletka budiž nástrojem Hospodářské rady ČSR, která byla ustavena dekretem presidenta republiky ze dne 25. srpna 1945 (vydána ve Sbírce zákonů a nařízení ČSR dne 7. září 1945); vždyť se podle zmíněného dekretu stará podle § 2 H. R. již dříve o přehled houbového bohatství, jeho statistiku u nás, jakož i o zavedení jeho do hospodářského života ČSR.

*

Odbory pětiletky, jak je Smotlacha během let pro ČHS sestavil, byly částečně již uveřejněny v ČČH a jak je nově upravil pro plný výkon pětiletky a pracovníků pětiletky. Odbory tyto se teprve budují. Každý ze čtenářů (odběratelů) se přihlaš, v kterém odboru chceš pracovati: a) ve výboru, b) jako pracovník. Každý schopný pracovník hlas se podle povahy své práce a zájmů do více odborů, při čemž označ ve své přihlášce ke spolupráci, v kterém oboru neb v kterých oborech chceš hlavně pracovat. Hlaste se referenti, spolureferenti.

Dr. F. Smotlacha:

Hlavní pracovní odbory houbařské pětiletky.

I. Odbor pro praktickou mykologii čili pro praktické využití hub.

Hlavní a ústřední pracovní odbory naší houbařské pětiletky jsou:

1. **Odbor pro sběr a výsběr hub.** Pro přímé použití hub ve spíži a v kuchyni. — Pro výzkum jedlosti a výživnosti hub. — Pro houby čerstvé. — Pro další hodnocení hub. — Pro chemický rozbor hub. — Pro pomocnou organisační a vědeckou práci v Ústavu.

2. **Odbor obchodní.** Pro kodex alimentarius. — Pro úschovu a dopravu hub.

3. **Odbor pro zpracování a průmysl hub.** Pro sušení. — Pro nakládání a silážování. — Pro zpracování.

4. **Odbor pro pěstování hub.** Pro pěstování hub v zahrádkách. — Pro využití krytů ku pěstování hub.

5. **Pro využití hub ve farmacii a v lékařství.**

6. **Houby jako potraviny pro zvířata a jako hnojivo.**

7. **Odbor pro statistiku, spotřebu a distribuci hub.**

8. **Pro výzkum otrav a nemocí z hub a pro pomoc proti nim.** Odbor lékařský. — Pro houby jedovaté a podezřelé (výzkum). — Pro dozor na trzích a nad houbami vůbec. (Viz kursy pro znalce a dozorce na trzích a j.)

9. **Pro ochranu před jinými škodlivými houbami.** Pro ochranu dřeva. — Pro ochranu ovocných stromů a ovoce. — Pro staročeskou ovocnou zahradu, vzdornou nemocem z hub.

10. **Odbor pro ochranu hub a ochranu lesa.** (Pověření do lesů.) — Odbor lesnický a lovecký. — Výzkum o významu lesních hub vůbec a o význam hub v lese zvláště. — Nemoce a škůdci hub.

II. Pro vědeckou teoretickou mykologii.

11. **Pro celkový výzkum hub.** — Pro systematiku. — Pro názvosloví a lidová jména hub. — Pro mikroskopii. — Pro výzkumnou práci v ústavu. — Odbory pro jednotlivé čeledi a rody hub (hřibovité, chřapáčovité, holubinky, ryzce,

pavučince, žampiony atd. — Pro historii hub a mykologie. — Pro konservaci a sbírky hub.

12. **Odbor pro kalendář hub.**

13. **Pro zobrazování hub.** Kresby. Foto. Malby. Barevná fotografie. Modely. (Viz níže odbor pro atlas hub.)

14. **Pro regionální a místní výzkum hub.** Odbory pro jednotlivé kraje: Praha, Brno, Slovensko, Hradecko tvoří se jednak při ústředí, jednak v příslušných centrech.

15. **Odbor pro mykologický výzkumný ústav** a výzkumnou zahradu. Odbočky všude v centrech na venkově.

16. **Pro ústřední mykologickou zahradu.** Pro odbočky mykologické zahrady všude v centrech na venkově.

III. Odbor informační.

17. **Odbor literární a publikační.** Pro literaturu vědeckou. — Pro literaturu poučnou a propagační. — Pro výzkumný archiv a jeho vedení. — Pro odstranění chyb z literatury lidové.

18. **Pro atlas hub.**

19. **Pro ČČH.** — Redakční sbor (výbor) ČČH.

20. **Odbor školní.** — Pro odstranění chyb z literatury školní. Odbočky školní.

21. **Pro školení v houbách.** — Školy (přednášky, kursy) hub pro začátečníky a pokročilejší. — Školy (přednášky, kursy) hub pro znalce vůbec a na trzích zvláště.

22. **Odbor pro znalce mykology.**

23. **Odbor pro poradny a určování hub.**

24. **Odbor pro vycházky.**

25. **Odbor pro výstavy.** Sekce velké pražské výstavy. — Odbor pro trvalé výstavky hub v Praze. (Udržování výstavky v Pomoně na Václavském náměstí. Udržování výstavky na Újezdě. Udržování výstavky v ústavu.) — Odbory pro výstavy a výstavky hub všude v ČSR.

IV. Odbor pro houbařství jako součást života našeho národa.

26. **Houby jako nástroj rekreace.** (Junáctví, skauting.)

27. **Organisace.** — Ústředí. — Turistika. — Odbory místní, krajové. — Odbory firemní. — Odbor pro mládež. — Odbor pro ČMS.

28. **Odbor pro ovládnutí praktického houbařství i mimo ČSR.** — Pro styky s cizinou vůbec. — Pro SSSR. — Pro cizinecký ruch.

V. Vedení pětiletky.

29. **Odbory přípravný a zakládající.** Předsednictvo (čestné, užší, širší). — Akční výbor (užší a širší výbor).

30. **Propagace pětiletky.** Odbor intervenční. — Deníky. — Ostatní časopisy.

Do těchto všech odborů třeba se hlásiti ke spolupráci a za referenty ihned, jak se o pětiletce dozvíte. Věc spěchá. Každý houbař se vřadí podle schopností a možností do více odborů. V odborech místních rozeberou si členové jejich všechny uvedené referáty, neboť, kolik je odborů, tolik je i referátů a referentů pětiletky, při čemž v ústředí vedle referentů hlavních jsou i spolureferenti a jejich náhradníci. Samozřejmě, že dosud mnoho míst není obsazeno a proto se o ně hlaste. Též nové odbory ústřední budou na váš návrh sestaveny. Venkovští pracovníci jsou členy (referenty) v odborech místních i ústředních. Bude-li potřebí, budou utvořeny i další odbory, a to i na návrhy spolupracovníků. Mnohé z odborů výše uvedených existují již z dřívějška.

Členové pracovního výboru pětiletky, jak byli vybráni z mykol. pracovníků HVK, ČČH, ČMS dřívějších, dosavadních i nově se hlásících. (Je třeba ovšem, aby se každý, kdo ještě tak neučinil, ihned písemně přihlásil podle svých schopností a záliby ku práci za referenta, spolureferenta, pracovníka v několika uvedených odborech.) Již dnes se hlásí každý den noví a noví. Prozatím se počítá s těmito pány (paními a dívkami):

Adámek, Adamička, Adamová, Almer, Ambrož, Andres, Andrle, Antoš, Ardelt, Archman, Ašr, Balvín, Bak, Bambula, Barek, Barešová, Bartoš, Basl, Bauerová, Bayer, Bažil, Bečvář, Bejček, Bekr, Benda, Beneš, Bendl, Beran, Beránek, Berka, Berounský, Beyermann, Bezloja, Biskup, Bláha, Blažek, Boček, Boháčková, Bohuslav, Borovička, Borský, Borůvka, Bořický, Bošek, Boubek, Boubela, Bouchal, Boušková, Bouzek, Brabec, Brabenec, Brabínek, Bradáč, Bradová, Bran-

dejs, Brázda, Brčák, Briksí, Brož, Bruderhans, Brumlíková, Brunhofer, Brunner, Brušák, Březina, Březinová, Bubník, Buček, Bučinský, Bulíř, Burda, Burian, Buriánek, Bürger, Bystrá, Cebe, Cejnar, Cenek, Cestr, Cicvárek, Cífka, Cinke, Císař, Colosimo N., Crhonek, Cudil, Cutych, Cvrček, Cvrk, Čábera, Čadek, Čapek, Čapková, Čech, Čejka, Čepelová, Čepek, Čepička, Čermák, Černík, Černohorský, Červený, Červenka, Červinka, Černý, Číha, Čihák, Čích, Číp, Čížek, Čouka, Daněk, Dědeček, Dědek, Dědina, Dittrich, Diviš, Divišová, Dobrovolský, Dolanský, Doležal, Dostál, Douba, Doubal, Drábek, Drahota, Drázda, Drbohlav, Drdla, Dresslerová, Dryje, Držkovic, Dudek, Duffek, Ducháčková, Duchnová, Dulík, Dušek, Duška, Dvorník, Dvořák, Dvořáková, Eberle, Egermeier, Eihorn, Eliáš, Esteřák, Faltus, Fabrisová, Fantiš, Faltys, Fejfar, Felix, Fencl, Felsenfeld, Felsenko, Fér, Fesscienko, Feurich, Fiala, Fialová, Fibík, Filip, Fingerland, Fišer, Florián, Floriánová, Forman, Franck, Francl, Franěk, Franta, Fričová, Fridrich, Frk, Frolík. Frühauf, Fulín, Fürst, Galoda, Gazda, Gottwald, Görblichová, Grinvald, Grossmann, Grund, Grussová, Grünvald, Guth, Hackenschmied, Hájek, Hagelbauer, Halbhuber, Halaburt, Hanák, Hanzal, Hampl, Hanclík, Hančl, Hansl, Hanuš, Hásek, Háša, Hauf, Havelský, Havlíček, Havlík, Havlín, Havránková, Hazuka, Hedvábný, Hejkal, Hejl, Hejsa, Helcl, Heller, Hemer, Hendrich, Herfert, Hertík, Hertlík, Hilgartner, Hlaváč, Hlaváček, Hlavsa, Hlůza, Hnát, Hodr, Hofbauer, Hofman, Hofelber, Holeček, Holdsa, Holčák, Holický, Holubský, Holub, Holý, Horák, Horčička, Horníček, Hostonský, Hošek, Housera, Hradil, Hrbáč, Hrdlička, Hrdličková, Hrejsa, Hron, Houška, Hubatý, Hukal, Humňal, Hynek, Hyngar, Charvát, Chilčenko, Chmel, Chmelař, Chmelík, Chocholoušek, Chrást, Chrastil, Chudáček, Chyba, Chytil, Jablonská, Jägr, Jakoubek, Janáček, Janda, Janík, Janke, Janotová, Janoušek, Janouškovec, Jansa, Jarkovský, Jaroš, Jäger, Jecha, Jelsort, Jelínek, Jeníček, Jeništa, Jenko, Jenchovský, Jeništa, Jeremiáš, Jermář, Jeřábek, Jetmar, Ježek, Jílek, Jindra, Jindřich, Jirka, Jírek, Jirešar, Jirous, Jiroušek, Jirsa, Jirů, Jiříček, Joachymstál, Josífko, Jukl, Jupa, Jureček, Kadlec, Kadaník, Kadeřávek, Kaiser, Kailová, Kalabis, Kalinová, Kalinovský, Kamarád, Kameník, Kánský, Karásek, Karel, Karfus, Karlický, Karlík, Kárný, Káš, Kašpar, Kašpárek, Kašpárková, Kavka, Keil, Keller, Keperta, Kern, Ketner, Klas, Klatovský, Klaus, Klesa, Klimeš, Klicman, Klikar, Kloboučník, Klouda, Kmochová, Kňákal, Knap, Kneifl, Kneistl, Knížek, Knot, Knotek, Kobylláková, Kocián, Kocourek, Kočí, Kočmíd, m. Kodlovi, Kohlmünzer, Kohout, Koch, Köcher, Kojan, Kolář, Kolařík, Kolátorová, Komers, Komínek, Konečný, Konrád, Kopal, Kopic, Kordina, Korecký, Kořenský, Kosles, Košťálek, Košťálková, Kotaška, Kotek, Kotinský, Kotrouš, Koudelková, Koukal, Kout, Koutník, Kotruš, Kovalovská, Kovář, Krabovský, Kracíková, Krákora, Král, Králová, Krampera, Krásová, Krátký, Kratochvíl, Krčmářová, Kreibich, Krejcar, Krejčí, Krejčík, Kreysa, Kroupa, Krpalová, Krúf, Krupka, Krtil, Křibský, Křístek, Křivánek, Kříž, Křížková, Kuba, Kubát, Kubec, Kubíček, Kubík, Kučera, Kudrna, Kukla, Kumpera, Kupka, Kunt, Kunz, Kurz, Kuthan, Kutifeldová, Kuželka, Kvasnička, Kvášek, Květoň, Kvičera, Kvíd, Kysela, Lábová, Láchová, Lakomý, Landkamer, Lanc, Langer, Lapka, Láznička, Laurinec, Lego, Lepšík, Liebl, Litochlebovi, Lhotský, Lihař, Lichá, Linda, Lirš, Liška, Lorber, Lorenc, Loriš, Ludwig, Lukavec, Lukeš, Luňáček, Lutryn, Lysek, Máca, Macák, Macků, Macoun, Mach, Macháček, Machek, Machová, Machulka, Maixner, Málek, Malík, Malina, Maloch, Mannová, Marečková, Marek, Mareš, Marhaul, Markalous, Marklová, Marková, Markup, Markvart, Maršíková, Martínek, Martínková, Marvan, Mastner, Máša, Maška, Matas, Matějka, Matějček, Maternová, Matoušek, Matzek, Maudr, Maximovič, Mayer, Mejsnar, Mencl, Mellan, Melichar, Melzer, Merz, Michal, Michalík, Mikš, Mikulášek, Mikulecký, Mikulejska, Mikulík, Miškovský, Mladá, Mlčoch, Minařík, Monika, Moravec, Moučka, Morasek, Mráz, Mudrochová, Müller, Musil, Nábělek, Najman, Nalezinek, Násadník, Navrátil, Nedorost, Nedošínský, Nehasil, Nejedlo, Nejedlý, Němec, Němeček, Němejc, Nepokoj, Neruda, Nesyba, Neuberger, Neudörfer, Neuman, Neuwirth, Nohel, Nossberger, Nováček, Novák, Novotná, Novotný, Nový, Nyč, Nýdl, Oktávec, Oliva, Ondryáš, Opočenský, Opršal, Pačes, Paděra, Palánová, Pachl, Pacht, Pachta, Paleček, Panýrek, Pařík, Patera, Patočka, Patová, Paulů, Pás, Pavlíček, Pavlíková, Pavlišta, Pavlousek, Pažout, Pecánek, Pečivová, Pech, Pecher, Pechouš, Pejša, Pekařová, Pěnkava, Perútka, Peška, Pešková, Pešl, Pešta, Petera, Peterka, Petr, Petrásek, Petrů, Peyersfeld, Peyer, Pflanzerovi, Picbauer, Picek, Píchová, Pilnáček, Pisochta, Pittner, Pittra, Plaček, Plánský, Platy, Pleskot, Podlaha, Podhorský, Podruh, Podpěra, Podzimek, Pokorný, Polášek, Polák, Polánek, Polévková, Polívka, Poljak, Pomajzl, Pospíšil, Pour, Poustka, Probošt, Procházka, Prokeš, Průchová, Průša, Pták, Půček, Pulec, Půlpán, Purkhart, Pužman, Raboch, Ráček, Rambousek, Razim, Rédl, Reichert, Reispies, Reiss, Rejha, Rejmánek, Rendl, Riegel, Riesker, Richter, Richtermoc, Rolauf, Rössler, Roubal, Roubalová, Roučka, Rozehnal, Rozenkrancová, Rozum, Rudolecký, Růžička, Rybová, Rýdl, Ryšavá, Řehák, Řehounek, Řezníček, Říha, Saga, Saska, Sedláček, Sedlák, Sekvenc, Semeráková, Semrád, Servík, Sezima, Scheimostová, Scheuer, Schimmelová, Schleisingerová, Schmidt, Schöbl, Schůt, Schütz, Sichrovský, Simichen, Skoumal, Skuthan, Skýva, Slaba, Slabý, Sládeček, Sládečková, Slavíkovská, Slavík, Slezák, Slonka, Smělý, Smol, Smola, Sobotka, Sodomka, Sokol, Sokolová, Sommer, Somol, Souček, Sousedík, Sova, Spálený, Srb, Srbek, Stahl, Staněk, Starch, Stehlíková, Steinbrenner, Stejskal, Stonek, Storch, Strada, Stradal, Straňák, Strnad, Stříbrský, Suchomel, Suchý, Sutter, Suza, Svaček, Svoboda, Sýkora, Syřiště, Sálek, Šanda, Šarboch, Šárka, Šebek, Šebl, Šedivý, Šejnoha, Šesták, Šíbl, Šíma, Šimáček, Šimánek, Šimková, Šimr, Šimůnek, Šindelář, Šindelka, Šípek, Šípková, Šístková,

Široký, Škála, Šlapák, Šlapota, Šlégr, Šmarda, Šmehlík, Šmíd, Šmída, Šmolík, Šolc, Šoltys, Špaček, Špálová, Špatenka, Špička, Šrámek, Štamberk, Šťastný, Štefan, Štefl, Štěpán, Štěpánek, Štock, Štolba, Štrunc, Šturm, Štusák, Šubert, Švec, Švéda, Švédová, Švehla, Švejda, Táborský, Tadra, Tachovský, Tauš, Teplá, Theirl, Thoř, Ticháček, Tichý, Timr, Tkalců, Tobiášková, Tomeš, Tomka, Tošnar, Trambach, Trapl, Trázník, Trnka, Trnová, Trojánek, Trojna, Trpák, Truhlářová, Truksa, Třebický, Třešňák, Tučík, Tukalová, Tusarová, Turek, Turinek, Tvrdík, Tvrdý, Týc, Tykač, Tykal, Tyller, Ullrich, Ulrychová, Urban, Vacátko, Vácha, Vaigelt, Vajs, Vajsová, Válek, Valenta, Valkoun, Vaněk, Vaníček, Vaniš, Varga, Vařeka, Vávra, Vávrová, Vejdovský, Velechovský, Velinský, Vepřek, Verner, Veselská, Veselský, Veselý, Vešický, Veverka, Vilímek, Vinař, Vinikov, Vitěz, Vitvera, Vlačilík, Vladyka, Vlach, Vlček, Vlčková, Vlk, Vodička, Vogel, Vojta, Vojtěchová, Vološčuk, Vomáčka, Vondra, Vondráček, Vondrouš, Voneš, Vonoř, Vopálka, Voráček, Vorel, Vorlický, Vosyka, Votýpka, Vraštil, Vrba, Vrbenský, Vršťál, Vrtiš, Všetička, Vurm, Výborna, Vyhnal, Vyhnánek, Výtasa, Watersonová, Wiener, Willert, Winterová, Wipler, Wolf, Wolfová, Woznica, Wünschová, Záhora, Zahradník, Zahradníková, Zach, Zajíc, Zajíček, Záruba, Zatloukal, Zaydlar, Zděněk, Zeman, Zelinková, Zhříval, Zíma, Zimmer, Zimová, Znamenáček, Zoul, Zrůbek, Zumer, Žák, Žbánek, Židek, Židlický, Žilka, Žistek, Živný, Zofka.

Houby doporučené pro podzim a zimu 1945/6 a ovšem i pro 1946/7 jako houby pětiletky. V říjnu a v listopadu pokud je teplé počasí, jako bylo na př. r. 1944, rostou ještě větší měrou hřib hnědý, klouzek kravský, klouzek žlutohnědý čili obecný, strakoš čili kožešník (kačenka), hřib žlutomasý, křemenáč březový a osikový. Také klouzek peprný můžeme ještě sbírat. Z hub lupenatých roste mnoho druhů. Bývají to: václavky, čechratky podvinuté, někdy i slizák mazlavý a slizký. Ze šťavnatek luční, sněžná a panenská. Z plžatek vonná, modřínová, borová. Z pravých ryzců zejména smrkový. Z čirůvek nahloučená, nahá (obr. 1.), čistá, zelinka, havelka, pozemka, topolovka dvojbarvá. Penízovka sametonohá (zimní), ocasatá, kuželová, máslová. Hlíva ústřičná. Třepenitky slzivá, vlahomilna, maková. Helmovky čistá, narostlá, nakloněná. Lakovka laková i amethystová. Hníky: inkoustový (obr. 3.), obecný, třpytivý atd. Pak ještě rostou některé pýchavky, muchomůrka růžovka, šedivka (obr. 8.), jedlé bedly, některé jedlé holubinky atd. Je-li mírná zima, přecházejí tyto houby i do prosince. V lednu se k nim připojuje plžatka (voskovka) březnovka. krčalka průsvitná atd. Všechny tyto houby mají znát pokročilejší houbaři na začátku pětiletky a sbírat je již na podzim a v zimě r. 1945/6. Méně pokročilí začněte s nimi letos a doučte se jim na podzim 1946/7.

Penízovka zimní. Houbaři MVÚ, ČČH a ČMS s námi pracující, sbírají od r. 1909 k jídlu po celou zimu penízovku sametonohou (zimní). Viz obr. na obálce.

Všichni houbaři používají naší ústřední bezplatné houbařské poradny (MVÚ), pracující od r. 1904, jež zaslaných (donesených) hub využívá i k výzkumu hub.

Velká podzimní veřejná výstáva hub (MVÚ, ČČH a ČMS), kterou Smotlacha koná od r. 1912 každoročně, se r. 1945 pro jeho nemoc nekonala.

Znalci hub. V rámci úkolů a škol pětiletky má se státi každý dnešní houbařský pracovník znalcem hub, jež jest roztříděno na pět hlavních stupňů: 1. Houbař (mykolog) vicekontrolor (zástupce), když zná dokonale 100 druhů hlavních našich hub, včetně hub kodexových, běžných jedovatých a všechny důležité rody hub. 2. Kontrolor, když zná dokonale 200 důležitých druhů jedlých hub a všechny houby jedovaté a podezřelé a všechny rody jedlých hub. 3. Vrchní kontrolor, když zná 500 druhů. 4. Znalec kontrolor, když zná 1000 druhů. 5. Vědec mykolog, když vedle znalosti hub má možnost o nich i psát a přednášet. Zde ovšem mohou být velké rozdíly v odbornosti. V pětiletce dosáhni každý nejméně prvého stupně. Každý se snaž postoupit o stupeň výše!

Ústřední odbor mládeže při MVÚ (vedou kol. Jakubů, Háček atd.) má odbor asistentský od 18—30 let, dorostenecký (14—18) a žákovský (mladší 14 let). Jsou zde hojně zastoupeni vedle studentů vysokoškolských a jiných i dělníci. Houbařský odbor mládeže jest i odborem pětiletky. Přihlášky pracovníků i členů na adresu ústavu. Hlaste se mi všichni členové asistentského odboru ČMS, jak jsem je tam loni v ČČH zařadil. Odbočky se tvoří v každé škole a v každém větším středisku, hlavně také za pomoci ostatních pracovníků pětiletky. Sm.

Duchcov. Organisátorem odbočky MVÚ a referentem pětiletky v Duchcově je náš spolupracovník učitel J. Kavka, který uspořádal pod záštitou místní osvětové komise 9. a 10. X. 1945 výstavu čerstvých podzimních hub s odbor-

ným výkladem a třemi přednáškami. Výstava i celý kurs měly veliký úspěch. Duchcovští houbaři naplnili výstavu více než 120 druhy důležitějších podzimních hub.

V. Melzer:

Jak je to s těmi králíky?

V minulém ročníku ČČH (XXIII.) na str. 129 v článku »Jsou výtrusy jedovatých hub také jedovaté?« přinesli jsme referát o pokusech s výtrusy muchomůrky zelené a obecné konaných na králících a myších. Pokusy ukázaly, že výtrusy jmenovaných muchomůrek v určitém množství vpravené do krve zabíjejí jak myši, tak králíky stejně rychle a za stejných příznaků jako ostatní části houby ať svěží nebo sušené. Jsou tedy výtrusy jedovaté houby právě tak nebezpečné jako kterákoli jiná část její plodnice. To ovšem není nic překvapujícího.

Ale mnohý čtenář snad se pozastavil nad faktem, že i králík podléhá otravě muchomůrkou zelenou. Před několika lety proběhla totiž denním i odborným tiskem zpráva, že se konečně podařilo najíti spolehlivý prostředek proti otravám muchomůrkou zelenou, a tímto záchranným prostředkem je prý — králík. Tvrdilo se, že králík je immuní proti působení jedů jmenované muchomůrky.

Na této domněnce založil Dr. H. Limousin (r. 1931) svou léčebnou methodu, když ji byl dříve vyzkoušel na kočkách. Předpokládal, že muchomůrka zelená č. hliznatá (zelený typ i její bílá odrůda) chová dva různé jedy, z nichž jeden působí na játra, druhý na nervový systém člověka. Prvý jed měl býti neutralisován žaludkem králíka, druhý jeho mozkem. A tak byly postiženým otravou podávány syrové rozdrcené žaludky a syrové mozky králičí. Nemocný měl takto pozříti tři žaludky a sedm mozků, což však málokdo dokázal, neboť žaludek pacienta, beztak náchylný k zvracení, zpravidla nechtěl podržeti kaši tak nelákavou. »Je těžko se vysloviti« — jak praví Maublanc v spise níže citovaném*) — o ceně tohoto zákroku, který, zdá se, měl určité výsledky, alespoň v těch případech, kde nemocný jej snesl a pozřené orgány nezvrátil.«

Zatím se počalo pochybovat o immunitě králíka a pokusy, které v tom směru vykonali na př. Dr. Thiollet, Loup a Wiki v Ženevě, Josserand v Lyonu a jiní jinde, ukázaly, že králík naprosto není immuní vůči jedům muchomůrky hliznaté, že je proti nim pouze »relativně vzdornější než člověk«, ale při zkrmení většího množství oné muchomůrky zachází otravou i on. Podobně vzdornější než člověk jsou mimo králíka i jiní obratlovci, na př. kůň, koza, zvláště pak ovce. Jejich žaludeční šťávy do jisté míry neutralisují toxiny, ale je-li těchto toxinů mnoho, nebo byly-li jim vstříknuty přímo do krve, podléhají i tato zvířata otravě a nejsou tedy zcela immuní. Přesto konají se s jmenovanými zvířaty pokusy, jichž účelem je získati aktivní serum, jehož by se v případě potřeby užilo k injekcím protiphalloidním. Pozoruhodných výsledků dosáhl v tom směru Dr. Dujarric de la Rivière, pracující v Pasteurově ústavu v Paříži, jehož antiphalloidní serum se již dobře osvědčilo v několika případech (dosud jen ve Francii). Nevýhoda této serotherapie proti organotherapii Limousinově, kde králíci jsou vždy a všude po ruce, spočívá v tom, že Dujarricovo serum rychle se kazí, nemůže se dosud vyráběti do zásoby a ležeti delší dobu na skladě, čímž se stává, že v čas potřeby není vždy snadno a rychle dosažitelné. A při akutních otravách muchomůrkami přece velice, ba často všechno záleží na včasném a rychlém lékařském zákroku!

O jiných léčebných methodách daleko jednodušších, jimiž bylo dosa-

*) A. Maublanc: Les Champignons comestibles et venéreux (r. 1939), kteréžto obrázkové dílo vřele doporučuji našim, francouzsky čtoucím houbařům. Mlz.

ženo rovněž pozoruhodných výsledků při otravách muchomůrkami, povíme si zase jindy.

V souvislosti s předcházejícím napadá nám jedna věc: králík, kůň, koza ani ovce jistě sami nevyhledávají muchomůrek, aby si na nich pochutnali; dostanou-li se jim do píce, stává se tak jen náhodou a zcela výjimečně. Sotva tedy vyvinula se v jejich tělech potřebná množství obranných látek, které by učinily jmenovaná zvířata immunními. Leč je tu jedno zvíře, které muchomůrky skutečně vyhledává a jistě již od pradávna beze škody je ožírá. Je to jistý druh slimáků, plžů. V jejich tělech mohly se během dlouhých geologických dob vyvinouti a pravděpodobně se také vyvinuly ony hledané neutralisující antitoxiny.

Což aby příslušné instituce, na př. i náš Mykologický ústav a jeho chemicko-biologický odbor, podnikly se slimáky soustavné pokusy? Za zkoušku by to jistě stálo.

Spytihněv Krejčí:

K otázce jedovatosti výtrusů jedovatých hub.

Dovoluji si v této věci učiniti několik poznámek (ČČH 1944, str. 129):

Článek mluví o injekcích. Tím rozumíme snad obyčejně injekce intravenosní, tedy přímo do krevního oběhu. U člověka nastane otrava, případně objeví se její účinky, když jed se vstřebal do krve. Tím jest jaksi potvrzeno, že žaludek jed nerozloží, nezneškodní. U králíka jest to jiné, jak jest patrno z článku pana dr. Smotlachy na str. 140. Králíci nejsou těmito houbami, to jest muchomůrkami zelenou a bílou otravováni, pakli je požijí, když tedy vstoupí tyto houby do těla jako potrava. Jed v tomto případě do krve se nedostane, jest v žaludku králičím zneškodněn, rozložen. Francouzské pokusy dály se však injekcemi, přímo do krve, s pominutím žaludku. Snad kdyby byly dotyčné nebo i vyšší dávky dány do potravy, kralíci by je byli strávili beze škody. Tím způsobem bylo tedy sotva lze jedovatost výtrusů zkoumati. Injekcí do krve byl imunisující účinek žaludku vyloučen a ukázalo se, že krev králičí právě tak nesnáší jedu muchomůrek zelené a bílé jako krev lidská. Jest známo, že různé látky působí na různé orgány téhož živoucího tvora různě. Tak na příklad jed atropin z Atropa Belladona, požit, působí smrtelné otravy, kdežto vpraven do těla jinou cestou, působí jako lék. Naopak zase jed zmije působí škodlivě, je-li vpraven přímo do krve, kdežto v žaludku lidském neškodí. Na tom se zakládá i první pomoc při hadím uštknutí, totiž vyssáti rány, při čemž se klade důraz na to, aby v ústech nebylo krvácejícího poranění, kterým jed mohl by se dostati do krve ssajícího člověka. Ježek snáší kousnutí zmije beze škody, jest tedy patrno, že jeho krev má imunisující schopnost, která lidské krvi chybí, tak jako má ten králičí žaludek schopnost zneškodňovati jed muchomůrek.

Tímto způsobem lze vysvětliti zdánlivý rozpor na str. 140.«

Pozn. red.: Náš starý a vynikající pracovník má v »Archivu« na 20 článků.

Josef Háša:

Zalévání hub.

V posl. č. ČČH píše p. E. Šmíd o zalévání hub, k čemuž v red. poznámce p. Dr Smotlacha podotýká, že se jím nikdy nedocílí tolik, čeho snadno dokáže malý deštík. Na vybídnutí k diskusi přicházím s následujícím příspěvkem:

Ač ve svém článku v XXII. roč. ČČH »Coprinus porcellanus Schff. a jeho pěstění« jsem napsal, že déšť lze nahraditi vydatným kropením a že ona houba roste i za sucha, jsem nucen po nových zkušenostech toto své tvrzení opraviti a přikloňuji se zcela k názoru Smotlachovu.

Pan Šmíd zkoušel zalévání dvakráte v témž roce a jsem jist, že v jiném období dospěje k takovému zklamání, jako já. Při svém tehdejším tvrzení, že houba roste i za sucha, zůstávám za určité výhrady i dnes, ježto jsem přišel k názoru, že v tom asi spočívá celý vtip této otázky.

Ponecháme-li zde stranou zajímavou kapitolu autekologické periodicity, jak ji studuje na př. fenologie a nebéřeme-li prozatím v úvahu všechny činitele edafické, či biotické, staneme před celou řadou činitelů klimatických, kterými je rozvoj rostlinné vegetace podmíněn.

Dnešní věda je nesporně pokročilá, ale přesto soudím, že v naší otázce ani při všech snahách mykologie o analytickou definici jsme dosud nepřekročili hranice definice široké. Lze asi dodnes sotva spolehlivě definovati všecky podmínky, za kterých ty či ony výtrusy mohou vyklíčiti a zejména pak ony, za kterých to, či jiné podhoubí může, ba dokonce musí vytvořiti plodnice.

Výše jmenované houby dosáhly patrně vlivem poměrné stálosti všech příznivých podmínek ve svém vývoji určitého stadia, ve kterém jim zalévání mohlo buď pouze prospěti anebo toto bylo zcela zbytečné. Úspěch mohl býti také výsledkem zcela jiných okolností.

K tomuto názoru jsem přišel celkem jednoduše. Říká se, že organismus ochuravělého člověka se podobá seismografu. Ať je tomu jakkoliv, rozhodně ale vycítí i jemnější výkyvy počasí, čehož zdravý člověk nedokáže.

Když jsem jednou churav ulehl na pasece, bylo mi nápadné, že jsem jaksi dlouho nemohl najíti místo k příjemnému odpočinku. Ač slunce na mne všude stejně svítilo, měl jsem na jednom místě dojem, jako kdybych se stal filtrem intensivní transpirace rostlinstva nejbližšího okolí, co zatím o malý kousek dále jsem měl pocit vyprahlého dusna a jinde zase zimničného chladna. Tento střídavý pocit teplého vlhka s nesnesitelným suchem na poměrně malém kousku paseky za stejných všeobecných klimatických podmínek byl mi podnětem ke studiu příslušné literatury.

A tu jsem se dověděl zajímavé věci o ssavé síle půdy, o různosti koeficientů vadnutí pro tentýž druh rostlin v různých půdách i o tom, že tepelné poměry v půdě jsou pravým opakem poměrů vrchních vrstev vzdušných, neboť výkyvů denní a noční teploty ubývá zde zákonitě v geometrickém postupu.

Kdo si na př. loni od jara všímal atmosferických tepelných poměrů makroklimatických, kde nebývá tak příkrých rozmanitostí a výkyvů jako v mikroklima, resp. v klima porostovém, ten poznává podstatný rozdíl oproti roku letošnímu.

Nemůže býti sporu o rozhodujícím vlivu makroklima na mikroklima určitého časového období. Přesto však se tepelné poměry mikroklima drasticky různí na rozličných místech třeba téže paseky, téhož lesa a to za stejného záření slunce, či stejné nepohody nebo větru. Bývá to vlivem celé řady činitelů, jako je výška, členitost, uzavřenost či otevřenost lokality, složení půdy, výška a hustota porostu atd.

Věnoval jsem často pozornost poměrné vzduchové stagnaci těsně nad zemí, jakož i náhlému přechodu mezi těžším, chladnějším vzduchem, namnoze ve zcela tenké vrstvě při zemi a teplejším nahoře a bylo mi jasno, že v porostovém klima nutno hledati některé z vážných podmínek naší otázky.

Je-li tedy pokračující vývoj takových hníků či třeba křemenáčů náhle postižen drastickým zásahem některé z výše uvedeného vyplývajících nepříznivých podmínek, pomůže nám sotva zalévání. Nezbývá pravděpodobně nic jiného, než dočkati se za příznivějších podmínek pozvolného, nového vývoje.

Proto také jedno období lze všeobecně porovnávati s jiným jen v případě mimořádně příznivém, či nepříznivém, neboť na př. pojem panujícího sucha je zde vlastně míněn v širším smyslu se stanoviska makroklimatického. Protože však i za těchto podmínek někde jisté houby rostou, pomůže jim snad také zalévání. Kde byl v téže době jejich vývoj něčím porušen, je ovšem taková námaha bezvýsledná a sluší to tudíž v obou případech přičítati asi vlivu mikroklima.

Frant. Šmarda:

Otidella fulgens (Pers.) Sacc. Ušíčko nazelenalé.

Peziza fulgens (Pers.) Pseudoplectania fulgens (Pers.) Fuckel Symb. myc. 324, 1870, Peziza (Cochleatae) fulgens (Pers.), Cooke Mycogr. 122, pl. 53, fig. 209, 1879. — Aleuria fulgens (Pers.) Gillet Discom. 41, pl. 39, 1879. — Caloscypha fulgens (Pers.) Boudier Nouv. classif. nat. d. Discomycetes, Soc. myc. Bull. 1:103, 1885, Coupin Album gen. pl. 61. — Scypharia fulgens (Pers.) Quélet Enchir. fung. 281, 1886. — Barlatea fulgens (P.) Rehm 930, 1896. — Detonia fulgens (Pers.) Sacc. Magnus Pilze Tirol 399, 1905. — Otidella fulgens (Pers.) Sacc. Schröter Pilze Schles. 48, 1908. — Plicariella fulgens (Pers.) Lindau. Migula Pilze 976, 1913. — Barlaea fulgens (Pers.) Killermann Bayer Becherpilze Krypt. Forsch. Bd. 2, 28, 1929.

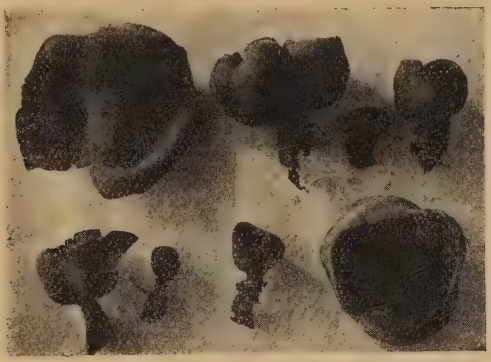

Obr. 2. **Ušíčko nazelenalé** (Kustřebka) — Otidella fulgens (Pers.) Sacc. Sbíral a fotografoval F. Šmarda. Jedlé, chutné (II. tř.), ale pro svou vzácnost samo o sobě hospodářsky bezvýznamné (se všemi podobnými kustřebkami, hosp. hodnota třídy III.). Blízce příbuzné jest ouško čili oušenka zaječí, jejíž krásný obr. viz v atlase Smotlacha-Vejrych, »Padesát druhů hub, které doporučujeme sbírati.« Archiv ČCH. Viz zvláštní článek.

Překvapila mne krásným vzhledem a zaujala svojí historií. Na Moravě ji již asi před 80 lety sbíral zakladatel mykologie na Moravě Gustav v. Niessl. Někdy z jara v letech 1860—1864 našel Niessl ve vlhkých lesích mezi Adamovem a poutním místem Vranovem tento druh, který nebyl do té doby v našich zemích publikován. Doufám, že se zavděčím čtenářům sdělením několika dat ze života tohoto mnohostranně činného vědce.

G. v. Niessl (nar. 1839, zemřel 1919) byl již v 21 letech profesorem astronomie a geodesie na tehdejším brněnském polytechnickém institutu. Kromě svého hlavního povolání, geodesie a astronomie, zabýval se botanikou a mykologií, kde jeho láskou byla především skupina Ascomycetů. Po pětiletém studiu hub uveřejnil výsledky výzkumu Moravy a Slezska roku 1865 pod názvem Vorarbeiten zu einer Kryptogamenflora von Mähren und Österr. Schlesien, erste Folge, v čas. Verhandl. des naturforsch. Vereines in Brünn, III. B., 1864. Práce obsahuje 1274 druhů. Bylo mu tehdy 26 let! Později napsal několik klasických mykologických pojednání, v nichž popsal mnoho nových druhů a rodů, k pokračování však svých Vorarbeiten z roku 1865 se nedostal. Bylo to Saccardovo umělé pojímání systematiky Pyrenomycetů, které způsobilo u Niessla, přívržence přirozené systematiky, že zůstal s výsledky mykologického výzkumu v ústraní a z mykologie nepublikoval, ačkoliv se jí zabýval dále. V oboru astronomie byl literárně činný až do sklonku svého života. (Podle úvodu J. Weese: Mykol. Beitr. zur Fl. v. Mähr., Ann. My. 18:161, 1920.)

Shora uvedený přehled rodů, do kterých byl náš druh postupně zařazován, je příkladem vývoje systematiky Discomycetů. Široký rod Peziza, v němž byla P. fulgens Personem popsána, dnes již neexistuje, podobně jako zmizel z hub lupenatých Agaricus, z hub chorošovitých rod Polyporus. Rozpadly se v řadu

rodů úžeji vymezených. Do rodu Pseudoplectania Fuckel, P. fulgens nepatří, neboť sem zařazujeme druhy s plodnicemi vně měkce plstnaté chlupatými. Cookův subgenus Cochleatae zahrnuje dnešní rody Aleuria, Otidea, Plicaria, Discina a j. Boudier rozdělil masité Discomycety na Operculés, kam zařadil druhy, u nichž se výtrusy z vřecek uvolňují pravidelně okrouhlou puklinou tak, že na temeni vřecka vznikne víčko. Všechny ostatní druhy patří do skupiny Inoperculés, kde se spory uvolňují otvorem na konci nebo po straně vřecka. Naše P. fulgens se u Boudiera dostala mezi Operculés do rodu Caloscypha. Rehm uvádí P. fulgens v rodě Barlaea, Lindau mezi Plicariella, Schröter v rodě Otidella. Vřecka P. fulgens jodem nemodrají (žloutnou), nepatří tudíž podle novějších názorů do rodu Plicariella, neboť sem řadíme pouze druhy jodem modrající. Přidržuji se pojetí Schröterova, který zařadil P. fulgens do rodu Otidella Sacc. Celým svým typem nepatří mezi Barlaea, jehož druhy mají plodnice drobné, terčovité, miskovité nebo bochníčkovitě vypouklé, nikdy ne tvarů, jaký nalézáme u P. fulgens. Do rodu Otidella zahrnuje Schröter Discomycety s plodnicemi masitými, přisedlými nebo krátce stopkatými, z počátku džbánkovitými, s širokým otvorem, což odpovídá typu P. fulgens.

Popis našich exemplářů: Otidella fulgens (Pers.) Schr. Plodnice až 4 cm široké a 2 cm vysoké, kulovité, pohárkovité, v stáří na okraji vně ohrnuté a natržené, tence masité, náhle v 3—8 mm vys. a 3 mm šir. stopky zúžené. Stopka přechází v chomáč myceliových vláken stmelených humusem. Hymenium barvy žloutkové, plodnice vně zelená, později od kraje žloutnoucí. Vřecka 0.135—0.150 × 0.009 mm, spory kulaté, hladké 0.004 mm v průměru. V jedlovém jehličí pod starými jedlemi a buky na Babím lomě u Kuřimě, květen 1941, nadm. v. cca 500 m. Dosavadní vyobrazení (Cooke, Gillet, Coupin) nevystihují správně tvar této houby.

Rozšíření. Na jedlovém jehličí v horských lesích »am Oberrhein von Jura bei Neuchatel bis hinab nach Freiburg (Fuckel); ve smrkových lesích (in pine woods), Germany, Russia, Scandinavia (Cooke); na jaře a v létě pod jedlemi (Gillet: Discom. de France); v lesích a křoví, květen—srpen: Vratislav, Reichenbach, Habelschwerdt (Schröter); Feldkirch (Magnus); na jedlovém jehličí u Erlangen, Vídeňského Nového Města (Killermann).

*

Kustřebky, kdysi jediný rod (Persoon), tvoří dnes celou čeleď, ba někdy i podřád Pezizaceae, Pezizales, který by si měl někdo ze spolupracovníků ČČH, MVÚ a pětiletky vzít plně na starost. Budeme mu nápomocni. Přihlášky obratem.

Jaroslav Němec:

Nestálost houbových znaků.

Neznám věru nic krásnějšího nad houbařinu. Je plna kouzla, napětí krásy, svěžesti. Uspokojíte při ní svoji vědeckou zvídavost, učiníte však přitom zadost i kuchyni. Polahodíte svému oku, nosu, žaludku a vrátíte-li se z lesa dočista s prázdnou kuchyňsky i vědecky, aspoň jste se krásně prošli a nadýchali svěžího, vonného lesního vzduchu. Ovšem též nesnáze v sobě skrývá. Ty začínají, jakmile začnete příliš zvědavě strkat svůj nos do tajů života hub, jakmile příliš zvědavě a důkladně začnete pátrat po přesném jménu svého nálezu. Houby jsou vcelku rodu ženského a snad proto i ohledně svého jména jsou ostýchavé. Nechtějí jen tak zdarma dát svá tajemství. Aby zmátly, mění tvar, vůni, barvu, jen snad, aby ty protivně zvědavé houbařské odborníky na slovo vzaté pozlobily.

Tak čirůvka mýdlová (T. saponaceum Fr.). Krásná, svěží houba, všechny znaky podle předpisu, ale vůni mýdlovou ne a ne zjistit. Nevěřil jsem svému čichu, dal čichat všem doma, houbu jsme rozmačkali, rozemnuli, ale vůni mýdlovou nikdo neucítil. Bylo to na podzim 1937, žádné sucho, žádné velké deště, zato ale hodně mlh. Tož asi přece jen přemíra vody, která vůni potlačila. Asi 2 roky před tím jsme našli siňák (B. cyanascens Bull.), který zase ne a ne zmodrat. Třeba ovšem poznamenat, že vyrostl v době velkého sucha. Mnoho práce mi dala kdysi Clitocybe gilva se svými hygrofanními lakunami. Těch jsem se něco nahledal.

Houbu jsem určil, ale lakuny stále chyběly. Do vody s ní — nic. Promočenou jsem nechal zvolna sušit — nic. Půjčil jsem si cizí oči (jako u té mýdlové cizí nosy) — nic. Teprve pečlivé stále opakované prohlídky v lese mne přivedly k výsledku. Dnes už i za sucha vidím ty prohloubené, ostře ohraničené skvrny, ale práce to dalo dost. Galera tenera Schff. má okraj krásně zřetelně rýhovaný, ale jen za vlhka. Jak vám dost málo obeschne, je rýhování pryč. Lze je ovšem vodou lehce zase vyvolat. V říjnu 1943 přinesl p. říd. Výtasa půl košíku mlženek (Cl. nebularis). Byly výborné a nic nám nevadilo, že dvě z nich měly lupeny zoubkatě vykrojené jako čirůvky. Zcela zřetelně, prosím. Kdyby tak člověk měl trochu víc štěstí, našel by na určování právě jen ty dvě s vykrojenými lupeny. Pravda ovšem, že treň nahoře rozšířený v klobouk přecházející neukazoval naprosto na Tricholomu, ale ty lamely by mohly svést důkladně.

Mám já to bídu s vámi, může si každý houbař právem postesknout. Znaky hub jsou na svěžích, dobře vyvinutých jedincích celkem dobře patrné, ale příroda si s nimi (vlastně s námi, houbaři) zahrává. Jednou houby rozmočí, po druhé vysuší, a ty si hledej, moř se, čichej, rozlamuj, mni, obracej proti světlu, po světle, neuvidíš nic, neucítíš nic. Těžký je život houbaře, nejednou si člověk zuby vyláme, ale tím radostnější, když se podaří přes všechny záludy a nesnáze hádanku rozlousknout.

Vyvodil jsem z toho pro svoji praksi několik zásad, kterým jsem většinou věren, i když je někdy mírně porušuji.

1. Prohlížím známé houby venku při každé příležitosti a srovnávám, jak se vlivem počasí, sucha, deště atd. znaky mění.

2. Určuji obyčejně podle většího počtu kusů téhož druhu, ač se musím přiznat, že se rád dám svést ojedinělou neznámou kráskou.

3. Častěji prohlížím své zápisníky, obrázky, exsikáty a srovnávám vše s literaturou, kterou mám.

4. Dám se při určování vést především základním charakterem houby. Znovu a znovu se vracím k znakům rodovým. Podrobnější znaky druhové beru střízlivě a pružně. Autoři popisů jistě správně pozorovali, ale záleží na tom, aby okolnosti mého pozorování se kryly s okolnostmi, za kterých pracoval autor, a mnohdy i za okolností stejných je velmi těžko slovy vystihnout nekonečnou hravost přírody, s jakou u každého jedince utváří základně týž znak. Když mi nějaký znak chybí nebo vidím-li jej jinak, hledám nejdřív okolnosti, které dají znaku v popisu uvedenou tvářnost.

Rudolf Jansa:

Strměnka obrovská čili bělostná (Cl. candida).

Tato houba, vypadající shora jako ryzec peprný, nadělala mému sousedovi Koukalovi ve Slatině škodu na sadu. Loni jí tam měl veliký kruh, v bujné trávě nápadně vyšší a brčálově sytě zelené. Letos je kruh na mnoha místech přerušen, jakoby vypálen, zkompostován. Sleduji tento zjev dále, jsem zvědav na další postup.

Pozn. redakce: To je typický způsob parasitické symbiosy, na který jsem tolikrát v ČČH upozornil. Smotlacha.

Strmělka bělostná, čítaná některými k čechratkám i čirůvkám, tvoří široké čarovné kruhy na místě, kde rostou plodnice, mnohdy trávy úplně zbavené. Zato tam, kam houba svým podhoubím pokračuje, je tráva bujná, živě zelená. To si trávu houba pěstí, aby ji pak mohla plně pro sebe vyčerpat. A na rozhraní mezi mezikruhem mrtvým, kde tráva zvláště za suchých let vůbec neroste, jsouc podhoubím plodonosným zničena a na plodnice strmělky vyčerpána, rostou jednou, dvakrát do roka tyto ve velkém množství a ve velkých kusech. Vidíme tu parasitickou symbiosu houby se zelenou rostlinou v pravém jejím tvaru ve velkém formátu. Pozoruji účin a čarovný kruh strmělky bělostné i na několika kruzích (polokruzích), které mají i 30—40 m v průměru, po více než dvacet let. Podrobná stať o strmělce bělostné tiskne se nám v »Atlase hub«, který vyjde v Melantrichu (Praha II., Václavské nám.). Možno jej žádati ihned, neboť vyjde v málo výtiscích. Smotlacha.

Jaroslav Sobotka:

O houfových houbách.

Vedle kruhových růstotvarů (růstových útvarů) hub, t. zv. »čarodějných kruhů« a pruhotvarů (pruhů hub) upozorní na sebe zvláště hromadný výskyt plodnic na lesním humuse. Tu často, jmenovitě na podzim, pokrývají houby celé prostranství. Bývají to na př. některé helmovky, vláknice, slzivky a j. Sytě růžové kloboučky helmovky růžové (M. rossela Fr.), bělavé kloboučky se sytě žlutou nožkou h. slizké (M. epipterygia Sc.,) krásně šafránové ostří h. oranžové (M. aurantiomarginata Fr.) a mn. jiných (M. plicosa Fr., M. pura Pers., M. dissiliens Fr.), skýtají oku pestrou a zajímavou podívanou. Z vláknic tvoří veliké kolonie vl. cystidová (I. macrocystis Vel.), ze slzivek na př. slz. třísnitá (H. birrum Fr.), s. tečkovaná (H. punctatum Fr.), s. měnivá (H. versipelle Fr.), s. načervenalá (H. lugens Jungh.) a jiné.

Všechny tyto právě vyjmenované a ještě mnohé zde nejmenované houby nalézáme někdy (nikoliv zpravidla!) ve velmi početných skupinách, občas jich bývá jako naseto. Na úpatí kmenů, kolem pařezů, shledáváme se tu a tam s početnými skupinami hníku nasetého (C. disseminatus), kalichovky zvonečkové (O. campanella Batsch) a j. Plodnice těchto hub, vyskytujících se ve spoustách, objevují se často po dešti a náhle (viz Smotlachovy houby podeštné). Bývá jich někdy tolik, že půdu v pravém smyslu slova zaplaví, takže nelze rozlehlejší plochou ani projíti bez jich poškození. Vyskytují se ve velikých houfech a odtud je nazývám houfové houby.

Teplá vláha způsobí současné klíčení mnoha výtrusů, které od posledního vegetačního období byly uloženy v půdě a čekaly na svoje vzkříšení k aktivnímu životu. To přišlo zvláště s vláhou a teplem. V nevelké hloubce pod povrchem půdy vyroste v krátkém čase bohatá spleť mnoha podhoubí, která se mohou i proplétat, zabírajíce pro sebe co nejvíce substrátu k obstarání živin pro své plodnice, které vbrzku se počnou nad povrchem půdy objevovat. Plodnice dozrávají a hned sypou, jsouce často drobné a nízké, výtrusný prach na substrát, z něhož vyrostly a v němž jejich spory budou očekávat svoje vegetační období.

Prostor v substrátě pro tak mnohá mycelia je značně těsný, mycelium neprorůstá do větší hloubky, tam není pro ně dosti živin — a proto také není možné shromáždit v omezeném a jinými podhoubími tísněném prostoru nadbytek živin. To je jedna z hlavních příčin, proč vyrůstají plodnice malé. Tvorba drobných plodnic u podeštných a jiných druhů houfových hub je druhovým znakem, majícím svoji příčinu v okolnostech, za nichž mycelium roste a plodnice tvoří a pak v krátkosti doby, v níž se odehrává celý životní turnus houby (klíčení spor, prorůst podhoubí, tvorba a růst plodnice, vypouštění výtrusů a zánik plodnice s myceliem). Tedy těsnost životního prostoru a krátkost času k životní činnosti. Jako by individuum hubné, chtějíc využíti všech příhodných okolností, spěchalo vykonati svůj životní úkol, jímž je zabezpečení života druhového rozsetím výtrusů. U těchto houfových hub růstotvar nemá svůj plod v jednom podhoubí, ale v podhoubích více méně četných, která současně vegetují a zanikají. Jsou to často mycelia jednoho vegetačního období.

Někdy najdeme u těchto houfových hub růstotvar vzešlý z jednoho podhoubí a je to pak skupinka drobných plodnic, někdy o něco větších, než když vyrostly ve výše zmíněných mnohačetných houfech; mycelium mohlo obstarati více živin, nejsouc tísněno ve svém prorůstu soutěží s jinými jedinci. Ale i tehdy, když vegetuje za lepších životních podmínek, celkem zachovává a nepřekročuje svůj vžitý habitus, vytvořený a druhu vtisknutý nespočetnými vegetačními obdobími po věky v nesčetných houfech.

V Dol. Lažanech 11. I. 1944.

St. Lhotský:

Závislost výskytu václavky na teplotě.

Václavka se vyskytuje v ohromných spoustách každého roku v listnatých lesích na Chlumu u Mladé Boleslavě, hlavně na severovýchodních vlhkých, pramenitých svazích. Svému rozšíření zde vděčí činnosti člověka. Doubky a habry se zde kácí, sotva dosáhnou jejich kmeny síly 5—10 cm. Les se potom nechá zmladit novými výhony ze vzniklých pařízků. Tímto častým kácením je pod zemí spousta odumřelých kořenů, které hostí podhoubí václavky. Ve vlhké trávě pasek bývá často tolik václavek pohromadě, že je možno je sekati srpem jako trávu. Velmi často napadají i živé stromky, vyrůstající z odumírajících pařezů.

R. 1943 za teplého a suchého podzimu se václavky velmi dlouho neobjevovaly, ač hřiby, křemeňáky a kozáky rostly hojně. Po několika deštivých dnech se objevily celé tlupy slizáků mazlavých (hlavně pod smrky) a mechovek. Potom po vyjasnění a slunných dnech byl opět nadměrný výskyt hřibů a všech hřibovitých vůbec. Kolem 8. října (před úplňkem) dochází za jasných slunných dnů k náhlým nočním chladnům, takže po západu slunce se tvoří přízemní mlhy a hojná rosa. Ihned se náhle a v celých tlupách objevují všude václavky. Když se později oteplilo, byl výskyt opět řidší a teprve příchod jasných chladných nocí s hojnou rosou a někdy i jinovatkou opět ovlivnil větší výskyt václavek. Ponenáhlu jich však ubývalo a ač loňská zima byla mírná, ba možno říci teplejší než jaro, nenalezl jsem již žádných. Zato letos na jaře v dubnu objevily se náhle zcela mladé václavky na starých jírovcových pařezech v restaurační zahradě p. Fadrhonse v Dobrovici, »Na dolní vinici«, kde se vyskytují každého podzimu.

Pozn. red.: Pozorování správné. Václavka začíná růsti po prvním chladnějším počasí na sklonku léta nebo na začátku podzimu. Ano, václavky od sv. Václava! Na jaře jsou výjimkou. Sm.

Alois Petráš:

Hřib, který roste v kůlně.

(Z dopisu 26. VII. 1945.)

Na první stránce XIII. ročníku (1933) ČČH četl jsem článek p. ředitele V. Melzera »Hřib, který roste v kůlně«. Podle popisu místa výskytu a domluvy zjistil jsem, že se jedná o dvůr p. V. Šindeláře; a tento mi nyní rovněž daroval plodnici hřibu (nalez. 24. VII.), který téměř každoročně, pokud jeho paměť sahá, u nich v kůlně nebo vedle ní vyrůstá. Naleziště je již popsáno v XIII. roč., avšak skupina asi 10 smrčků na vzrůst nemůže míti vlivu, poněvadž je oddělena několika zdmi i se základy a vzdálena asi 150 m, avšak u kůlny rostou dvě velké lípy. Doba růstu je udávána na konec srpna. Dřívější letošní vzrůst můžeme vysvětliti raností hub (hřib jarní jsem sbíral letos 24. IV., hřib dubový 15. V., hřib smrkový, obecný 21. VI., lišku ob. 23. VI., klouzek sličný a obecný 24. VI., r. syrovinku 25. VI., ryzce obec. 6. VII. a hřiba strakoše 12. VII., kterážto doba jest pro náš kraj velmi časná).

Škoda jen, že jsem v době nálezu této zvláštnosti nebyl doma, takže se mi dostala do rukou až druhý den značně »poškozená«. Zasílám nyní tento hřib pro bližší posouzení a prozkoumání. Zajímavá je zvlášť velká citlivost po doteku, ať na třeni nebo klobouku — místo silně hnědne. Snad zde spolupůsobí i zvláštní jemnost plodnice, rostoucí ve vlhku a stálém stínu. Sám doufám, že se jedná o druh příbuzný hřibu žlutomasému.

Odpověď redakce a MVU: Ano, je to stejně jako v případě Melzerově hřib různobarvý, B. versicolor Rostk., úzce příbuzný hřibu žlutomasému. Vidíme, jak hřiby udržují svůj zákon symbiosy; v tomto případě s lípou. Smotlacha.

Jos. Otruba:

Roste na vyhrabaných lesních místech více hub?

Neplatí všeobecně rčení, že vyhrabaná lesní místa rodí více hub. Vyhrabáváním listí a jehličí se zvyšuje výpar a podporuje rychlé vysychání půdy. Listnaté lesy s podkladem fysiologicky suchým (spraš, písek), nejsou-li vyhrabávány, mívají po deštích daleko více hub, neboť tlející list brání náhlému výparu půdy a umožňuje vzrůst podhoubí. S hrabankou v jehličňanech se zničí velmi často i podhoubí, rozlezlé ve spodních vrstvách jehličí nebo mechu a taková místa zůstanou delší dobu houbově sterilní nebo vzrůst plodnic je tu redukován na minimum. Lesníci v nové době nepovolují nebo velmi omezují hrabání v jehličnatých kulturách. Jedině v místech vlhkých se slínovitým podkladem nebo se spodní vodou v nevelké hloubce podporuje vyhrabání listu rychlejší výpar a zvýšenou produkci houbových plodnic zvláště v periodách suchých let.

Dr. F. Smotlacha:

Roste na vyhrabaných lesních místech více hub?

Tuto otázku samozřejmě nutno řešiti s mnoha stran. Pozorování Otrubovo a jeho zkušenost o účincích hrabání v lese je naprosto správná. Hrabání listí poškozuje les a lesníci je dnes nevedou, zvláště hrubé, ve svém programu. I houby, jichž podhoubí roste při povrchu země nebo

Obr. 3. **Muchomůrka šedivá** či **tlustá** neboli **šedivka** (A m a n i t a s p i s s a F r i e s). Převážně letní houba, známá svou šedou plachetkou a šedivým zabarvením límečku i nohy, která na spodu má jen mírně ztluštělou hlízu, téměř bez památky po plachetce. Najdou se i formy zcela bílé. Houba je masitá, velmi šťavnatá a blízká příbuzná jedlé a chutné růžovky (I. A tř.). Sama je rovněž jedlá, ale hodnota její je menší. Od podobné podezřelé muchomůrky pantherové pozná se větší masitostí a šťavnatostí, šedavým zabarvením na povrchu a límečkem, který je od hora dolů rýhován. Naší propagací, od r. 1909 konanou, sbírá se dnes již kolem velkých našich měst všeobecně. Za II. svět. války prodávala se v Praze (oloupaná) i po K 50.— za kilo. — Archiv ČČH. Napsal Sm.

v listí (humuse) samém, jsou hrabáním poškozeny. Svého času zjistil jsem však platnost zcela jiného zjevu s hrabáním v lese souvislého. Zjistil jsem, že v lesích, zvláště na jile položených, na místech, kde se občas listí vyhrabe a neleží tam ve vysoké vrstvě, že tam rostou hojně hubní symbionti, kteří mají podhoubí v hloubce: hřiby, modráky, holubinky, ryzce, kdežto na místech, kde je plno listí (takovéto lesy plné listí jsou u nás celkem vzácností), hub symbiotických ubývá s přibývajícím listím, až mohou po letech úplně zaniknout. Jen na místech vyvýšených, kde není tolik listí, nebo otevřených, kam může vítr a listí odvěje, tam rostou v takovýchto lesích houby. Mám mnoho a mnoho dokladů z vlastního pozorování a tvrdí to i cestovatelé v pralesích, pokud tam houby sbírali. Samozřejmě, že tam, kde je jen něco málo listí, jak tomu je v našich lesích většinou, že tam rostou houby spíše, nežli na místech hrubě vyhrabaných a pak úplně bez listí.

Moje pozorování platí také hlavně o lesích listnatých, kde je hromadění listí na zemi ve velkém množství, když se naklade v silné vrstvě nejmožnější a nejběžnější.

Josef Perútka:

Hřib minář (mlynář). — B. satanoides Sm.

Asi před 10 lety šel jsem po silnici do zeleného údolí. (Menší sirné lázně asi 10 km vých. od Zlína). Krásný, lesnatý kraj. Tu vidím: U lesa sedí dva hřibaři — asi otec a syn — s plnými uzly hub. Šel jsem za nimi a ptám se: »Jak přálo štěstí?« — »Chvalabohu, roste teho až, až.« — »Tak ukažte, co máte a poučte.« Sedl jsem si též, starší rozbalil uzel a vykládá: »Toto znáte, to sú **smrčáky** (B. bulbosus Schaeff). Totkaj rostú ve smrčú. — Toto sú **lipovjáky**, taky jim pravija máčkovjáky. Dobré (B. aereus Bull. — Krombh.). — Aj, kerýsi **kamenáč** tu máme. Za ty Zlíňáci najvěc platí. Sú tady z boří (B. pinicola Vent.). — Aj tyte **sináky** sú dobré na máčku (B. luridus Schaeff.). — A toto sú **mináře.**«

Koulím očima, ptám se, kde rostou. Prý tu v té bučině. Jsou prý moc dobré, také hlavně na omáčky. Nebožtík tatínek je už sbíral. — Už moc neposlouchám, rozloučím se a vzhůru do bukové stráně a brzy jsem nalezl, co jsem hledal. V dolince s naneseným listům asi 15 minářů, krásných, tvrdých, různého věku. Satan? Ne. Dužnina na řezu sytě žlutá, slabě zelenavě-modrá. Docela mladé plodnice s třeněm žlutozeleným a žlutými ústími rourek. U starších obé již červeně nabíhá. U starých podnic vše pobledlé i dužnina. Tak to je ten Smotlachův satanoides? Bohužel nemám přesného popisu — dohaduji pouze. — Večer jsem si poprvé pochutnal na mináři.

Od té doby jsem tam byl častým hostem. A vyplatilo se to. Nalezl jsem tam — v oné bukové hoře — i hřib královský (B. regius Kr.) a dole u potoka Strobilomyces strobilaceus Scop. — šiškovec šupinatý.

Pozn. red.: To by byl krásný a vhodný úsek mykologické zahrady!

Ze staročeského názvosloví hub. Koloděj podle NŘ 7, 189 »pochází od kožovitého hnědého povrchu klobouku, barvou podobného kožené kovářské zástěře. Odtud jméno týchž hub kovář, něm. Schusterpilz. Jméno koloděj znamená dělatele kol, koláře. Poněvadž je jinak doloženo u nás jen v místním jméně Koloděje, je i tento název houby velmi starý, z doby předliterární, kdy jméno koloděj ještě znamenalo, jako u jiných Slovanů, koláře. (Z časopisu »Naše řeč«.) Václav Machek.

Prof. Václav Machek má velké zásluhy, že objevuje ve starých památkách literárních staročeská jména hub. Krásný nález těchto hub učinil v Klaretově Glossáři, o němž psal v ČČH a v Naší řeči. Houbaři musí mu býti opravdu vděčni. Pokud se týče jména »koloděj« (kolář), patří k B. luridus Schaeff., kdežto staročeské jméno »kovář« patří k B. erythropus Kromb. Tak jsem to vždycky vysvětloval. Kovář je tmavý, brunátný, připomíná silného, rudého, opáleného, osmahlého kováře. Koloděj čili kolář je rezavohnědý, jaká

byla kožená zástěra kolářů, a daleko světlejší. Již staří Čechové před mnoha sty lety rozlišovali od sebe naše dva nejhojnější modráky. Činili tak správně podle jejich vzhledu, srovnávajíce je s našimi statnými řemeslníky kovářem a kolářem. Prof. Machek svým článkem v »Naší řeči« potvrzuje moje mínění, k němuž jsem došel studiem na jiných cestách, že znalost hub u Čechů a Slovanů vůbec je pradávná a že úzce souvisí s jejich bohatým kulturním životem, stejně jako jejich bohatá řeč.

Prof. Machek referuje také o jménu »podmásník«, které je u Klareta. Domnívá se, že patří k B. luteus L., známému to loupáku borovému se závojem. Nikoliv. Jméno »podmásník« patří »podmásníku«, jak se mu dodnes říká ve východních Čechách, t. j. klouzku ovčímu (B. granulatus L.). Vždyť ten nemá závoj, ale má na trubičkách kapky tekutiny podobné podmáslí. Odtud povstal také nepochybně jeho lidový a staročeský název, který je tak případný. Že se někdy říká i B. luteus L. podmásník, děje se omylem, vždyť tento druh má závoj na místě mléčné tekutiny a není důvodu, proč by se jmenoval podmásník.

Smotlacha.

Choroš »oříš« nazývají v Brdech u Dobříše jménem »ořešnice«.

Jos. Nejedlý.

Lidové názvy hub v okolí Hor. Jelení. Hřib dubový — dubák, dubáček; hřib borový — borák, boráček; kozák březový — kozička; hřib hnědý — poddoubník; hřib kozí pysk a žlutomasý — sameťák; strakoš — kožešník, žluťák; krásnorůžek lepký — kuřátka; stroček kyjovitý — pantoflíčky (velmi cenný a oblíbený); ryzec pravý — ryzka, rezka; čirůvka zelánka — zelinka; čirůvka havelka — černá zelinka; pestřec — oblanýž; holubinky — holoubky; bělolanýž obecný — brambora; lošák jelení — jelenice, srnka; choroš ovčí — mlynářka; pýchavky — foukačky.

Karel Zaydlar.

Kožešník — na Příbramsku a Rožmitálsku má lidový název »mulička«.

Tošnarová.

Lidové názvy. Na Třeboňsku jsme chodili na březáky, tam zvané »kojzáry«, na jedno místo pod křovinami na louce, bylo jich tam opravdu velmi mnoho. Pahřib jedlý jsem slyšel jmenovat »volský jazyk«; oceňován byl jako pochoutka. Čirůvka zelánka zde sluje »strnádek« a s rýží je to jedno z nejobvyklejších zdejších jídel. Čirůvka osmahlá sluje u nás »podzemek« a jest pokládána za nejlepší houbu do bramborové polévky. Pahřib jedlý sluje na Kolínsku »vrzavka«, zde nikdo ho nesbírá, ač tu roste.

Dr. J. Štěpánek.

V lidových názvech hub jest veliké bohatství naší kultury, proto je sbírají MVU a ČČH od svého začátku a jistě s úspěchem. Prosíme každého spolupracovníka, aby nám sdělil lidové názvy hub v kraji, kde žije nebo houby sbírá.

Smotlacha.

Dr. F. Smotlacha:

Akát nemá žádné houby symbiotické.

Vyhýbají se mu hřiby, kozáci, klouzky, muchomůrky atd. Chybějí mu všechny podstatné houby našeho lesa, t. j. pavučince, slizáky, plžatky, lišky atd. Vysvětlil jsem si tento zjev již při prvém svém hlavním výzkumu českých hub r. 1907—1913. Akát je zelená rostlina motýlokvětá, která na svých kořenech nemá mykorhizu (není opletena vlákénky hub), nýbrž bakteriorhizu. Má totiž na kořenech chomáče bakterií, které jí získávají dusík ze vzduchu. Mykorhizu, která by činila totéž, nemá, neboť ji nepotřebuje. Proto nemá ani hub symbiotických, které svým podhoubím dávají vznik mykorhize na kořenech většiny našich lesních stromů, konajíce tím službu nitrifikační, neboť mykorhiza získává svým stromům dusík ze vzduchu.

Proč píši tento článeček? Vždyť jsem o věci od r. 1909 již mnohokrát přednášel a psal již také v právě vyšlém atlase: Smotl.-Vejrych: »50 druhů hub, které doporučujeme sbírati«. Poněvadž mi jeden z čtenářů této knihy právě napsal, že na akátu pozoroval přece jen houby, a to penízovku sametonohou. Ano! Správně! Na akátu rostou také houby, ale jen parasitické (choroše, václavky, penízovky sametonohé) nebo hniložijné (bolcovitka, hníky, třepenitky atd.). Avšak houby symbiotické chybějí. O ty jde. A to je také právě výsledek mého výzkumu, který jsem v této věci učinil již před více než 30 lety.

Houby podle své hodnoty. Od začátku své práce propagační v houbách, hledě rozšířiti znalost hub jedlých a ochrániti lid před houbami jedovatými, snažím se také provésti klasifikaci hub podle jejich hodnoty. Hlavní prací v tomto směru vykonal jsem již do r. 1930, avšak každoročně v ní pokračuji větší a větší měrou. Již několik let mám připraveno k tisku dílo »Houby podle hod-

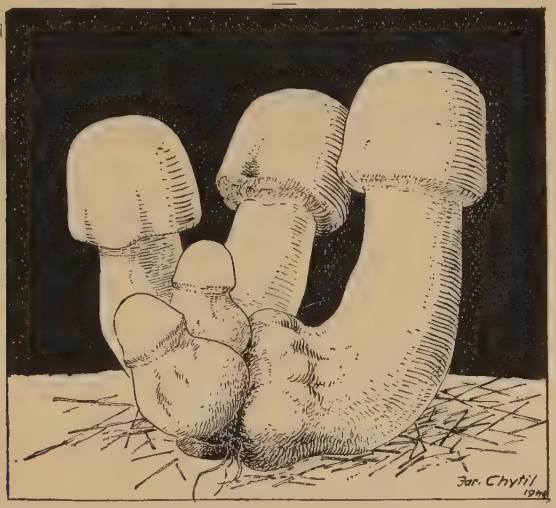

Obr. 4. **Pečárka, žampion ovčí** (Psalliota arvensis L.) jest houba celá bílá, na spodu zprvu se závojem a lupeny, později šedohnědými. Roste v lesích, zvláště na pokrajích, u lesních cest a v lesnatých parcích. Porušená houba sežloutne. Voní po anýzu, jest jedlá (I. tř. hodnoty) a hojně sbíraná. Podobá se muchomůrce bílé a neznalec může obě zaměniti. Jak rozeznáme bílé žampiony od muchomůrky smrtelně jedovaté, bílé nebo zbělené? Obě mají límeček na noze, ale muchomůrka má v mládí povrchovou plachetku, tvoří později pořín na spodu nohy, kterou žampion nemá. Konečně jsou žampiony většinou nápadné svou opravdu zvláštní vůní. Pamatujme však, že jsou i bílé žampiony téměř bez vůně. Žampiony ovčí prozradí se svým žloutnutím při porušení a jemu velmi podobný rovněž bílý žampion smrkový čili zářivý (P. silvicola C.) svým rezavěním. — Archiv: ČČH. Napsal Sm.

noty«. Tisíc druhů jedlých hub dělím do pěti tříd, z nichž dnes do Ia třídy počítám 100 druhů, do I.—IV. tř. po 100 druzích a do V. tř. 500 druhů. Nejlepší naše jedlé houby jsou v I.a třídě a v I. tř. Máme tedy hub opravdu prvotřídních 200. Všech doporučitelných hub máme 300, t. j. ještě II. tř. Třída III. a IV. obsahuje již houby, které doporučujeme jen znalcům a houbařům zvlášť pokročilým, a tř. V. jen v nouzi a zejména také pro průmysl. Je ještě VI. třída hub podle hodnoty, kam patří, na př. houby »osvobozené«. V této klasifikaci hub je uložena moje dnes již čtyřicetiletá práce. Aby mohlo být dnes všech našich hub dobře využito v pětiletce, dám jí tento svůj výzkum ochotně k disposici.

Jar. Němec:

Houby, houbaři a jazyk.

Nechci zde pět chválu různých houbovníků, houbových smaženic, polévek, omáček, sekaných, smažených a nevím jak jinak upravovaných hub podle předpisů Bezděkových, Smotlachových, pí Zvěřinové a jiných. Tím »jazykem« nemíním naprosto houbařské labužnictví, nýbrž cosi zcela jiného.

Náš tatíček říkával, že doubravníci už rostou. Zesnulý p. vlád. rada Ing. Václav Sak se nerozpakoval napsat »severoafričtí kukmáci, italští

kukmáci«. Mám dojem, ale netvrdím to s naprostou jistotou, že jsem kdesi (ve Velenovského Českých houbách, v Pilátových Choroších?) četl cosi, že »choroši rostou...«.

Mnozí snad kroutí hlavou nad těmito jazykovými nesprávnostmi. Což ti naši houbaři neznají správně česky a nevědí, že podstatná jména »doubravník«, »kukmák«, »choroš« jsou neživotná? Ať jazyk zčerná tomu, kdo se odváží takovou rouhavost vypustiti z úst. Naopak je vidět na každém snad řádku našich houbařských děl, že pisatelé ovládají český jazyk mistrně, že dovedou českému uchu krásnou větou, jadrným slovem opravdu polahodit. Tedy, ani neznalost, ani omyl.

Houbaři mají ke svým houbám docela zvláštní poměr. Jim není houba pouhým předmětem odborného zájmu, nejvýš čímsi, co lze labužnicky polykat. Ne. Jim je houba živou bytostí, řekl bych bytostí skoro lidskou; tak živou a lidskou, že s ní lze zcela lidsky důvěrně hovořit, svěřit jí své radosti a strasti... Zacházím trochu daleko, ale rozhodně nelze prostě houby zařadit mezi věci neživotné, jak káže přísná mluvnice, říkat, že doubravníky hodně porostou, choroše jsou a kukmáky nejsou. Stroj se mi ježí při psaní těchto bezbožností.

Jak by ovšem vypadaly ty útržky vět v čase minulém? Doubravníci rostli či rostly? Kukmáci byli či byly? Věru nevím, jak bych to správně napsal a nikterak bych se nevzpíral napsat, že doubravníci rostli, za nic na světě ale dobravníky rostly. Snad by puklo moje srdce houbařské.

V minulosti je tedy přiznání, že ty naše milé houbičky nejsou tak naprosto a úplně živoucí. Ovšem, tvary »kukmáci«, »choroši«, »doubravníci«, »hříbci« jsou neklamným znamením, že mezi houbaři a houbami je jakýsi těžce vysvětlitelný poměr, který náš jazyk dovoluje tak jemně a nevtíravě vyjádřit.

Pozn.: To je také náš český poměr k přírodě. Zbožňujeme ji! Sm.

PRÁCE PRO PĚTILETKU.

Dr. F. Smotlacha:

Voláme všechny houbaře ku práci pro pětiletku!

Houbařská pětiletka ČSR znamená hodnotný program a zábor našeho houbařství, tak vzatý, aby se mohlo v něm plně a úspěšně i dále pokračovati. Třeba ihned učiniti vše, aby byl položen dobrý začátek a základ a pokračovati pak soustavně a vytrvale.

Všichni houbaři, ujměte se své pětiletky! Všichni se přihlaste do jejích pracovních odborů. Každý podle svých možností (město, venkov, továrna, výbor, úřad atd.), všichni čtenáři ČČH a všichni přátelé ČSR, každý i podle svého povolání a postavení (úředník, lékař, učitel, dělník, vojín, rolník, lesník atd.) pracuj v pětiletce. Postarejte se, aby kolem vás se vytvořil kruh čtenářů a odběratelů ČČH — pracovníků houbařské pětiletky. Utvořte tak všude odbočky a kroužky houbařské pětiletky. Staňte se referenty hub všude tam, kde působíte. Všude se ohlašte, všude na pětiletku upozorněte. V práci postupujte plánovitě. Získejte všude pro houby a pětiletku všechny schopné lidi, na př. známé vám učitele a pokročilé příslušníky našeho lidu vůbec. Zde vám pomůže jako informátor ČČH. Zajistěte, aby ČČH byl odebírán u vás v čítárně, v kavárně, v restauracích. Tak získáte nové zájemce o houby a pětiletku. V každém místě, kde se houby sbírají, v každém větším podniku, úřadě, výboru, škole, kde je o houby zájem, ať je houbařský kroužek jakožto pracovní odbočka a zároveň odbor pětiletky. Zejména mládež budiž všude přibrána na houby. Všude ať se pracuje na programu pětiletky na zvýšení sběru hub, na jich výzkumu atd. Ať je tam poradna, výstavka hub, ať se tam konají houbařské vycházky, přednášky atd. Všude zařiďte houbařské školy, houbařské stanice, zahrady. Hlašte se nám jako místní i krajoví referenti. Všichni schopní houbaři-mykologové, ujměte se práce, organisace, vedení! Tato práce se koná ve spojení s námi, s MVU, s ČČH. Rádi poradíme a pomůžeme. S tím vším začněte ihned a pokračujte každý plánovitě v pětiletce. Každý si rozpočítejme svůj pokrok v hou-

bách a v houbařství všeho druhu na pět let. Zkoušejme na př. nová jídla z hub, zkoušejme uzení, nakládání čili silážování hub atd.

Pamatujeme na př., že houby jsou i důležitou zdravotní biologickou potravinou, stravou vpravdě vegetárskou a stravou vhodnou diabetikům čili nemocným cukrovkou. Kdo chceš využít hub obchodně a průmyslově, hlas se rovněž. Všem pomůžeme. Všechno soustředíme, celou práci organisujeme. Houby prostě nejsou dosud naprosto dobře, vhodně a úplně využity a proto našim spolupra-

Obr. 5. **Hník inkoustový** (Coprinus atramentarius Bull.) Je hojná houba rostoucí po deštích, od jara do zimy, někdy i hodně pozdě na zimu, nejčastěji však v září, z hnijícího dřeva. Jest barvy šedé, na povrchu rýhovaná. Lupeny rovněž šedé, později černajících zralých výtrusů. Rozplývající houba není škodlivá, nýbrž dokonce i požívatelná. Lupeny, t. j. matka, se tu rozpouštějí a roztékají, aby se výtrusy, za deštivého počasí, kdy roste, mohly dostat do vody a tím dále od místa, kde vznikly. Archiv ČČH. Napsal ČČH.

covníkům jsou stále předmětem nové a nové práce výzkumné, propagační, hospodářské atd., čili proto je tu i naše pětiletka. Samozřejmě, že se tu uplatní dobře naše mykologie theoretická, věda popisná, systematická, biologická atd. Prosíme spolupracovníky, aby nám všichni napsali, jak pracují v programu pětiletky, pak si upravili svůj vlastní program pracovní a poslali své články, fotografie, kresby pro ČČH i pro náš mykologický archiv. Kdo máš více myšlenek a zkušeností, pošli více článků. Také místo jednoho dlouhého pošli několik krátkých. I své vlastní fotografie a životopisy pošlete. Jen se všichni čtenáři a odběratelé ČČH znovu ohlašte, abychom věděli, s kým můžeme plně do budoucna počítat jako s pracovníkem MVÚ, ČČH a houbařské pětiletky. Každý také sděl základ, z něhož k výkonu pětiletky přikročuješ a co můžeš letos pro ni vykonati a co chystáš do příštího roku. Každý si vyber z houbařství nějaký hlavní obor práce, kterou si rozhodni vykonati v rámci pětiletky plně (vedle několika oborů vedlejších, kde budeš činný jen podle možnosti. Každý sděl, kde čteš ČČH, že jsi se o pětiletce dověděl. (To týká se neodběratelů ČČH.) Naše pětiletka je práce kolektivní. Proto všichni, kdo můžete, napište nám i své případné návrhy celkové i místní, velké (rámcové) i malé (detailní). Všichni se přihlaste do programu a rozvrhu práce pětiletky. Všichni zapojte do naší a své houbařské pětiletky i své rodiny, své přátele a své známé. Dosud jsme pracovali v houbách podle svých možností, ale často rozděleně a bez časového rozvrhu. Tento nedostatek odstraňuje naše kolektivní pětiletka praktických houbařů. Za první pětiletkou bude následovati druhá, třetí.

*

Houbařská pětiletka znamená ohromný soubor drobné práce všech našich houbařů, přátel přírody a našeho lidu. I lesníci, přátelé lesa, pomologové, zahrádkáři a rolníci se připojují. Z malých musí vzniknouti počiny větší, celkové a spojením těch — výkony vrcholné, rozhodujícího významu. Každý zde může přispět podle svých schopností a možností.

Nejmenší úkol pětiletky, který je určen pro úplné začátečníky v houbařství, žádá, aby každý houbař-začátečník stal se během pěti let co nejdokonalejším znalcem hub. K tomu chceme mu co nejvíce pomoci. Jen ať si stanoví pro každý rok postupný úkol v houbařství, nyní na př. nejméně do konce příštího roku.

Naše volání po práci a spolupráci v houbařské pětiletce týká se nejen houbařů amatérských, nýbrž i houbařů námezdných, obchodníků, průmyslníků houbami atd. Ti musí býti v pětiletce samozřejmě první v práci. Avšak prosíme i všechny činitele ostatní: národní výbory, úřady, instituce, redakce atd., jak jsme o nich přímo nebo nepřímo v programu a rozvrhu pětiletky mluvili, aby i ti svými representanty a pracovníky ujali se v ní spolupráce. Neboť houbařská pětiletka — jako jistě jedna z mnohých — chce přispěti ku blahu a rozkvětu osvobozené vlasti. Věnujte jí laskavě všichni svoji pomoc a přispějte k jejímu uskutečnění — vždyť jde zcela za prospěchem našeho národa, našeho lidu. I majitelé lesů, lesníky a lesní personál voláme všude ke spolupráci. Ti, kdo máte ČČH a příležitost, dejte lesníkům a majitelům lesů náš list a program pětiletky přečísti.

*

Pětiletka byla zavedena do státního hospodářství, výroby, obchodu atd. poprvé v Rusku, resp. v SSSR. Je to šťastná myšlenka, avšak není jistě sama, vždyť na př. čtyřletkou nebo pětiletkou je naše studium na vysokých školách, které za mého mládí bylo nekonečné. Pamatuji se, že mne moje matka (vdova) chtěla dáti na studie a skutečně dala, že však měla strach ze špatných příkladů v našich krajích, kde několik studentů studovalo až 10 i 15 let. To dnes není možné, dnes jsou stanoveny lhůty na způsob čtyřletky, pětiletky, což vede studenty k tomu, aby studia dokončili. Že jsme zavedli pětiletku v houbách a v mykologii, má ten důvod, že naše mykologické práce výzkumné, propagační atd., jak je konáme téměř 40 let, nemají žádné zřejmé hranice. Nemůžeme při nich dobře stanovit význam a úspěch veliké práce, kterou houbám věnujeme, neboť práce ta nemá vlastně konce. Proto jsme zavedli pětiletku, která si stanoví konečné cíle pro 5 let úhrnem a pro každý rok zvlášť. Tento program pěti let úhrnem a pro každý rok zvlášť musí si stanovit každý pracovník pětiletky čili houbař, každý odbor pětiletky i celá pětiletka. Prosíme, aby nám všichni pracovníci z ČČH, ČMS, MVU, staří i noví, ihned sdělili, jak oni svou práci v houbách rozdělili, aby nám sdělili, jaký úkol si berou pro celou dobu pětiletky i pro každý rok zvlášť. Každý si zvol několik pracovních oborů a hlas se ihned do příslušných pracovních odborů.

a) Výzkum místní a krajový a kalendář hub.

Stanislav Jetmar:

Houby v okolí města Žďáru na Moravě.

(Zpráva z r. 1944 — archiv.)

V létě nacházel jsem ve žďárských lesích hojně sluku (Rozites caperata Pers.), hřib hnědý a žlutomasý. Hojně roste zde růžovka (A. rubescens Fr.) a šedivka (A. spissa Fr.), které se tu již všeobecně sbírají vlivem výstav, které tu pořádal před několika lety p. Otto Holub a ovšem propagační práce ČMS.

Po dešti v měsíci listopadu 1944 překvapilo mě neobyčejné množství lišky pomerančové. V atlase hub uvádí ji V. Jedlička jako jedovatou, ačkoliv ji O. Holub bez obtíží požívá a dává do směsi též 1—2 kusy muchomůrky obecné (A. muscaria L.). Hřibu peprného roste tu po celé léto i podzim hojně. V létě pak vyskytuje se jen v drobných plodnicích s tenkým třeněm, na podzim však jakoby v jiné formě v mohutnějších plodnicích s tlustým třeněm rovným a kloboukem kol 7 cm širokým. Jedná se tu skutečně o jinou formu nebo je to vlivem dešťů a vlhkého počasí? Sbírám jej na doporučení Holubovo do směsi.

Hřib žlučník a hřib kříšť vyskytují se hojně všude ve zdejších lesích, a to často v mohutných plodnicích.

Pozn. red.: Liška pomerančová čili lépe oranžová, je dávno houba námi osvobozená z podezření jedovatosti, jedlá a neškodná. Ovšem my ji sbírati nedoporučujeme (jako houbu »osvobozenou«), leda těm, kteří ji mají dobře vyzkoušenou a kteří jí plně důvěřují. Sám jí věřím. Muchomůrku červenou do jídel nedávejme, je i v malém aspoň trochu jedovatá. Hřib peprný na vhodném substrátě a za vhodného počasí vytváří jako všechny houby plodnice mohutné, jinak drobné, s tenkou nohou. Smotlacha.

Jan Jelínek: Houby v okolí Lázní Bělohradu.

(Od 18. června do 10. července 1944.)

Celé lesy kolem Lázní Bělohradu jsem prochodil a zjistil, že jsou to lesy velmi úrodné na houby, snad více než lesy královéhradecké. Velice bohatý byl les »na Byšičkách«. Hojně začaly houby růsti počátkem měsíce června 1944. Většinou byly však červivé. Chladné jaro a pak najednou nastavší velké teplo byly toho příčinou. Rovněž v nebývalé míře ukázal se špičník »březák«. Rostl v takové míře, že mnohý houbař je opomíjel. V dubinách pak začal hřib »dubový«. Exempláře o váze 40 dkg nebyly vzácností. Řídce se vyskytoval »hřib smrkový« a »borový«. Poslední dva druhy hřibů začnou v lesích u Bělohradu růst obyčejně na podzim a pak jsou zdravé a hodí se k nakládání. Několik lázeňských hostů přineslo mi několik krásných exemplářů »satana«. Někteří hosté viděli tuto obávanou houbu poprvé a po mém určení měli před touto houbou přímo posvátnou hrůzu.

Z ostatních hub zaslouží zmínky spoře se vyskytující »holubinky« trávozelená a doupňáková, pak hlínožlutá. Holubinky v Bělohradě nikdo nesbírá. Proto jsem trochu pomohl jejich popularitě. Snad budou více sbírány. Dokonce hotelier, kde jsem se stravoval, nechtěl mi je upraviti a pak pouze pod podmínkou, že podepíšu mu revers. Řídce nacházel jsem lišku obecnou, čirůvku klubčitou a po dešti také »ouška«. Tyto houby domorodý lid pomíjí a nazývá je prašivkami.

Zajímavější různorodost hub nacházel jsem na druhé straně Bělohradu, a to v lesích od Horní Nové Vsi až nad Brtníky. Tento les přímo hýřil houbami bedlovitými. Přímo naseto vyskytovala se muchomůrka »šedivka« a v menší míře »růžovka«. Tyto houby v lesích u Bělohradu sbírá p. prof. Knefl. Podle řeči obyvatelstva, Váš, pane profesore, dobrý spolupracovník. Přestože je to význačná osobnost v Bělohradě, lid tyto houby nesbírá a dá to hodně ještě práce, než si na ně zvyknou a budou je sbírat.

Z hřibovitých rostly nejvíce »křemenáče«. Zajímavé, že podle okolí stromů rostly v různém zabarvení odrůd od barvy oranžové, ryšavé až zelenohnědé. Křemenáče posledního zabarvení vyznačovaly se tvrdostí a vůbec nebyly červivé. Z ostatních hřibovitých pořídku nalézal jsem hřib »modračku«, peprník a kozí pysk. Tyto houby vyskytují se tu prý v hojné míře na podzim.

Z ostatních hub nalezl jsem tam »klouzek ovčí«. Ve větším počtu, ale ještě více, přímo naseto, bylo tam »vejmutovek«. Tuto houbu tam lid sbírá velmi poskrovnu, ačkoliv je to veliká škoda, neboť houba je to skvělá, chuti výtečné, hřibovitě sladké, hodící se velmi dobře jak za čerstva upravená, tak k sušení. Tamní obyvatelé nazývají ji lidově »hřibáčky«. Kde jsem mohl, tak jsem tuto houbu propagoval a snad se mi podařilo, že lid v Bělohradě bude se na ni již jinak dívat a ji používat. »Vejmutovka« (»vejmutáček«) má však jednu nectnost, že vypouští, snad lépe řečeno vystřikuje zvláštní šťávy, které zanechávají na rukách temně hnědé skvrny, těžko pouštějící. Jsou to obdobné skvrny, jako po zelených ořechách. Skvrny s rukou pustily mi až po dvou až třech dnech.

Další zvláštností u této houby bylo to, že borovice vejmutovka od naleziště hub byla velmi daleko, nějakých 100 až 150 metrů. Trochu dále byla pak ještě jedna borovice vejmutovka, a to bylo všechno. Hub však bylo jak naseto. Tento poznatek mne překvapil, neboť byl jsem vždy toho názoru, že podmínka růstu této houby jsou kořeny borovice vejmutovky. Místo, kde jsem vejmutovky nalezl, byl pozvolný svah, porostlý různým porostem listnatým i jehličnatým, kde na horním konci svahu jsem zmíněné dvě borovice vejmutovky nalezl. Snad rostly tam borovice dříve, byly vykáceny a zbytky kořenů zůstaly.

Jinak si nedovedu výskyt hub vysvětliti. Končím svoji zprávu a děkuji za potvrzení do lesa.

Pozn.: To je mně dobře známý zjev, že četné stromy, a to i borovice všech forem, vysílají své kořeny zejména na svahu dolů k potoku nebo bažince pro vodu. Tak to bylo nepochybně i zde. Ony dvě vejmutovky vyslaly své kořeny dolů po svahu do údolí. Smotlacha.

Fr. Markalous:

Jarní houby na Žamberecku.

Z jarních hub sbíral jsem u nás dosud od března do června: Z hub zimních: penízovku sametonohou, choroš zimní, z hub celoročních nebo skoro celoročních třepenitku svazčitou, hník inkoustový, trvanlivý, jepičí, lysivku kulovitou.

Z hub čistě jarních smrž obecnou a nízkou, šupinovku ranou, májovku, strmilku pšeničnou, sadovku.

Z hub začínajících pravidelně za vlhkého jara květnem počínaje: hřib dubový, pošvatka; v červnu vyrostly tu pošvatka, holubinky trávozelená, dívčí, osmahlá, liška obecná a výjimečně i kozák dubový.

Mir. Soukup:

Příspěvek k výzkumu hřibů v Orlických horách.

Podávám zprávu o růstu hřibů severových. Čech v druhé polovině července 1944 a to z lesů převážně smrkových z okolí pastvinské přehrady, t. j. jižně od bývalé Zemské brány zv. »Čihák«. Má konečná stanice je Žamberk, jehož okolí je na houby tak bohaté.

A zde je první, po celou dobu nejhojnější hřibovitá houba — je to hřib žlutomasý zv. babka (B. chrysentereon), zde málo sbíraný a většinou v lese hnijící, přesto, že je výborný, hlavně do smaženice. Dále co do hojnosti následovaly hřibovité asi v tomto pořadí: hřib žlutý či panský (B. appendiculatus), hřib plstnatý (B. subtomentosus) a ze závojnatých klouzků loupák sličný či modřínový (B. elegans) pravý krasavec oranžově zářící z trávy pod modříny. Křemenáč osikový (B. rufus) často ve smrčině! a kozák březový (B. scaber) byly po celou dobu vzácnější. Z nejedlých hřibovitých hub byl tu neobyčejně častý hřib hořký — »žlučník« (B. felleus) v tak klamavém zabarvení, že ošálil na desítky letních hostů, kteří ho s radostí přinášeli domů v domnění, že našli konečně pravé hřiby. Také hořký modrák křišť (B. pachypus) a hřib peprný (B. piperatus) zaplavovaly místy smrčiny a stávaly se pozorností návštěvníků. Jako vzácný nález z hřibovitých uvádím jediný nález hřibu sodního či lipového (B. hortensis) který našla místní stařenka. S údivem pozorovala, jak po zranění dužniny inkoustově zčernal. Ze skupiny Edules viděl jsem pouze dva exempláře hřibu smrkového (B. bulbosus). Nebylo pro ně příznivé počasí — jejich růst brzdily zřejmě velké tepelné rozdíly mezi dnem a nocí.

*

Houby, které jsem sbíral v květnu 1945. Pátého května nalezl jsem v okolí Žehuně větší množství kačenek, pak několik smrží obecných a přerostlých, značné množství májovek, sadovek, šupinovek jarních. Na kompostě rostly pečárky, v zahradě hník obecný a čirůvka krátkonohá. Pak jsem sbíral v lese houževnatec tygrovaný, štítovku jelení, choroš šupinatý, zimní a plástový, třepenitku přívěskatou a svazčitou. 16. května v lese u Klánovic — hřib borový čili májový, vláknici plstnatou, lišku obecnou, šupinovku ranou. 23. května u Počernic lišky obecné, křemenáč březový, špičku obecnou, hodně májovek, vláknici plstnatou a třepenitku svazčitou. 28. května muchomůrku růžovou, lišku ob., holubinku osmahlou. Jos. Urban.

Houby, které jsem sbíral v městských sadech v Josefově v červnu 1944: Vláknici načervenalou a Godeyovu, které tam rostly velmi hojně, dále třepenitku svazčitou, koloděj dubový a lipový, klouzek ovčí a sličný, kozí pysk, šťavnatku voskovou, čirůvku šedě žemlovou, holubinku měnlivou, ryzec dubový, strmělku chabou. Hojně rostly třepenitka svazčitá, hník třpytivý, hník

nasetý a obecný. Velice je hledán v Josefovských sadech zmíněný modrák. Místy roste tam i čechratka kterou si dávám připravovat jako guláš či s vajíčky a která mi vždy chutná. Ladislav Kvíčera.

Kačenka kuželovitá — Verpa conica (V. digitaliformis) v Kamenném Šenově. V osykovém háji našel jsem 16. IV. t. r. několik houbiček, jež přiloženě zasílám. V dřívějších letech jsem na jiném místě tuto houbu sbíral, tu, kterou však dnes zasílám, se od ní poněkud liší, zejména mnohem tmavší barvou kloboučku. Mám za to, že se jedná o určitou varietu, snad je to var. helvelloides Krombholz nebo V. astroalba Fr?

Byl bych Vám díky zavázán za zprávu, oč se tu jedná, neboť typická conica to přece není. Arnošt Jech.

Kačenka česká — Verpa bohemica v Kamenném Šenově. Dodatkem ke své zprávě ze dne 16. t. m. sděluji, že jsem pak dne 23. a dnes dne 30. dubna t. r. našel mnoho kačenek, jak v háji osykovém, tak i jasanovém. Celkem jich bylo asi na 300 kusů, tedy úlovek velmi značný. Arnošt Jech.

Pozn. red.: Houba byla Verpa astroalba Fries-Corda. — Sm.

Stroček rohový čili koňský zub poslal ústavu 22. VII. V. Klikar z lesa u Lázní Velichovek. Tento náš spolupracovník vystavuje houby v drogerii ve Smiřicích. J. Jirous z Humpolce posílá z tamních lesů velmi často ústavu různé zajímavé houby. Tak na př. již 30. VI. 1945 sbíral sluku. Rovněž stále posílá houby a zprávy o svém výzkumu. J. Francl z Unhoště. Tak poslal již 29. VI. hřib hořký a kožešník, což jsou houby pozdního léta. Bylo totiž počasí téměř podzimní. J. Hájek nalezl 3. VII. v lesích požáreckých hřib šiškovitý. J. Faltus poslal 10. VIII. 1945 z Kunčic u Kyšperku bělolanýž. J. Bučínský ze Z. Třebáně zachránil svého času rodinu, která si nasbírala k jídlu much. zelenou. V tomto směru mělo úspěch již mnoho našich spolupracovníků. Baňku velkokališnou sbíral 23. VI. 1945 u N. Města n. M. náš sp. Krčan. Nové odběratele ČČH sjednali pp. F. Kňourek a Th. Peyl. Děkujeme jim. Ing. M. Sklenářová přinesla ze Šanova u Frýdku pěkné rudé sametové poddoubníky z příbuzenstva hřibu žlutomasého, roustoucí pod dubem, lískou a pod. Je to B. rubellus Sm. Tam jim říkají »polák«. Někdo jim však říká i »slezáčky«. Arch. Láznička poslal 1. V. 1945 z M. Žďáru smrž špičatou a destici chřapáčovou. Mr. Voneš z Jihlavy sbíral 2. VII. 1945 bělolanýž. Kol. V. Schůt z Jankova sbíral sluky již 20. VI. 1945. Vidíme, že tam vyrostly skoro současně jako v Humpolci.

b) Mykologická zahrada.

Zprávy z ústředí mykologické zahrady a jejích částí v ČSR.

Mykologická zahrada ČSR založena. Kdo ze čtenářů ČČH neví, že jsme založili jako součást výzkumu hub v ČSR (tehdy Čech a Moravy) ústřední mykologickou zahradu s ústředím v mykologickém výzkumném ústavu (MVÚ) v Praze a části všude v ČSR a zvláště ovšem v Praze a okolí. Tyto základní části jsou podrobně a systematicky zkoumány od r. 1907 a patří k nim i části lesů s pokusnou zahradou na Hradecku (též u Dohalic a Sadové). A k těmto starým částem, většinou od roku 1907 zkoumaným, přibyly od roku 1940 podle programu, uveřejněného v ČČH r. 1941, i součásti všude v Čechách a na Moravě a od r. 1945 i všude jinde v ČSR. Těmi jsou mykologické zahrady místní, založené houbařskými pracovníky místními, případně za spolupráce místních houbařů i pracovních odboček MVÚ (ČČH, ČMS) atd. Zakladateli a budovateli mykologických zahrad místních mohou být i mykologové z Prahy, Brna atd. Do ústředí bylo již od roku 1941 hlášeno mnoho místních mykologických zahrad.

Kinského zahrada v Praze, součást ústředí mykolog. zahrady, kterou zkoumáme na houby již od r. 1905 a od r. 1918, prohlíží nyní p. inž. Benda pravidelně po celý rok, má stále nové a zajímavé nálezy. Zprávy o tomto sběru hub zanášejí se do »knihy hub« v MVÚ (ústřední poradně). Stejně si vedou všichni spolupracovníci na mykologických místních zahradách, zapisujíce do nich všechen hrubý sběr i místně, t. j. podle plánů svých zahrad (lesíků, hájů, sadů a pod.). Knihy tyto jsou vedeny dvojmo. Jedna pro potřebu domácí, místní, druhá pro ústředí v Praze. Kdo si dosud místní knihu hub ze zkoumaných částí lesa, háje, sadu a pod. nezavedl, učiň tak ihned a dodatečně tam a přehledně vepiš

houby, které jsi tam letos, loni i během let sbíral. Do čela knihy připoj plánek zkoumané části země.

Odůvodnění názvu »zahrada«. Plánek, na němž zkoumané místo je hraženo hraniční čarou, je plánkem místní »mykologické zahrady«, kde místo plotu jest jen v plánku naznačená hranice. Tím jest i název »zahrada« v podstatě odůvodněn. Pošlete nám takovéto plánky, třebas jen v hrubém náčrtu obratem s naznačením polohy (sever, jih, východ, západ) a rozměrů.

Obr. 6. **Kuřátko jazykovité** (Clavaria ligula Schaeffer). Jest letní a podzimní houba, rostoucí ve smrčinách po dešti často v celých chomáčcích. Podobá se jazýčkům a jest celá barvy žlutohnědé. Houba jedlá a dosti častá. Hodnota III. tř. V knížce dra Macků je toto kuřátko vedeno pode jménem kuřátko kyjovité čili kyj Herkulův Cl. pristillaris L., jež jest však mnohem větší, živěji zbarveno, méně chutné a jedlé (je hořké) a roste v lesích listnatých. Archiv ČČH. Napsal Sm.

Svou mykologickou zahradu, která může pro každého býti i jeho osobní zahradou, kam chodí na jídlo do kuchyně, má jistě každý. I sběratelé hub, bydlící v městech, na př. v Praze, Brně, Bratislavě, Plzni, Hradci Králové atd., mají místa (lesíky, háje, stráně, pastviny, sady), kam nejčastěji a s úspěchem chodí nebo jezdí na houby. Každý si vyber z těchto míst jedno nebo několik, pořiď si jejich plánek a knihu pro houby v nich rostoucí, hlaš tato opatření do ústředí (Praha III., Karmelitská 14) a začátek k mykologické zahradě položen. Nejlépe jest učiniti tak aspoň provisorně, prozatímně, ihned, a poslati o tom zprávu. Na pokračování a dokonalé vybavení všeho je pak čas v době příští.

Úkol pro místní mykologické zahrady v r. 1945/46. 1. Výběr místa vhodného pro zahradu. 2. Plánek čili ohraničení zahrady (část lesa, háje, stráně, louky, sadu a pod.). 3. Kniha hub rostoucích v zahradě: a) vůbec, b) podle místa růstu (plánku). 4. Zápis všech důležitějších hub v zahradě dosud nalezených. 5. Hlášení do ústředí. To budiž učiněno: a) hned po přečtení této připomínky, b) po důležitém úspěchu při založení zahrady (tak budiž poslán do ústředí plánek místní zahrady. Je-li částí zahrady víc, pak plánek z každé části), c) na konci roku (sezony). 6. Ústředí budiž hlášen nejen zakladatel zahrady, nýbrž i případní jeho spolupracovníci, kteří se tím stávají i spolupracovníky ústředí.

Kniha hub pro mykologickou zahradu měj tři části. Do prvé zanášejí se houby podle rozdělení systematického: smrže ke smržům, hřiby k hřibům atd. Do druhé se zapisují houby podle plánku (těch musí být také několik) a do třetí (deník) podle toho, jak rostou, čili podle kalendáře.

J. Kohlmünzer: **Mykologická zahrada pro Prahu.**

Jedná-li se o součásti budoucí mykologické zahrady, nesmí být zapomenut arcibiskupský park v Dolních Břežanech. Byl jí, aspoň v mém mládí. Jako děti ředitele arcibiskupského velkostatku byli jsme v parku jako doma, a na houby tam chodili jako pro zeleninu do zahrady. Hned na jaře rostly tam smrže a chřapáče, později špičky a žampiony. Pečárka zápasná v lesících a tamže muchomůrky růžová, tlustá i červená. Mimo to tam rostly: Kozáci, modráci, klouzek sličný, babka, a v malé skupince vejmutonek klouzek Boudierův, tehdy mi neznámý. Pod stříbrnými topoly rostl malý, zvláštní hřib, celý šedý, plotnatý jako jelení rukavice, se světle šedými póry a stejnou dužinou, na řezu se neměníci. Pod těmitéž topoly na podzim byly krásné zelenky. U zdi ve křoví z daleka »vonící« hadovka, a v hustém porostu višňových výhonků hezký hřib královský, třeba že ne hojně. Byly tam též opěnky, hnojníky, ryzec pravý, peprný a ryšavý, pýchavky, pestřec, šťavnatky a ovšem i holubinky, a není pochyby, že tam rostlo ještě mnoho jiných hub, o které jsem se nezajímal a na které se po tolika létech upamatovati nelze. Snad by stál ten starý park za prozkoumání.

Svatopluk Čech:

Zřízení pobočky mykologické zahrady pro Nymbursko.

1. Souvislé pásmo lesů, navrhované pro zřízení pobočky mykologické zahrady pro Nymbursko, pokrývá severozápadní až severní část okresu Nymburského. Prostírá se od obce Zavadilky Jizbické přes Jizbice, rybník Jívový, kol Patřína až k Loučeni a odtud přes Studce ke Mcelům. Hranice mykologické zahrady se dotýká silnice Vlkava-Loučeň, na severu pak splývá s hranicí okresu a po silnici Jablkynice—Mcely končí u Mcel. (Viz mapka!)

2. Snad se bude zdát na mapě oblast příliš velká, ale pro lokalisty vzácných hub v různých jejích částech je nutno ji prozkoumati a navrhnouti celou. Ze vzácných hub, zde se vyskytujících, uvádím: Cantharellus Benešii, Geaster Briantii, G. pectinatus, Astr. hygrometricus, Psalliota Benesii, Xylaria digitata, Thelephora sebacea, Cyathus striatus, Cudonia circinans, Acetabula leucomelas, Plicaria adia, Morchella escul., Tulostoma mammosum, Lactarius pubescens, Pholiota terrigena, Russula smaragdina, Sparassis crispa, Pholiota spectabilis, Boletus Satanas, Fistulina hepatica, Amanita viridis atd.

Doplněk k odst. 1.: Jako součást pobočky mykologické zahrady navrhuji též celý přírodní park »Ostrov«, ležící v Nymburce na levém břehu Labe. Mimo jiných, běžných druhů hub, nalezl jsem zde: Xylaria hypoxylon konidiové i peritheciové stadium, Lentinus tigrinus, Amanita glutinosa, Amanita muscaria f. Güssowii, Morchella esculenta atd.

Příloha: 1 mapka oblasti, navrhované na zřízení pobočky mykologické zahrady Čech a Moravy pro Nymbursko.

Frant. Steinbrenner:

Zřízení mykologické zahrady v Prostějově.

(Z dopisu.)

Odvolávaje se na Váš návrh a dopis z 9. února t. r., dovoluji si sděliti Vám, že pokud mi to zdravotní stav dovoluje, prohlížím les (háj) města Přerova, zvaný »Žebračka«, zda by se hodil na mykologickou zahradu.

Město Přerov souhlasilo by s prohlášením »Žebračky« za mykologickou zahradu pro Přerov, ale lesní úřad (Lesní společenstvo v Kojetíně) rád by věděl, jaká omezení by tímto prohlášením vzešla pro lesní správu a jaké výhody pro obyvatelstvo, poněvadž do »Žebračky« je vstup kromě vykázaných cest vůbec zakázán. Sem tam chodím jen jako spolupracovník ústavu a ústředí mykologické zahrady.

Vysvětlení: Prozatím by nenastala pro les »Žebračku« žádná změna, jen by se provedl úplný výzkum hub během roku tam rostoucích, při čemž by se druhy zvlášť významné zapsaly do plánu »Žebračky«. Druhy zajímavé pro místní školy zapsaly by se do zvláštních plánků a oznámily školám, aby je tyto mohly na vycházce nebo jinak žákům případně ukázati. Druhy, rostoucí při cestách mohly by se v době, kdy by rostly, případně označit i tabulkou. »Žebračka« je již zařazena i do Ústřední mykologické zahrady, kam bude zanesen její plán s houbami v ní rostoucími a oznámen tak zájemcům. O které houby hlavně dnes jde v mykologické zahradě, viz ve zvláštním článku. Sm.

Park Libosad u Jičína budiž prohlášen za mykologickou zahradu. Soustřeďuje opravdu na minimálním prostoru pravé bohatství hub. Počet zde zjištěných druhů hub roste každoročně. Výzkum tohoto parku vykonal svého času můj otec spolupracovník MVÚ a ČČH, říd. uč. v. v. Josef Hásek. V poslední době získal jsem k výzkumu tohoto parku svého přítele Jana Kratěnu, t. č. ve Valdicích u Jičína, který Libosad prochází od r. 1944 v sezoně téměř každodenně. Josef Hásek, jun.

Zpráva. Na získání vlastního lesa na mykologickou zahradu v okolí Poličky pracuji již delší dobu. Návrh svůj v tomto směru jsem Ústavu již zaslal. Soustavný výzkum hub v okolí Poličky konám již čtvrtý rok. Pořizuji si při tom svůj atlas hub. Pracuji na něm již dva roky. Mám v okolí mnohé spolupracovníků, s nimiž jsem ve stálém styku. V minulých letech věnoval jsem se průzkumu muchomůrek u nás. Zjistil jsem tu všechny naše běžné druhy. Marně jsem dosud pátral (u nás je již podhorský kraj) po muchomůrce zelené a šiškovité. V roce 1945 věnuji se holubinkám. Petr Vlk.

c) Praktický výzkum hub.

Jan Šimr:

Pavučinec či pahřib hřibovitý (Phlegmaum varium Schf.).

Snad každý houbař, ať začátečník nebo specialista-hříbkař, se jistě mnohokráte ve smrčí s radostí shýbal k zemi v domnění, že nalezl pěkný hříbek. Brzy se však přesvědčil, že spodek klobouku není děrnatý, nýbrž že zde jsou fialové lupeny, zakryté zbytky pavučinky. Zkrátka veliká radost z vytouženého hříbku rychle ustoupila zklamání a »hříbek« putoval opět na zem.

Tato houba, která mnohdy i zkušeného houbaře ošálí, zejména v mládí, je pavučinec hřibovitý či pahřib hřibovitý. Protože je to jedlá a chutná houba, všimněme si blíže, jak vypadá a kdo se s ní již setkal a dal se oklamati zjevem krásného hříbku, nechť ji více nezahazuje, ale okusí ji. Rozhodně nebude litovati. Zde popis, jako doplněk k obrázku:

Klobouk žlutavý, žemlový až rezavě liškový. V mládí polokulovatý, přitisklý ke třeni, pak rozložený s podvinutým okrajem. Hladký, slizký, ve stáří po obvodě rozpukaný.

Třeň bílý, hladký, dole hříbkovitě ztlustlý, nahoru zvolna zúžený. Pod kloboukem je na třeni výtrusy rezavě zbarvený, nepravidelný pásek — zbytek pavučinky.

Lupeny šeříkově fialové, potom skořicově hnědé, tenké, u třeně trochu vykrojené, takže při pohledu na klobouk zespodu je kolem třeně okrouhlá širší rýha. Ostří lupenů nerovné, nepravidelně vyhlodávaně zubaté.

Dužnina nejprve bílá, později na řezu žloutnoucí, bez vůně a chuti.

Prach výtrusný šedohnědý, výtrusy žluté, mandlovité.

Roste na podzim v jehličnatých, zejména smrkových lesích, nejvíce na okrajích. Jeho jméno pavučinec hřibovitý jest zcela přiléhavé, ač i druhé jméno pavučinec různý, pod nímž jest uváděn v literatuře, je též vhodné. Jeť totiž hodně proměnlivý, ale hřibovitý třeň s rezavým páskem, fialové lupeny a bílá, řezem žloutnoucí dužnina je dobrým

poznávacím znakem. V mládí pak hřibovitý vzhled jej dobře charakterisuje.

Je to jedlá a vydatná houba, která v okolních lesích Středohoří je s oblibou sbírána. Pan Vinař z Třebenic ji sbírá na kg po několik let a nazval si ji »podzimka«, protože prý roste na podzim. Osvědčila se nejen v polévce, ale i smažená a výtečný je z ní guláš. Kdo pavučinec tento nezná, nechť se za ním vydá, ochutná a bude jej pak sbírati stále.

Pozn. red. Viz o »pahřibu« ještě článek na obálce.

Obr. 7. **Pavučinec** čili **pahřib hřibovitý** (Pflegmatium varium). Je to hojná hnědá houba letní z našich lesů jehličnatých, zejména smrčin, kde roste, zvláště na podzim (r. 1945 zejména v říjnu), často v celých hejnech nebo oblouících a řadách. V mládí podobá se hřibu obecnému a byla proto námi jmenována pahřibem či pavučincem hřibovitým a odedávna místy sbírána. Na Kutnohorsku (Zahradník), avšak také jinde ve středních Čechách, se nazývá vrzavkou. Je to houba II. tř. chuti a I. tř. hodnoty. Dík naší propagaci na velmi mnohých místech se již sbírá. Samozřejmě, že v dospělosti má k hřibu daleko, neboť ihned na ní vidíme pavučince a proto jich mnoho hnije v lesích nevyužito. Dnes je to houba naší pětiletky. — Foto Kříž. Archiv ČČH. Napsal Sm.

H. Schmidt:

Snědl jsem slzivku oprahlou beze škody.

Slzivku oprahlou (H. crustuliniforme Bull.), kterou jsem koupil na trhu v Turnově 11. XI. 1942, kde omylem byla prodavačem zaměněna — asi ne po prvé — za rannější sluku, jíž zde dali jméno »lesní žampion«. Zkoušel jsem k jídlu (jednu velkou houbu — 10 cm v průměru klobouku a o něco menší výšky). Souhlasila s popisem Hebeloma sinapizans Fr. (Smotlacha, Přehled, Ricken, Vademecum), o níž praví Velenovský (Č. houby), že je statná forma H. crustuliniforme; voněla pronikavě ředkví (nikoliv hojně), a stejně i při úpravě (na kousku sádla s kmínem a paprikou). Snědl jsem ji s chlebem. Chuť nebyla nijak odporná. Ředkvovou vůní by se mohla zdáti i leckomus příjemnou, při nejmenším snesitelnou. Ve směsi by se tato odlišnost jistě ztratila; tím se houba dostala asi také na trh. Nic mi po ní nebylo, jak zjistil již prof. Smotlacha r. 1919 (viz ČČH I.), Velenovský praví, že jest pokládána od jedněch za podezřelou, od různých za jedovatou, Veselý (Č. houby I.) označuje ji za jedovatou, Macků (Č. houbař) má upozornění »jedovatá«. Prof. Smotlacha prohlašuje (viz ČČH) všechny slzivky za neškodné, ba jedlé. Můj pokus tuto skutečnost potvrzuje.

Každý ze spolupracovníků na našem výzkumu hub v ČSR veď si každý rok kalendář hub pro všechny houby. Pamatuj, že tento kalendář je pro každou houbu, každé místo a každý rok jiný, a že teprve dlouhým pozorováním na mnoha místech možno stanoviti správný kalendář pro ten, který druh, to nebo ono místo. Smotlacha.

Polyporus sulphureus. Počátkem července 1945 jsem jej prostudoval na Štvanici proti Zimnímu stadionu. Rostly 3 (tři) shluky, z nichž jeden opravdu »o více poschodích« na hrušce, choré a schnoucí. Ta stojí uprostřed zeleninových záhonů s automatickým umělým deštěm. Strom je stále zavlažován. V jasu slunečním a mezi zelení trsy choroše svítily jako zlaté lampy.

Gyromitra gigas. Koncem března 1945 nález na kraji borového lesa a na kraji paseky, v blízkosti disciny ancilis. U jednoho velkého exempláře jsem uprostřed třeně (je dosti porésní) našel z a r o s t l ý hranatý kamínek. - Houbu jsem pojídal n e s p a ř e n o u, udušenou na másle, v omáčce i polévce. Chutná velmi dobře, žádné obtíže. Dr. Šindelka.

Můj letošní kalendář hub z okolí Loštic na Moravě r. 1945. Velké čirůvky májovky sbíral jsem 23. V., hřib osičník (janek) 31. V., kovář 3. VI., hřib smrkový a lišku obecnou od 5. VI., růžovku, holubinku mandlovou, nazelenalou, ryzec obecný 25. VI., hřib borový 6. VII., bedlu vysokou 18. VII. 1945. Bronislav Hlůza.

K výskytu hadovky obecné — Phallus impudicus. Hlásím nález 14 plodnic hadovky ob. v parku Cibulka v Praze-Košířích (16. června 1944). Houby rostly na svahu (SZ, javor, dub, jasan) v humuse kolem starého pařezu kaštanu koňského. Je to nepochybně místo, kam byla asi zanesena hadovka podle výzkumu Smotlachova masařkami na dětské výkaly, jež v lesících a parcích v okolí Prahy nebývají vzácností.

Václav Kočmíd.

Zpráva o jedlých choroších. Děkuji Vám za určení posledně poslaných hub. Byl mezi nimi také menší, ale velice pěkný »choroš obrovský«. Když jsem dodatečně o něm četl v »Přehledu hub«, přišel jsem na to, že je uváděn na pařezích listnatých stromů. Já jsem však tento našel na živém kmeni borovice, až dole při zemi. Cestou domů se mi dosti otlačil, byl ještě zcela čerstvý, měkký. Otlačená místa zčernala a ona sametově rezavá barva se ztratila. Druhý den, když jsem jej balil pro Vás, pozoroval jsem, že je zas celý krásný sametový a po otlačeninách nebylo skoro stopy. Vegetoval tedy i v utrženém stavu. Byla přiložena jedna větev »choroše rozděrkového«. Našel jsem ho velký kus, asi jako dáme-li dvě dlaně vedle sebe. Za syrova voněl a chutnal velmi příjemně, rozhodl jsem se tedy udělat z něho řízky. Ořezal jsem přestávající laloky a připravil jako jiné houbové řízky. Byly zvláště aromatické, podobně jako asi dobrý a vhodný choroš šupinatý. Rozhodně mi chutnal mnohem více než choroš sírový. Podle mého soudu by mohl býti veden jako chutný-jedlý.

E. Beyerman.

Měchač písečný vyskytuje se na Plzeňsku zejména na opuštěných haldách, kde jinak mimo porost borový a akátový skoro nic neroste a pak na okrajích borových lesů, na písečné půdě. Tak jsme jej nalezli již poblíže Rokycan, dále u obce Líté a Horní Bělé. Sbíráme jej pokud není starý a sušíme společně s ostatními houbami, má docela příjemnou houbovou vůni. Roste tu v červenci, v srpnu a v září.

Ing. F. M. Kout.

Muchomůrka hlízovitá, hliznatá či pošvatá. (Amanita phalloides Fr.) V machovských Končinách, vzdálených od městyse Machova 2 km (560 m n. m.), 15. srpna 1941 nalezla moje manželka samotářskou bílou muchomůrku, odrůdu m. hlíz. (Am. phalloides Fr.). Byla prostřední velikosti a štíhlá. Klobouk měla 10 cm v průměru, čistě bílý s přischlým jedním pouze útržkem plachetky. Třeň její byl o něco delší než průměr klobouku, bílý a asi 1 cm tlustý, dole rozšířený v hlízu, na které byla bílá dosti vysoká pochva, jako bývá u pošvatky obecné či katmanky pochvaté (Amanitopsis vaginata, B.). Lupeny měla husté a bílé i dužninu bílou. Prsten její byl dosti dlouhý, úzký, bílý a rýžkovaný. Více hub téhož druhu tam nebylo. B. Kašpar.

Jak připravuji růžovku. Z hub, které jsem dík Vaší propagaci poznal, cením si nejvíce růžovku. Podle mých dosav. zkušeností je to jedna z nejchut. hub, žel, že ještě v mnohých krajích širším vrstvám neznámá a proto často jako »prašivka« rozkopávaná. Dovoluji si sděliti způsob, jak ji moje manželka připravuje: Na másle osmažíme do růžova cibulku a na ni dáme hodně na drobno rozkrájené (rozsekané) růžovky,

Obr. 8. **Hadovka obecná** (Ithyphallus inpudicus L.). Kdysi houba téměř neznámá a považovaná pro svůj zvláštní vzhled a zápach pověrčivým lidem za dílo ďáblovo, byla pokládána jednou za houbu smrtelně jedovatou, jindy zase za afrodisiakum. Z pýchavce podobného, uvnitř rosolovitého, mělce v půdě uloženého vajíčka, vyrazí v čas zralosti lehký smržovitý útvar, který na své hlavičce v důlkách nese zelenou tekutinu, naplněnou výtrusy. Mršinný zápach volá brouky mrchožrouty, avšak také mouchy masařky, které hojně přiletují a roznášejí výtrusy po okolí. Zjistil jsem, že je přenášejí hlavně na lidské výkaly v lesních křovinách i v pražských parcích, kde pak kupodivu hadovky hojně rostou. Odvážliví houbařští pokusníci, jak jsme mnohokráte četli v ČČH, zkusili hadovku na přerůzný způsob k jídlu, zvláště pokud je ještě ve tvaru vajíčka, a byli s ní celkem spokojeni. Sám jsem ji dosud nejedl. Archiv ČČH, napsal Sm.

osolíme a přidáme trochu kmínu a pepře. Necháme je dusit až se odpaří přebyt. voda, pak přidáme vajíčko, necháme ještě chvíli zahoustnout a podáváme pokapané citronem. Je to vlastně běžná příprava smaženice, kladu však důraz na to, že je třeba použíti samotné růžovky bez příměsi jiných hub a rozsekati ji hodně na drobno. Pak se chutí vyrovná mozečku nebo jídlům ze sekaného jemného masa. (Z dopisu redakci.) Jaroslav Zíma.

Klouzek Boudierův zasílám jen jako důkaz ke svému sdělení o tomto hříbku. Roste zde pod dvěma skupinkami vejmutovek, počtem 4—5 kusů a to letos počínajíc od půl července ve velkém množství. Asi před týdnem jsem jich tam napočítal 53 kusů, dnes dokonce 75 kusů. Nechával jsem si je minule »narůsti«, protože ještě nebyly všechny vyspělé, a když jsem tam třetího dne přišel, seznal jsem, že mi je posbíral neznámý konkurent v podobě — kozy. To jsem usoudil z jejího trusu. Zdá se, že mechovitá půda, porostla borůvkovými keříčky a vlhko této hubce zvláště svědčí. 31. VII. 1944.

Josef Holčák.

Zpráva za rok 1944. Dne 5. VI. našel jsem první hříbky dubové a několik kozáků březových. V malém počtu rostla bedla obecná, liška obecná, velmi málo májovka, která v jiných letech byla velmi hojná. Lošák bílý rostl dosti hojně. Tento růst trval asi do 25. VI., pak následkem sucha, větru a chladných nocí přestaly houby růst úplně. To trvalo do 25. IX., pak po deštích a teplých nocích počala růst muchomůrka obecná a s ní všechny druhy hřibů, nejhojnější byla však václavka. Sestavím-li tabulku růstu hub v mém kraji, tak nejhojněji rostly všechny druhy kozáků a nejméně liška obecná, která v jiných létech bývá hojná. Houby

rostly do 12. XI., pak náhle růst počal klesat. Posledního listopadu našel jsem ještě dva hřibky obecné, ale už byly zakrnělé a celé pokřivené jako by se před chladnem schovávaly. Celkem vzato byl rok 1944. Jan Zhříval.

Dotaz: V obci Kněžmostě u Mnich. Hradiště rostou každým rokem na lukách velká množství žampionů. Minulý měsíc — a budou i v příštích měsících — pásla ruská armáda několik týdnů velká množství hovězího dobytka, postiženého těžkým onemocněním kulhavkou a slintavkou. Nyní se ovšem bojíme nákazy a houby, které tu jsou, nesbíráme. Proto Vás snažně prosím o lask. informaci, je-li možná nákaza při sběru a použití aneb jak bychom se nákaze mohli vyhnouti a houby zachránit. Ladislav Adámek.

Vysvětlení: Jisté nebezpečí tu sice je, ale velmi nepatrné, které vhodnou přípravou hub — uvařit. udusit — se úplně odstraní. Také na teplé plotně nebo kamnech přesušené houby jsou v tomto případě určitě neškodné. Smotlacha.

Muchomůrku zelenou sbíral jsem r. 1945 již 6. VII. v Mokropsích. Dva mladé kousky. Florian.

Pýchavka čili prášilka obrovská V srpnu 1944 bydlel jsem v Solnici u Rychnova nod Kněžnou a sbíral jsem tu pilně a úspěšně houby. Na travnaté stráni na okraji lesa nad Kvasinami nalezl jsem pět jako dětská hlava velkých plozenic Globaria bovista. Dal jsem je upraviti jako řízky: bylo z nich uděláno 70 řízků, takže se 10 osob dobře najedlo. Chutnaly jako mořská ryba. Mohu je jen doporučit. Svat. Čech.

d) Špíže a kuchyně.

Lea Divišová:

Z mojí kuchyně.

Byli jsme v chatě a našli ranec čechratek.

Jen čechratky — co s nimi? Polovinu jsem udělala k večeři, druhou polovinu připravila na salát.

K večeři jsem čechratky nakrájela na plátky. Protože jsme neměli cibuli, jen pórek, nakrájela jsem pórek — asi na 1 kg čechratek dvě plné lžíce porku. Krájela jsem nejen část bílou, ale i tuhou část zelenou na tenká kolečka a dala na margarin trochu podusit. K podušenému pórku přidala houby, sůl, půl kávové lžičky papriky a několik lístků jemně nakrájeného opence. Houby jsem dusila ve vlastní šťávě. Když změkly (čechratky změknou velmi brzy) přilila jsem trochu vody, ve které jsem dobře rozmíchala lžíci jíšky — tím houby zahustila. Chutnaly k bramborám znamenitě, jako zelenina. Je to dobrá a levná úprava téměř všech hub.

Druhý díl čechratek jsem udělala jako salát. Nakrájela jsem je na hrubé kusy. Dala vařit osolenou vodu jen tolik, aby houby byly sotva potopeny, do vody jsem přidala pórek (může to být také cibule), několik zrn pepře, a větvičky z jedle. Ty, aby se mi jehličky nerozběhly, jsem zavázala do čistého plátýnka. Těch větviček se nehrozte — přidají příjemnou kořennou vůni — můžete je nahradit (budete-li salát dělat doma) několika zrnky jalovce. Také několik lístků opence a kontryhele jsem pro chuť přidala. V této tekutině jsem uvařila houby do poloměkka, okyselila podle chuti a přidala maličko cukru, aby se ostrost octa zlomila. Houby dovařila, vybrala a lák ještě povařila, nalila na houby. Do druhého dne se houby rozležely. Na misku jsem dala do středu houby, kolem věnec z rajčat a vše ještě posypala velmi jemně nakrájenou cibulkou a zelenou petrželkou. I barevně to bylo pěkné — tmavé čechratky, které by nevypadaly nejvábněji samotné, získaly přidáním červených rajčat na vzhledu i chuti.

Amanita spissa a její použití v kuchyni. Šedivku jsme začali sbírati s manželkou teprve loni na podzim. Ve větším množství mně ve smaženici s jinými houbami nechutnala pro zemitou příchuť, ačkoliv manželka právě pro tuto příchuť si ji velmi oblíbila. Letos byla jednou z prvních hub, které se z jara objevily a tak jsme jich sebrali větší množství spolu s čechratkami, růžovkami, několika pýchavkami a žampiony a usmažili. Pokrm byl výborný a po zemité příchuti ani ponětí. Snad jen na podzim mají šedivky zemitou příchuť, kterou jsem pozoroval i u kozáků. Dnes bereme šedivku ke všem houbovým jídlům a

manželka si ji nemůže vynachváliti. Když jdu na houby, říká: »Přines spissy! Bože, spissa, to je můj život.« RNC Rudolf Antoš.

Připojujeme pěkný obrázek této výborné houby na str. 16. — Sm.

Kapustové karbanátky s houbami. Kapusta se spaří, voda se z ní vymačká a dá se i s houbami, cibulí a pepřem dusit. Podle potřeby podlejí se vodou. Když jsou houby hotovy, nechá se voda vysmahnout a vše vystydnout. Do studeného se dá vejce nebo bílek a podle potřeby strouhaná houska. Z toho se dělají karbanátky, nechají se chvíli stát, pak se obalují v mouce nebo housce a smaží se.

Způsob přípravy velmi stravitelných hub. Houby nakrájím na tenké plátky, posolím a dám na zcela suchý kuthan, kde ihned pustí šťávu. Obyčejné houby změknou než šťáva vysmahne. Při zvláště tuhých houbách je třeba je ještě podlíti. Když šťáva vysmahne, teprve se přidá kousek mastnoty a konečně, je-li možno, i vejce. Marie Herčíková.

Chuťová zkouška. Protokol o chuťové zkoušce, provedené dne 24. května 1944 za přítomnosti prof. dra Smotlachy a dra Jana Formana, Praha III., Nerudova 4. Zkoušená houba třepenitka Dekandeleova byla uvařena na způsob guláše podle receptu ústavního (pokusný recept). Chuť byla výtečná a nebyla k rozeznání od jiných běžných chutných hub. Dr. Forman.

Lišku oranžovou sbírám k jídlu, ale přidávám ji do směsi jen v malém množství. Much. šedivou rád jím a také ji prodávám. Naučil jsem ji sbírat již na padesát lidí, zvláště v kraji Jirčany—Pšáry. Vojt. Borovička.

Výhodnou vycházku na sběr hub je cesta po Brdech ze Řevnic do Dobříše kolem Červeného kříže. Doporučuji. Josef Nejedlý.

e) Ochrana před otravou houbami.

MUDr. Kamil Jáger:

Moje pokusy o jedlosti hub „osvobozených" z podezření.

(Z dopisu.)

Pojídal-li jsem — p. profesore — různé, dosud za jedovaté pokládané houby, jež Vy jste prohlásil za neškodné, ověřoval jsem si správnost Vašich poznatků a nesprávnost četných opačných údajů v naší i cizí (částečně i nejnovější) literatuře. Byl jsem tudíž až dosud mylného názoru, že není třeba zmiňovat se o věci, jež byla Vámi již dávno poznána a mnohokrát uveřejněna, a že bych Vás tedy svým psaním zbytečně zdržoval. Netušil jsem, že by vás mohlo zajímat, jak se tyto poznatky opravující dosavadní nesprávné názory, šíří do nejširší veřejnosti. Vždyť na př. i v posledních vydáních některých našich lékařských knih z oboru vnitřního lékařství i toxikologie je uváděna muchomůrka citronová jako krutě jedovatá.

Mé pokusy o jedovatosti neb jedlosti některých hub byly velmi skromné a pro mne bezpečné, ježto byly většinou opakováním Vašich již dávno provedených pokusů.

1. Muchomůrku citronovou (Amanita citrina) jsem sám jedl smaženou a našel jsem zde rodinu, která ji rovněž beze škody pojídá. V chuti a jedlosti bych ji nejspíš přirovnal k muchomůrce šedé (A. spissa). Muchomůrka citr. má však pronikavější pach po syrových bramborách.

2. Moje dcerka ve věku dvou let snědla syrovou velkou plodnici ryzce hnědého (Lact. helvus Fr.) a neměla pak žádných potíží.

3. Šťavnatky kuželové (Hygroph. conicus Sc.) jsou zde sbírány a pojídány jako »šafránky«.

4. Strmělka oranžová (Clitocybe aurant.) je snad již všeobecně uznávána za jedlou. Nikdy jsem po ní neměl nějakých obtíží. (Velenovský uvádí, že vyšetřoval vojáka touto houbou otráveného.)

5. Následující houby snad nikdo nepokládá za jedovaté, ale daly by se po nich očekávati obtíže z podráždění zažívacího traktu: Ryzec ryšavý (Lact. rufus Sc.) se mi zdá být trochu příliš pikantní, ale ani po něm, t. j. po naložených více plodnicích najednou požitých) jsem neměl žádných potíží. Do octa naložený ryzec šeredný (Lact. necator. P.) jedí moje děti jako o závod, raději než ryzec pravý (Lakt. deliciosus L.). Nějakých chorobných příznaků jsem u nich po něm nikdy nepozoroval. Smažený řízek z mladé hadovky zápašné s neporušenou okrovkou (Phallus impudicus) je dosti chutný, ale proti řízkům z jiných hub trochu tužší.

V. Lego:

Má pozorování o pečárce ovčí a zápašné.

Za svého pobytu v Benešově pozoroval jsem 2 stálá naleziště pečárek v Konopišti po 10 let. První naleziště bylo nedaleko okraje vysokého smrkového lesa, druhé asi o 70 m dále ve smrkové tyčkovině. Byla to typická pečárka ovčí s vůní anýzovou. Pod krajními stromy v tyčkovině ukázala se občas i pečárka vzácná s vůní hořkomandlovou. Všechna tato tři naleziště byla navzájem oddělena.

Po 3 letech počaly pečárky ovčí ztráceti anýzovou vůni, a to nejdříve ve vysokém lese, o rok později i v tyčkovině a měly jen silnou vůni »houbovou«. V tomto stadiu rostly 2 roky, aniž bych byl pozoroval změnu. V 6. roce počaly prodělávat zvláštní změnu. Třeně se prodloužily, byly tenčí a jakoby křehčí, klobouky byly drobnější a nahoře jako uťaté. V 7. roce se dostavil známý karbolový zápach — byla to pečárka zápašná. Tato změna proběhla rovněž dříve v lese vysokém, z čehož soudím, že zde bylo podhoubí starší. Za další 2 roky začaly pečárky mizet, nejdříve v lese vysokém, až zanikly docela.

Kdybych byl tento zjev pozoroval i na jiných nalezištích, soudil bych, že pečárka zápašná je degenerovanou pečárkou ovčí. Na ostatních pěti nalezištích jsem však tohoto zjevu nepozoroval.

Josef Svoboda:

Otrava muchomůrkou červenou.

Známý mykolog, nedávno zemřelý p. vlád. rada inž. V. Sak, přispíval články o houbách do »Praktického rádce« a tím znamenitě šířil základní vědomosti mykologické mezi četnými čtenáři tohoto dobře vedeného hospodářského měsíčníku.

V roce 1940 vyšel jeho článek o muchomůrce červené s názorným obrázkem ne snad proto, aby tuto houbu doporučil ke sběru, ale chtěl podati její historii a ukázati, jak se názory lidí na tuto houbu měnily, pokud se týče její jedovatosti. V článku píše, že už Tadeáš z Hájku ve svém herbáři z r. 1562 považuje ji za houbu nejjedovatější, že lidé odedávna ničili mouchy mlékem, otráveným muchomůrkou červenou. Odtud její jméno. Upozorňuje však, že mouchy nejsou po požití otráveného mléka mrtvy, že jsou pouze omámeny a nebyly-li zničeny jako omámené, že se z mrákoty probudí k životu a po nějaké době opět vzlétnou. Podobně účinkuje muchomůrka červená také na lidský organismus, jak svědčí zprávy o tom z Asie a zejména z Kamčatky, kde lidé připravují si z muchomůrek červených opojný nápoj, který je činí čilejšími, veselejšími a odvážnějšími. V dobách velkých invasí, které několikrát zaplavily Evropu, pili dobyvatelé muchomůrkový likér, aby si dodali odvahy. Musí se přiznat, pokračuje, že v muchomůrce červené jsou škodlivé látky, které už Schmiedeberg v r. 1869 objevil. Je to předně alkaloid zv. muscarin. Nejvíce je ho v pokožce klobouku 0.034%, trochu méně v mase klobouku 0.026%, v hlíze 0.029% a skoro žádný nebo jen sledy ve třeni. Dávka muscarinu 0.5 g je smrtelná čili, aby se člověk smrtelně otrávil, musel by sníst asi 4 kg hub, a to není možné. Mimo muscarin je tu ještě jiná jedovatá látka zv. houbový atropin. Jemu přičítá se podráždění nervového ústředí, příznaky jakési opilosti. Dále inž. Sak podotýká, že v některých krajinách jako v Krušných horách, Sasku, v Sovětském svazu požívají houbu bez obav, že za první světové války vařili zajatí Rusové drůbež s muchomůrkou červenou, aniž ji dříve zbavili pokožky. Totéž činili zajatí Italové a divili se, že u nás máme ji za jedovatou.

Nakonec podává názory předních našich houbařských vědců prof. dr Smotlachy, podle něhož je muchomůrka v malém množství jedlá, ve větším opojně jedovatá a prof. dr Kaviny, který učí, že plodnice zbaveny pokožky a hlízy třeňové jsou obyčejně nejedovaté a dají se požívati.

Když tento článek přečetl můj 60letý soused J. Macůrek, ředitel tiskárny v. v. ve Valaš. Meziříčí, umínil si, že zkusí jísti muchomůrku červenou a 27. VI. 1943 přinesl si z lesa 3 mladé plodnice a dal je celé s vajíčkem usmažiti. O půl 20. hod. rozdělil se o jídlo s manželkou, která požila jeho menší díl. O 21. hod. pocítili oba manželé jakousi tíhu v žaludku, žena brzo obsah žaludku vyzvracela, aniž o tom svému muži řekla. Manžel přesto, že mu nebylo dobře, usnul. Hrozné sny, v nichž viděl sebe v bílé kouli, která se závratně otáčela mezi koulemi červenými, ho vyděsily tak, že se o půl 1. hod. probudil a maje silnou závrať, nemohl se na nohy postaviti a po čtyřech doplazil se do vedlejšího pokoje za ženou. Brzo na to začal zvracet a dostal průjem. Tak se mu trochu ulehčilo. A když vypil trochu mléka, cítil, že i z mrákot se dostává, ulehl a opět usnul. Ještě druhého dne dopoledne měl nepříjemný pocit opilosti.

Z fakt, která jsou zde uvedena, dá se usuzovat toto: Muchomůrka červená není všude stejná, někde je jedlá, protože se požívá beze škody, jinde je více nebo méně jedovatá, protože způsobuje otravy. Patrně to závisí na chemickém složení půdy, výškových a povětrnostních poměrech té které krajiny. U nás na Valašsku je dosti jedovatá a proto není radno ji požívati.

K. Málek:

Společný výskyt pečárky a muchomůrky bílé.

Před několika lety jsem měl příležitost pozorovati v lese u Chudenic, blízko »sv. Bolfánka«, shluk krásných exemplářů bílých hub, na první pohled »žampionů«, na ploše asi pouhých 10 m². Při bližším pozorování se však ukázalo, že asi 20 kusů z těchto hub byla opravdu pečárka (Psalliota campestris), ale 5 kusů mezi ně přimíchaných, téže velikosti, byla zlá muchomůrka bílá, která se zkušenému oku přece jen prozradí jiným leskem a strukturou. Tento společný výskyt hub tolik si podobných na jednom místě a v současnou dobu je jistě vysvětlením tak častých otrav bílými »žampiony«, které někdy končí i smrtí.

●

Ohřívané houby, že otravují, je omyl laiků (sám jím od mládí ohřívané houby rád a beze škody), který jsem již mnohokráte velmi jednoduše vysvětlil z několika případů, které jsem sám zjistil. Jídlo ze smrtelně jedovaté muchomůrky zelené nebo bílé bylo dáno k obědu a k večeři. Otrava se projevila (správně po 8—12 hodinách) až v noci. Byla přiřknuta houbám ohřívaným z večeře, bez dalšího zkoumání. A vyřízeno! Tak vznikají přečetné omyly s houbami a tak se zcela nesprávně buduje i nauka (= věda) mykologická. Stejné omyly vznikají podobným způsobem na př. v ovocnářství (pomologie), v tělesné výchově atd. A vlastní příčinou takových omylů jest povrchnost. Povrchnost je třeba všude vymýtit, zejména také v houbařství. Smotlacha.

ČÁST BIOLOGICKÁ.

Staročeská ovocná zahrada. — Ochrana čmeláků. — Tělovýchova atd.

ČČH má mezi odběrateli a čtenáři i mnoho přírodopisců praktických, t. j. ovocnářů, zahrádkářů, zahradníků, včelařů, lékařů, rolníků atd. Pro ně zakládáme tento kout ČČH, věnovaný přírodě vůbec. Činíme tak na žádost svých četných spolupracovníků, kteří od nás žádají, abychom v ČČH sledovali vedle

hub aspoň částečně také ostatní stránky a části přírody a života. Štěstí, že jsem se od mládí z lásky zabýval studiem, nikoliv jen hub, nýbrž celé ostatní přírody, zejména některých jejích složek a zvláště též člověka, se stejným úspěchem jako v houbách. Bude to proto několik oborů, kterým budeme v této části ČČH věnovati jen zcela stručnou pozornost, ale zveme i zde ke spolupráci i všechny čtenáře ČČH.

V biologii člověka (v antropologii) napsal jsem několik prací, z nichž největší je moje práce habilitační, »Biologické základy záliby člověka ve šplhu a visu«, obsahující mnoho nových poznatků. Nalezl jsem také biologickou methodu tělovýchovnou, jež znamená prodloužení života a pracovní schopnosti do stáří. V letech 1907—10 jsem vypátral jak vzniká krátkozrakost a mám methodu, jak by se dala úplně vymýtit. Z oboru tělesné výchovy a biologie člověka vytiskl jsem na 700 prací, z nichž nejobsažnější je »Úvod do vědecké tělesné výchovy«. Náklad bylo nutno při okupaci, až na malé zbytky, zničiti. Místo toho vydal jsem pak »Vědecké základy tělesné výchovy«, jež teprve nyní přicházejí na trh. Kniha obsahuje i moji biologickou methodu a řeší i vznik krátkozrakosti. Svým studiem i sám na sobě jsem zjistil, že stará tělesná výchova má mnoho chyb a nedostatků a že mnohdy (v rukou polo-odborníků) více může uškodit nežli prospět. To je proto, že vědecký základ její, jak byl dosud podáván, je velmi nedokonalý. Snažil jsem se proto v praxi i theorii o zlepšení.

V přírodních vědách uplatnil jsem se dosud nejvíce v houbách, jak je čtenářům ČČH aspoň částečně známo. Vedle hub zabýval jsem se pohyby zvířat, ovocným stromovím, čmeláky a pod. Všem těmto otázkám věnoval jsem pozornost na svých studijních cestách Evropou za tělesnou výchovou, sportem atd. Také hodlám v nich v tomto koutě ČČH aspoň částečně pracovat. Samozřejmě, že občas zasáhnu i do jiných oblastí přírody, vždyť mám na př. i svou pokusnou zahradu, kde vedle hub a ovocných stromů pěstuji pokusně i zeleninu, květiny a pod. Smotlacha.

*

Staročeská zahrada ovocných stromů na Zámečku u Hradce Králové zve opět ke spolupráci. Moje nemoc i revoluce zdržela letošní moji akci k organisaci ústřední reservace (zahrady) staročeských ovocných stromů. Teprve nyní jsou rozesílány MO_2 se článkem o této zahradě. Stromy peckové, které má moje zahrada ze staré doby, letos se opětně vysoce osvědčily. Višeň obecná a višeň velká (amorele) měly letos slušnou úrodu, ač rodily již šestý rok a loni a předloni nadměrně. Stejně to bylo se špendlíky katalánskými, červenými, babšaty, dřičkami, kulatkami, jež byly i letos hojné, ač loni i předloni byly přehojné. Méně bylo jen modřenek a modralek. Mirabelka obecná (tu mám jen štěpovanou, ostatní vše prvokořenné), byla letos osypána. Vynechala v pěti letech jen loni. Staročeské jabloně a hrušky letos odpočívají; rodily nadměrně loni. I v nich je veliké bohatství našeho ovoce.

Význam staročeských ovocných stromů. Jde tu o dvoje ovocné stromy: jednak opravdu doslova staročeské, několik set let, nejméně však aspoň sto let u nás pěstované, a pak o druhy novočeské z doby před 50—60 lety. Zvlášť mnoho starých je mezi peckovinami a hrušněmi. Každý kraj má celý soubor peckovin, hrušní, po případě i jabloní, od dávna u nás pěstovaných, které dodnes přes všechny pohromy se udržely. Mnoho dobrých druhů hrušní i jabloní vyhynulo nám jen proto, že v posledních 50 letech nikdo staré stoleté stromy nepřeštěpoval, poněvadž se zavádějí nové. Avšak přece jen značná část jich zůstala. Ty, co zůstaly, mají především dvě důležité vlastnosti: jsou vzdorné přílišnému mrazu, vzduchu, vlhku, nemocem atd. Avšak mnohé jsou i velmi cenné z různých důvodů jiných, na př. jako ovoce stolní, jsou skromné v půdě, mnoho se jich také vyznačuje velikou úrodností, která jediná umožňuje splnit naše heslo »Ovoce všem!« O tom, že si vážím i nových druhů, viz na str. 42.

Zakládejte odbočky historické (staročeské) ovocné zahrady ČSR. Všichni přátelé a majitelé staročeských ovocných stromů, založte na svých zahradách odbočku staročeské ovocné zahrady ČSR. Stačí poslati nám seznam staročeských ovocných stromů podle druhů, pokud je má kdo na zahradě, nebo pokud je má na zahradě jeho přítel, známý atd. I soupis staročeských stromů z jedné obce nám pošlete. Již tím bude počátek k odbočce staročeské ovocné zahrady položen. Ostatní se již doplní po dohodě s ústředím.

Ochrana čmeláků, kterou jsem zahájil r. 1940, způsobila, že hynutí čmeláků u nás se trochu zastavilo. Prozatím to můžeme zjistiti jedině u druhu čmeláka zimního, skalního a ryzáka lesního. První dva jsou podzemní, třetí staví si hnízda z mechu a listí v lese. Nesmíme však se v péči o čmeláky zastavit, abychom nepřišli o zbytky toho, co nám zůstalo z nedávných ještě dob. Nebezpečí, že čmeláci vyhynou u nás úplně, trvá stále. Ještě před 30 lety bylo u nás čmeláků dobře dvacetkrát tolik, co nyní. Pamatujme, že čmeláci jsou náš nejinteligentnější hmyz, nesmírně užiteční. (První na jaře opylují ovocné stromy a keře i za zimy a deště a později luštěniny, jetele atd.)

Smotlacha.

Do naší ústřední historické zahrady na Zámečku dosud přispěli odkopky, semenáči, štěpy, vzorky ovoce atd. tito přátelé: J. Bambula, Uherské Hradiště, Miloš Bartoš, Braník, Dr. J. Blaha, předn. zem. ústavu zeměd., Štěpán Bradáč, zahradník, Kunovice, Jan Bunďálek, Rajhrad, Jan Coufal, rolník, Merklovice, Jar. Čepela, Praha I., Jos. Černý, Praha II., Ant. Červinka, Praha XII., Jos. Česák, Poběžovice, MUDr. Došek, Čelákovice, K. Dvořák, statkář v Hrbově, Vil. Halounek, host., Zámeček, Mirko Heger, Val. Meziříčí, V. Hraba, un. prof. Dr. V. Chaloupecký, Dětenice, V. Jiroutek, Plzeň, Jar. Jiříček, Dol. Sýtová, Jos. Klesa, stavitel, Chocenice, Fr. Koníček, Veletiny, Vojt. Kopecký, Bylany, p. Král, Rokycany, Jos. Králíček, Brno-Žabovřesky, p. Krátký, Vysoké, F. Kulatý, Radostín, Jan Kunický, Vracov, Jan Maloch, řed. gymn., Všetaty, Jos. Michal, Vysoké, J. Nohejl, maj. domku, Zámeček, Jos. Pačes, řed. šk., Zásmuky, J. Pelíšek, Žižkov, Ant. Peterka, úř., Budějovice, R. Polický, vrch. zahr., Ctěnice, Pospíšil, odb. učitel, Vsetín, Jindř. Rovný, Brno, Oldř. Růžička, Dohalice, Matěj Ryzák, Vrato, K. Sirotek, M. Ostrava, Jan a Mirka Smotlachovi, Kopec sv. Jana, Jan Souček, Křen. Dvory, Jos. Srb, vrch. taj., Čelákovice, Jiří Stroupežnický, Michle, MUDr. Fr. Svátek, Smíchov, Fr. Svoboda, rolník, Pocínovice, Fr. Svoboda, rolník, Radhošť, Marie Štolovská, Dětenice, V. Trojna, Brno-Židenice, Dr. Veselý, Molitorov, Rob. Veselý, Rokycany, Boh. Vokál, Čelákovice, říd. uč. V. Voráček, Miličín, Jos. Zadrobílek, pomolog, Kluky, Fr. Zámečník, Smíchov a Ludvík Zpěvák, Lomnice n. Luž. Celkem jsem obdržel od r. 1942 přes 400 kusů odkopků, semenáčků a štěpovaných stromků. Znovu všem děkuji. Všem, kteří o to žádali, poslal jsem výměnou svoje staročeské stromy. U dvou zásilek nebylo možno zjistiti odesílatele. Hlaste se proto obratem ti, kdo nejste v seznamu, kteří jste stromky (a také ovoce nebo rouby) poslali a jaké (i když vám bylo písemně poděkováno). Bylo by dobře, abyste každý na své zahradě založili odbočku naší historické zahrady. Napište laskavě pokud možno nejdříve.

Dr. Smotlacha, Zámeček, p. N. Hradec Král.

Účast zahradářů, zahrádkářů, ovocnářů (pomologů) a rolníků na houbách a na houbařské pětiletce a tedy i jejich koutek ČČH jsou plně odůvodněny tím, že jsou i houby, které rostou v sadech, zahradách, zahrádkách (houby sadaře a zahradníka) a v polích, že je možno houby v sadech a zahradách pěstovat, a že konečně jsou i houby, proti nimž zahrádkář a ovocnář musí bojovat, neboť to jsou škůdci jeho přátel, stromů, keřů ovoce atd. Boj proti škůdcům těmto z řady hub je také na programu houbařské pětiletky ČSR, kterou nastupujeme a které se mají zúčastnit také všichni naši pomologové a zahrádkáři a přátelé ovocného stromoví. Jde tu o větší množství druhů hub. Především je nutno vyhubiti v pětiletce monilii, hnilobu to ovoce, či škvarku, která roku 1945 postihla nepatrnou naši ovocnou úrodu přímo katastrofálně a která ji může poškodit i příštím rokem, neboť se letos všude velice rozšířila. Pro podzim roku 1945 jest úkolem pětiletky, aby všude v ČSR byly sebrány se všech ovocných stromů i pod nimi všechny zbytky shnilého ovoce a zvláště též ovoce mumifikovaného, t. j. od hniloby zničeného a zaschlého, a buď spáleny nebo hluboko do země na dobu 4 let zakopány. O to se musí postarati referenti naší pětiletky a všichni pomologové - ovocnáři jak malí, tak i velcí všude v ČSR. Zachrání se tím za velké miliony korun ovoce v příštích letech. Chceme, aby během naší houbařské pětiletky byla monilie čili škvarka v ČSR pokud možno vyhubena. Prosíme všechny houbaře a přátele ovocného stromoví, jakož i orgány starající se o boj proti chorobám ovocných stromů, keřů a ovoce, kteří chtějí s námi proti škůdcům z oblasti hub postupovati a bojovati, aby se ihned přihlásili v ústředí houbařské pětiletky, t. j. v MVÚ (ČČH), Praha III., Karmelitská 14.

Smotlacha.

Země česká a zejména východní Čechy vysýchají. Upozornil jsem na tento fakt v několika listech již r. 1942, kde jsem zejména uvedl výsledek svého výzkumu z Pražska a Hradecka. Hradecko vysýchá nepochybně proto, že tam byla provedena rozsáhlá regulace Labe, meliorace pozemků a veliký úbytek stromoví i ovocného. Roku 1945 se můj názor o Hradecku opět potvrdil, kdežto jinde v Čechách bylo v létě sem tam přece vlhko (houby rostly). Hradecko bylo opět suché a bez hub. Avšak i střední Čechy jsou vlivem regulací a úbytkem stromoví silně suché a v mnohých letech v létě úplně bez hub. Smotlacha.

ORGANISACE HOUBAŘŮ.

Dr. F. Smotlacha:

Osvobození vlasti zaplatil životem také náš F. V. Baláček.

Tisíce, ba desetitisíce Čechů zaplatily životem invasi a krutou okupaci německou v ČSR. Vzpomínám zde jednoho z nejužších spolupracovníků MVÚ, ČČH a ČMS, zem. škol. inspektora a předsedy Osvětového svazu ČSR F. V. Baláčka, který po dlouhá a dlouhá léta byl se mnou v úzkém přátelském spojení, zajímaje se vždy o celou přírodu, jejíž poznání pokládal za nejužší součást kultury člověka. Byl se mnou ve spojení již v začátcích Vysokoškolského sportu před světovou válkou a zvláště pak po převratu od r. 1918, kdy se zúčastnil podniků našeho 2. oddílu vysokoškolských skautů, vedených dr. ing. Štruplem, doc. Vrbenským atd. Byl také vždy dobrý houbař a také o stromoví ovocné jevil velký zájem. Za okupace vstoupil v úzké spojení s MVÚ, s ČČH a ČMS.

Roku 1941 ujal se nadšeně propagace houbařství v Osvětovém svazu, a to ve spojení s MVÚ, ČČH a ČMS. Pořádali jsme spolu r. 1941 a 1942 několik významných podniků, t. j. houbařských přednášek a kursů na různých místech v Čechách, jak již v ČČH bylo oznámeno. Když r. 1943-44 jako pensista měl býti nasazen, přidělil jej příslušný odbor hl. m. Prahy, vedený dobrými Čechy, mému ústavu, ku práci v poradně, v redakci časopisu a ve výzkumu hub. Samozřejmě, že práce jeho u nás, kde v těchto letech bylo množství dobrovolných spolupracovníků, byla opravdu jen fingována, konaly se u nás v ústavu jen porady o tom, jak naši okupanti sice surově, ale přitom nesmírně hloupě si počínají a jak jdou vstříc strašnému svému konci. Připravovaly se plány, jak bude opět převzata lidová kultura F. V. Baláčkem, při čemž bude zapojena do něho i tělesná výchova, která jako součást celkové kultury člověka nemůže státi vedle, při čemž se počítalo se sjednocením veškeré kultury, a to zejména u mládeže, kde musí se větší měrou dbáti o výchovnou podstatu biologickou, psychologickou a sociologickou nežli o různé zájmy stranické, klubovní, organisační atd. F. V. Baláček hledal zejména místa v Čechách a na Moravě, kde byly vojenské tábory, aby je zabral k účelům tělesné výchovy a rekreace. Tuto svou činnost vykonával již r. 1943, když jsme spolu jezdili po přednáškách po Čechách tak úsilovně, že jsem jej musil varovat a měl jsem vždy obavy, aby jej někdo neudal. Osudu tomuto sice ušel r. 1943, nikoliv však na konci roku 1944, kdy byl, patrně na udání, gestapem zatčen, vězněn, odvezen do Terezína. Při návratu odtud v květnu 1945, po našem osvobození, byl postižen zápalem plic a zemřel. Měl nesmírnou radost z našeho osvobození, ale nemohl jí užít, jak po tom toužil. »Bude Ti vždy zachována věrná a trvalá vzpomínka v srdci všech houbařů a všech Tvých přátel,« takovými slovy uzavřel jsem svou řeč na rozloučenou při jeho pohřbu.

F. V. Baláček se narodil 17. prosince 1884 v Cerhenicích v Čechách. Jeho otec byl prostý domkář. Dal svého syna studovat na učitelský ústav v Kutné Hoře. Nastoupil učitelskou službu v Duchcově, později působil v Zásmukách, Týnici, Ohařích, Svojšicích, Bohnicích a na konec od r. 1930 v Praze. Jeho zájem o kulturní i politické věci, jakož i odborné schopnosti organisační, jej vedly k činnosti veřejné. Nalézáme jej při práci v dělnickém hnutí, v odborové organisaci učitelské, v sociální péči o mládež, v rekreační péči o dorost, především však v kulturní a osvětové činnosti. Svou pilnou prací rostl k úkolům stále odpovědnějším a vyšším. V r. 1931 byl vzhledem ke své odborné kvalifikaci jmenován zemským referentem (inspektorem) státní osvětové služby pro

Čechy, zastávaje současně funkci úřad. jednatele a později předsedy Zemského ústředí osvětových sborů v Praze. Jeho práce v péči o dorost vyústila v členství v předsednictvu Čes. zem. péče o mládež a v předsednictví kuratoria učňovského domova, práce pro učitelstvo jej postavila v čelo Svazu soc. dem. učitelů a profesorů ve funkci jednatele.

Obr. 9. Náš spolupracovník **F. V. Baláček** po svém návratu z koncentračního tábora v Terezíně v několika dnech po osvobozovací revoluci. Na podzim 1944 vzalo jej gestapo z MVÚ, kam se uchýlil, aby nemusel pracovati pro »Říši«. Z Terezína vrátil se úplně vysílen a tělesně zničen. Zemřel postižen zápalem plic, ovšem šťasten, že jeho milovaná vlast a národ jsou osvobozeny. — Archiv ČČH. Sm.

Jeho láskou byla volná příroda, kam se uchyloval, hledaje odpočinek po únavné práci veřejné. Avšak ani zde nezahálel, neboť měl vášnivý zájem o mykologii a přírodu vůbec.

Až do 15. března 1939 bojoval F. V. Baláček na svém místě veřejně a nesmlouvavě pro věc demokracie a republiky. Od počátku okupace zaujal tvrdě odmítavý postoj k národnímu nepříteli, vyvíjeje konspirační podzemní ilegální činnost proti režimu. Byl 27. X. 1944 zatčen gestapem a odvezen později do Terezína. Těžké utrpení jej fysicky skoro zničilo, takže den osvobození jej zastal již takřka na konci života. Dostal se dne 11. V. ještě do Prahy, avšak v takovém stavu, že za několik dnů zemřel v nemocnici na Bulovce.

F. V. Baláček není tedy již mezi námi. Nebylo mu dopřáno, aby se účastnil budování lidové demokratické republiky a realisoval tak plány, jež po léta na svobodě a později i ve vězení promýšlel a připravoval. Nechť je tedy uskuteční ti, kteří převzali dílo z jeho mrtvých rukou.

*

Život pro vlast z mykologických spolupracovníků ztratili, pokud máme zprávy: F. V. Baláček, Dr. Vl. Bauer, Prof. Aug. Bayer, M. Jindřichová, Václav Krákora, Josef Plašil (padl v osvobozovacím boji 7. V. 1945 v Chodově, legionář Josef Sršáň (popraven), Milan Topol (zemřel v Terezíně), Ladislav Vojtěch, primář MUDr. Boh. Voženílek, Zd. Stach atd.

Jinak trpěli: MUDr. Felsenfeld (nemáme od něho zpráv), manž. Kolárovi, Václav Kříž (byl žalářován v Táboře, na Pankráci a v Terezíně), primář Dr. L. Riedl, pí A. Vojtěchová atd.

Kol. Jaroslav Němec (Zlín), jehož článek přinášíme, byl delší dobu vězněn a později tak zaměstnán, že nemohl v houbách jako dříve pracovati. (Máme dva Jaroslavy Němce, oba odborné učitele!).

V podzemním hnutí a v odboji proti okupantům význačně se zúčastnili: F. V. Baláček (pracoval v našem ústavu, činil přípravy k ukončení okupace), F. V. Drázda (celá jejich odbočka byla činna na odboji), vrch. taj. Markalous (Žamberk) úspěšně vedl partyzány atd.

To pokud nás došly informace. Pošlete nám každý nejen podrobné zprávy o sobě a své rodině, nýbrž o všech vám známých houbařích.

Také prof. Smotlacha byl za okupace ohrožen. Zavření vysokých škol a krutá persekuce vysokoškolských studentů byla provázena i nebezpečným útokem SS a gestapa na prof. Smotlachu, jakožto vedoucího Vysokoškolského sportu, neboť VS byl tehdy ústavem branné výchovy, kdy v posledních hodinách první naší republiky cvičilo v branné výchově na deset tisíc studentů. Proto se nedivíme, že 17. XI. 1939 o půl 7. hod. ráno obstoupily v ulici Černé a Křemencově oddíly SS Marathon, aby nikdo nemohl uniknout a oddíl ozbrojený strojními puškami vstoupil do budovy. V tělocvičnách cvičili právě hospitanti, hoši z obchodní školy. Byli zde internováni, k nim přivedena rodina Smotlachova a další obyvatelé Marathonu. Teprve ve 2 hod. odpol. byli všichni propuštěni domů. Bylo štěstí, že tam necvičili právě vysokoškoláci, jinak by byli Smotlachovi i studenti odvedeni. Rodina Smotlachova byla pak internována do 17. XII. 1939 a východ jim dovolen jen na zvláštní propustku. Po celý rok 1940 vyšetřovalo gestapo Smotlachu a jeho ústav. Pětkrát bylo u něho v Marathonu a dvakrát v novém jeho bytě v Praze III., Karmelitská 14, a téměř po celou dobu války byl Smotlacha držán pod dohledem gestapa. Ještě koncem r. 1944 byl z jeho ústavu vzat do vazby gestapem Smotlachův přítel a spolupracovník F. V. Baláček, býv. zemský školní inspektor a předseda Osvětového svazu ČSR, který se do ústavu uchýlil právě před tímto nebezpečím, domnívaje se, že při činnosti houbařské bude zapomenut a uchráněn. A. K.

Jaro Miškovský:

Na houbách v době okupace.

(Překvapující nález při sbírání hub. Hledá se parašutista.)

Posilován vírou ve vítězství spravedlivé věci spojenců, nesl český lid svůj kříž v největší válce všech dob, kdy se valná část Evropy ocitla na čas v područí lomeného kříže. Útlak se strany sveřepých uchvatitelů a známá již teutonská zběsilost (furror teutonicus) zapsaly se znovu krvavým písmem do dějin. Lidice a Ležáky, jež měly být českému lidu ve vlasti výstrahou, se staly vykřičníky, volajícími ke svědomí civilisovaného lidstva.

Teprve po válce se dověděla veřejnost, že nechybělo mnoho, aby osud Lidic a Ležáků postihl i části Prahy, Vysočany a Prosek, kde se sbíhaly nitky kolem vykonavatelů podzemní justice na katovi českého národa, Reinhardu Heidrichovi. Leč ani hromadné popravy, ani sebe krutější teror, nedovedly zastrašit celý národ, naopak, burcovaly mstitele a povzbuzovaly v mnohých lidech skrytou vůli k odporu. Společný osud, jako na jedné lodi, sblížil příslušníky národa co nejtěsněji v době heydrichiády. Zatím co nad mraveništi lidských sídel se vznášel těžký mrak, poskytovaly alespoň lesy svým tichem úlevu napjatým nervům. Zvláště pro obyvatele Prahy bylo pravým dobrodiním, když mohli na krátko uniknout do lesů, které Heydrich za živa »velkomyslně« zpřístupněl, aby každý si mohl zlepšit válečnou výživu sběrem hub pro vlastní potřebu. Výhoda, kterou český lid a houbaři, sdružení kolem dr. Smotlachy, neopomněli využít, nestačila však po smrti Heydrichově za důvod, aby mu dr. Smotlacha věnoval ve sloupcích časopisu jedinou řádku uznání, ač kdejaké časopisy, nevyjímaje »Žeh«, musily přinést na čelném místě nekrology s podobiznou. Ještě trvaly stopy výjimečného stavu, lze-li tak říci při okupaci, jež se celá vymykala normálním poměrům, když v neděli 23. srpna 1942 odpoledne stanula na lesní silnici mezi Solopisky a Roblínem houbařská dvojice. Po chvíli vystoupil od po-

toka po svahu vesničan, svátečně oděný, jako by se vracel s procházky anebo s obchůzky polního či lesního hospodářství. Když míjel ostružiniště u silniční propusti, zvolnil krok a okamžik otálel. Že by tam chtěl sbírat ostružiny? Za tím něco vězí, řekl si náhodný pozorovatel a když se vesničan vzdálil směrem k Roblínu, ohledal ono místo. A tu učinil překvapující objev. Do propusti s druhého konce, ústícího v silničním příkopě, byl zasunut složený padák s bílými hedvábnými provazci. Podle toho zdržoval se v blízkém okolí parašutista. Vesničan, zřejmě do věci zasvěcený, šel se podívat, je-li padák ještě na svém místě. Kdyby se o padáku byli dověděli nacističtí okupanti, mohlo být veta po Roblínu a Solopiskách. Avšak Smotlachovci nezradili. Nechali padák tam, kde byl a cestou na nádraží minuli klidně pohotovostní četnickou hlídku na silnici v Černošicích i její motocykl s přívěsným vozíkem. Nebylo věru lepšího řešení pro všechny!

Přihlásí se parašutista, jenž v srpnu 1942 ukryl padák mezi Solopisky a Roblínem a bude objasněna úloha obětavých obyvatel těchto lesních končin v druhém domácím odboji?

*

Odbočka praktických houbařů ČMS, Praha XII.-XIII. konala 8. VIII. 1945 svou první pracovní schůzi s přednáškou předsedy spolku dr. F. Smotlachy. Stručný obsah přednášky je uveden ve Smotlachově článku na konci tohoto čísla. Po úvodních slovech p. ředitele Pulcharta promluvil zástupce ministerstva výživy p. vrch. rada Brandejs, který konstatoval, že naše republika má sice jistě potíže, aby z vydrancované země uživila svůj lid, ale naše poměry jsou mnohokráte lepší nežli u všech našich blízkých i vzdálených sousedů a přátel, kudy šla válka. Proto je třeba, aby i hub bylo využito k výživě našeho národa. Slíbil také našim praktickým houbařům plnou podporu. Slova jeho byla uvítána s nadšením stejně jako přednáška prof. Smotlachy, jehož opětný vstup do veřejné činnosti při aspoň částečném zotavení z těžké a obtížné choroby, bylo uvítáno několika sty návštěvníky s velkým nadšením. Nato přednášel organisátor večera a největší odbočky nadšený náš pracovník Drázda o jedovatých muchomůrkách, kterážto přednáška byla součástí praktické mykologické školy, kterou Drázda loni ve své odbočce zavedl a vynikajícím způsobem uplatnil. Nakonec byly určeny a ukázány zájemcům donesené houby, mezi nimiž byly i krásné choroše: sírový, šupinatý a obrovský, které dodal ze svých zásilek MVÚ. Velký krásný choroš šupinatý byl donesen přímo z Denisova nádraží, bohužel zásilka byla předčasně vyložena bez zjištění zasilatele, jemuž tímto děkujeme. Prosíme, aby se ohlásil sám ústavu a poradně. A.

*

Zásluhou našeho spolupracovníka p. Josefa Jirouse byla nám poslána vyhláška národního výboru v Humpolci čj. 1415/45, která byla jím koncipována:

»**Všem houbařům!** Při sbírání hub nerozkopávejte ty houby, které pro svůj užitek nehodláte upotřebiti. — Houby jsou nejen cennou potravinou, ale i vítaným doplňkem a změnou kuchyně a mají veliký národohospodářský význam. — Jedlých hub je asi tisíc druhů, kdežto jedovatých hub je jen asi deset druhů a z toho jen tři, čtyři houby jsou smrtelně jedovaté. Nejsou tedy všechny houby tak zvané prašivky jen proto, že jich neznáte. — Jen lidé zlomyslní, nepřející a sobečtí ničí rozkopáváním houby, tuto důležitou, vydatnou a levnou potravu všeho lidu. Šetřte proto houby v lese! — Staňte se přáteli přírody a lesa a neničte svévolně to, co jiným je ku prospěchu! — V Humpolci 28. VI. 1945. Železný František v. r., předseda národního výboru v Humpolci.«

Náš houbařský referent p. Jirous pracuje i na výzkumu pro mykologickou zahradu v Humpolci a posílá redakci pravidelně své zprávy a články, jež příštostně přineseme. Sm.

*

Návrh na pěstování žampionů v pražských krytech protileteckých učinil náš spolupracovník inž. V. Richter a stará se s námi o jeho provedení. Sm.

Houbaři a houbařiči obého pohlaví. Rozhrabete-li prst kolem nalezeného hříbka, již jste vyhladili hříbkovou rodinu, neboť tím jste zničili jeho křehké podhoubí. Proto nehrabejte, nevyplácí se to, nalezli byste nejvýše droboučké,

pro kuchyni bezcenné plodničky, a hajný by vám právem mohl uložiti citelnou pokutu. Plodničky větší se vám samy prozradí kulovitým hrbolkem na prsti. Hrabete-li prsť kolem stromku, dopouštíte se škody další, neboť odnímáte tím stromku jeho přirozenou pokrývku, která chrání jeho kořeny v létě před přeschnutím a v zimě před mrazy. Šetřte našich krásných českých lesů, potřebují také zotavení po válce. M. Oppelt.

Vinohradská naše odbočka praktických houbařů uctila po rušných převratových dnech památku svých členů, kteří padli za oběť nepříčetné zlobě germánských násilníků — pietní tryznou, uspořádanou ve vinohradském Národním domě. Po úvodních slovech p. řed. Pulcharta vylíčil předseda odbočky Mistr Drázda, aktivní účastník podzemního hnutí práci odbočky národně povzbuzující a protiokupantskou činnost našich lidí a ocenil zvláště vřele jejich oběti materielní, morální i hmotné, pokloniv se nehynoucí památce hrdinů, kteří pocházejíce z našich řad, položili své životy za osvobození našeho národa a vlasti. Této slavnosti účastnili se pozůstalí po našich hrdinech a jim byly vysloveny projevy upřímné a opravdové soustrasti nad ztrátami, jež může zmírniti jen naše pevná vůle k činům, jimiž nehynoucí památka je posvěcena a navždy v paměti naší zachována. Památce vrch. polic. rady dr. Jaroše, legionáře Jos. Sršně, řed. Baláčka, Jos. Plašila, který hrdinně padl na barikádách, a mnohých jiných houbařů jako zářných příkladů poctivého vlastenectví, které dovede i životy obětovat, věrni zůstaneme! Smotlacha.

Knížka Smotlacha »Houby v kuchyni«, dávno rozebraná, vyjde záhy v druhém vydání zcela přepracovaná a doplněná. Obsahuje v stručném přehledu sta způsobů, jak připravovat a konservovat naše jedlé houby. Doporučujeme, aby si ji zakoupili i ti, kdož mají I. vydání, neboť obsahuje mnoho nového.

Vůně hub. Všichni čtenáři ČČH, kteří houby sledujete podle vůně, napište laskavě do ČČH svoje zkušenosti v tomto směru.

Dotazy všeho druhu ohledně hub zodpoví redakce ČČH přímo nebo v čísle následujícím.

Přednášky prof. Smotlachy se konají od října každé pondělí večer od 19—21 hodin. Místnost bude sdělena telefonicky (454-18). Dne 12. listopadu t. r. je to zasedací síň Městské knihovny, Praha I, Mariánské nám. Přijďte, pošlete své známé! Přednášky budou pokračovat. Sledujte noviny. Ptejte se!

*

Nové druhy ovocných stromů. Moje stanovisko k novým druhům ovocných stromů, zaváděných u nás teprve v posledních padesáti letech, není nepříznivé nebo nepřátelské a snahy ty uznávám vcelku za správné. Je však zde nutno učinit některá opatření (publikoval jsem je již dříve):

1. Podrobiti nové druhy napřed důkladnému a dlouhodobému výzkumu, zda se a za jakých podmínek osvědčí.

2. Šlechtiti je na solidních, trvalých, vzdorných i úrodných podložkách. Tyto podložky je třeba zavésti pro všechno naše ovoce. Ve školkách je třeba ceniti štěpované (očkované) stromky i podle podložek, které je nutno vždy uvádět.

3. Nezanedbávati osvědčené druhy staročeské i »novočeské«, t. j. druhy prastaré i novější, ale u nás již dobře osvědčené.

4. Které druhy staročeské mají zvláštní cenu, to ukáže naše historická ovocná zahrada, proto prosím naše všechny ovocnáře (pomology) všech druhů o laskavou podporu.

5. Propaguji vedle šlechtění ovocných stromů očkováním a štěpováním i pěstování odkopků a semenáčů s vrcholnou snahou, aby každý náš druh ovocného stromoví rostl ze svého vlastního kořene. Očkování a štěpování je přece jen i rušení normálního života. Moderní vynálezy růstových dráždidel, na př. kolchicinu, mohou nám k tomu snadno přispět. Sám mám většinu staročeských višní, slív a švestek jen na prvokmenech a vypěstoval jsem je (stejně jako kdysi otec a děd) hlavně z odkopků. Tak se u nás uchovaly většinou po staletí. Smotlacha.

Dr. F. Smotlacha:

Doba volá houbaře ke zvýšené práci.

(Programová přednáška praktických houbařů z 8. VIII. 1945.)

Vzdali jsme díky svým osvoboditelům, p. presidentu Benešovi, maršálu Stalinovi i spojencům. Oslavili jsme vítězství nad odvěkým nepřítelem, který v úžasné hrabivosti, povýšenosti a ve zločinném fanatismu rozpřáhl tyranské ruce nejen po nás a po všem Slovanstvu, nýbrž i po celé Evropě a který uvedl do nebezpečí celý svět. Tím vším postavil celý svět proti sobě a přivolal si zasloužený porážku a trest. Dnes čistíme svůj pradávný životní prostor, své krásné Čechy, Moravu, Slezsko a Slovensko od vetřelců kteří nás ve vlastní naší vlasti drželi v zajetí jakoby v koncentráku. To vše je součástí revoluce, které jsme se všichni s nadšením zúčastnili, stejně jako odporu aspoň trpného proti okupantům. Vzpomínáme zde i mnoha přátel houbařů, kteří za vlast a svobodu trpěli, bojovali a umírali.

Dnes však již je konec slavnostního vzrušení. Odboj je skončen, doba volá ku práci. Jestliže dříve mohl býti někdo živ bez práce vlastní z práce cizí, dnes to není možné. Bez práce není ničeho a zvláště nebylo by blahobytu našeho lidu. Úkolové heslo dneška — »Blahobyt všem« — je možno splnit jen tak, že se k usilovné práci povinné státem nebo soukromníky požadované a placené připojí i hojná práce dobrovolná, nehonorovaná, přesto však hodnotná a cenná. A k ní patří i praktické houbařství, t. j. studium a sběr hub k jídlu pro kuchyň o pro zásobárnu našeho člověka. I houby patří totiž do podmínek blahobytu člověka, zvláště dnes, kdy potravin není ještě dostatek a nadbytek a zejména u nás, kde houby od dávna známe a velice si jich vážíme. Proto volá dnešní doba i všechny naše praktické houbaře k činnosti. I to je práce pro osvobozenou republiku, pro náš osvobozený národ, práce vedoucí aspoň částečně k blahobytu. Voláme proto všechny houbaře k účasti na svém programu, t. j. na výzkumu, studiu a sběru hub, abychom mohli docíliti plného uplatnění svého starého pracovního hesla »Houby všem«.

Šíříme houbařství a znalost hub.

Praktické houbařství, praktická mykologie, t. j. výzkum, studium a sběr hub, zvláště jedlých ku potřebě člověka, je jedním z nejkrásnějších a nejzdravějších zaměstnání prázdně. Proto se mu věnují také příslušníci nejrůznějších povolání. Všichni tito houbaři jsou vlastně praktičtí přírodopisci, kteří jdou do přírody, jednak ji lépe poznat, jednak se v ní po práci osvěžit. Vždyť je dávnou naší zkušeností, že houbařství je krásnou formou rekreace, oddechu a přírodního sportu, že je vlastně i tělocvikem a tělesnou výchovou. Náš praktický houbař sbírá houby jednak za účelem výzkumu a studia, aby měl vyšší důvod pro svou činnost. Avšak sbírá je také pro svou kuchyň, pro svou zásobárnu, konaje tím i důležitou činnost hospodářskou, stejně hodnotnou jako jsou dosud různé práce výdělečné, jednotlivci i celku prospěšné.

Sbíráme, studujeme, hodnotíme houby a získáváme v nich pochutinu i potravinu. To je činnost praktických houbařů, to je i podstatou jejich vědy, praktické mykologie. To je také základem výzkumného ústavu MVU, činností našeho odborného listu ČČH i ústředního spolku houbařského ČMS. Pracujeme všichni na lepším poznání a dokonaleiším využití hub a je nás při našem ústavu, časopisu a spolku sdruženo na tisíce. Jsme největším kolektivem svého druhu. Jdouce za heslem »Houby všem«, sbíráme jedlé houby a propagujeme jejich sběr v našem lidu, chceme, aby je znali a sbírali všichni, aby se jich dostalo hojně všem, kteří znají jejich hodnotu a mají je rádi. A usilujeme o to, aby těchto přátel hub bylo více a více.

Tak se snažíme, my, praktičtí houbaři, všude probudit zájem o houby v celé oblasti naší republiky. Přibývá nás neustále. Značí to, že práce naše je opravdu úspěšná. Těžíme z naší přírody tolik jedlých hub, že tím přispíváme aspoň částečně k blahobytu nejen svému, nýbrž celého národa a všeho našeho lidu.

Jdeme za heslem »Houby všem«.

Jdeme prostě za heslem »Houby všem« a to se nám daří. To je důvod, proč konáme houbařské přednášky, kursy, školy, vycházky a výstavy, proč se sdružujeme. To je důvod, proč existuje dnes již téměř 40 let náš veliký kolektiv, zmíněný již MVÚ, konající od svého začátku všechnu uvedenou činnost, proč existuje ČČH i ČMS se svými pracujícími členy, důvěrníky, odbočkami všude v ČSR. Chceme, aby všechen náš lid znal lépe než dosud nejen houby jedlé a jinak důležité v počtu co největším, nýbrž i houby jedovaté, aby se mohl uchrániti před otravami a tím spíše se pak plně věnovati sběru hub jedlých. Chceme, aby každý dovedl jedlé houby lépe k jídlu připravovat a dokonaleji je konservovat, aby lépe než dosud byly využity. Konáme proto již dávno podrobný výzkum hub.

Naše vlast plná hub ve svých lesích i luzích vede nás sama k těmto snahám a k této práci. Ta nám říká »jsem nejen zemský ráj na pohled — ale i země opravdu bohatá a pro vás houbaře přímo nesmírně bohatá«. Vždyť v Čechách, na Moravě a v celé ČSR roste skoro tolik druhů hub, jako v celé Evropě mimo její krajní jih dohromady, a to zejména druhů hodnotných i ve velikém množství plodnic. Jen je potřebí toto bohatství dobře poznat, vytěžit a využít. Tak se zároveň dosáhne i splnění našeho hesla »Houby všem«, jež jsem dal téměř před 40 lety do čela své výzkumné a propagační práce. A toto heslo přeneslo se do naší staré republiky, přetrvalo okupanty a musí přijít k platnosti i v naší lidové republice, kam teprve se nejdokonaleji hodí. Neboť »Houby všem« znamená stejně jako heslo »Blahobyt všem«, že každý z našeho národa má právem podíl na statcích a bohatství naší země.

Naše činnost praktická nikterak nevadí tomu, aby byla ve své podstatě dokonale vědeckou, ba my se o to vždy a s úspěchem snažíme. Avšak hlavním účelem jejím je prospěch celku, prospěch lidu. A to je také úkolem programem a cílem veškeré činnosti ČMS, kterou jsem roku 1921 se svými spolupracovníky z MVÚ a z ČČH založil. Také ČMS má ve svém programu naše heslo »Houby všem«, žádající na jedné straně výzkum a studium hub u nás rostoucích, na druhé zjištění hub jedlých, jedovatých a na třetí propagaci hub jedlých a boj proti otravám houbami. To vše je samozřejmě hlavním cílem ČMS. Vzpomeňme zde také našich výstav hub, jež jsou nejstarší, nejdéle trvající, nejobsáhlejší a nejvíce navštěvované svého druhu výstavy celého světa. Ty staly se učiteli všech téměř našich mykologů, neboť ukázaly jen v letech 1912—1913 postupně všem zájemcům i našim odborníkům na 750 druhů hub, které jsem dávno před tím musel sbírat, poznat, prostudovat a bezpečně určit. Ten, kdo dnes určuje houby dosud neznámé, ví, co to znamená na příklad jen 10 druhů hub po prve určit. Nerci-li pak 750, které před tím u nás ve veřejnosti i vědě byly neznámé nebo téměř neznámé. Tehdy jsem ovšem mohl z oněch 750 druhů jen menší část označiti bezpečně za jedlé, kdežto na 200 bylo tu druhů jedovatých a silně podezřelých, nehledě k ostatním, které lid pokládal tehdy ještě za prašivky, k jídlu nebezpečné. Avšak počet jedlých hub mými pokusy od r. 1912 (250 - 100 původních) stoupal, r. 1921 propagoval jsem jich již na 700 a r. 1930 již na 1000 druhů. Naproti tomu počet jedovatých hub jsem zase svým výzkumem zmenšoval. R. 1919 znal jsem již jen asi 100 druhů hub jedovatých a silně podezřelých, kterýžto počet jsem svým výzkumem do dneška omezil jen asi na 20 druhů skutečně jedovatých a jistý počet podezřelých (vláknice, závojenka a zvonovka), které nedoporučuji sbírati vůbec.

Úspěch v boji proti otravám houbami.

Dnes nikdo z těch, kteří pracují s námi v houbách, nemusí při trochu opatrnosti přijíti do nebezpečí života, neboť dnes známe již přesně naše skutečně jedovaté houby, což dříve nebylo a jmenujeme je podle jejich barvy, abychom je snadno poznali a mohli se jich vyvarovati. Tak jsme poznali, že naší nejjedovatější houbou nejsou muchomůrka červená (A. muscaria L.) nebo citronová (A. citrina Schff.), jak se dříve myslelo, nýbrž muchomůrka zelená (A. viridis Pers.), zbělená (A. verna Rull.) a bílá (A. virosa Fr.), jež také nejsou hlíznaté, jak se někdy říkalo, nýbrž pošvaté. (Amanita phaloides Qél. neznamená totiž v překladu muchomůrka hliznatá, nýbrž m. pošvatá neboli hadovkovitá). Kdysi byla pokládána u nás za nejjedovatější houbu muchomůrka červená, kdežto moje snaha po ochraně před otravou houbami vyžadovala, aby byl znám pravý vinník smrtelných otrav u nás, t. j. muchomůrka zelená, zbělená a bílá. Abych pověst jedovatosti muchomůrky červené odstranil, snědl isem při své přednášce a výstavě konané r. 1912 v Národním domě vinohradském před několika sty houbařů jednu mladou plodnici muchomůrky červené s velikou chutí a jistotou, což může ovšem opakovati každý, protože v malém množství muchomůrka červená chutná a jest neškodná, isouc jen ve velkém jedovatou. Tenkrát to ovšem noviny napsaly, že mám žaludek fakira, kterému jed hub neškodí. Vedle muchomůrky zelené (A. viridis Pers.), zbělené (A. verna Rul.) a bílé (A. virosa Fr.), poznal jsem ještě dále jako jedovaté houby člověku velmi nebezpečné závojenku olovovou a hnědolesklou, pak vláknici Patoulliardovu čili načervenalou. Mírněji jedovaté jsou muchomůrka červená a hnědá, dále vláknice Godeyiova čili červenající. Za syrova zaviňují otravy satan a hřib hlohový a otravy kyselinou helvelovou způsobuje jistý ucháč, velice podobný ucháči jedlému. Známe-li tyto houby, můžeme se plně uchránit otravám, neboť pak již máme jen ještě zmíněné tři rody, které nesbíráme, a muchomůrku pantherovou podezřelou ve velkém, neboť v malém je neškodná.

Náš úkol a prostor se rozšířil.

Dnes jdouce za heslem »Houby všem«, máme práci velmi usnadněnou. Známe dnes houby jedlé i jedovaté. Víme kde u nás rostou a kdy rostou, to všechno bylo a je předmětem naší výzkumné práce. Dnes máme ke splnění svého hesla i dostatečný počet hub ke sběru. Okupanti zmizeli a rozšířila se naše vlast i tam, kam jsme před krátkou dobou nesměli a kam se opět vracíme. A jestliže roste spousty jedlých hub v Čechách a na Moravě, jak jsme je měli za doby okupace, roste jich dvojnásob v celém území Čech a Moravy a pětinásob včetně Slezska a Slovenska. Tím heslo naše dostává nový zvuk. Houby v lesích kolem našich velkých měst, kolem Prahy, Brna, Bratislavy atd. nepostačují všem houbařům tam usedlým, ale za to kraje dál od měst, kraje na Vysočině, v horách jizerských, v Jeseníkách, v Krkonoších, Bezkydách, Šumavě a Krušnohoří jsou přeplněny houbami, které je třeba vysbírat a využít. Tím více je pak hub na Slovensku. Avšak my houbaři nejsme dnes omezeni jen na ČSR. Můžeme sbírat houby v celé Evropě a můžeme je sbírat zejména také na jihu a východě Evropy u národů slovanských, kteří dnes všichni jsou osvobozeni od okupantů a radují se z nové svobody, budujíce svou šťastnou budoucnost. Jedlých hub roste plno v Polsku, Jugoslavii, Bulharsku a zejména také všude v SSSR. Je to hub množství nepřeberné a dosud z velké většiny nevyužité. Tam všude můžeme my praktičtí houbaři, nejen naše nové jedlé houby propagovat, nýbrž i sbírat a zužitkovat, zejména také průmyslově a obchodně.

Houby Čech a Moravy jsou houbami celé téměř Evropy.

Uvedl jsem již několikráte v ČČH, že houby Čech a Moravy jsou v podstatě totožné s houbami celé Evropy, neboť naše malá, ale zajímavě tak krásná a bohatá vlast uprostřed Evropy soustřeďuje v době, jak jsem se

sám studiem přesvědčil, houby evropského jihu i severu, východu i západu. Sám osobně jsem zjistil, že v lesích italských, anglických, švédských, v Ukrajině i u Leningradu rostou v podstatě naprosto tytéž houby jako u nás. Jsou tu jistě menší odchylky, týkající se druhů a forem méně významných, ale hlavní naše jedlé a jedovaté houby, na př. naše hřiby, křemenáče, klouzky, naše jedlé žampiony, špičky, třepenitky, šupinovky, ryzce, syrovinky, holubinky, bedly a muchomůrky, stejně zase jako naše jedovaté houby výše zmíněné v čele s muchomůrkou zelenou, rostou i všude v uvedených zemích. Jsou to totiž většinou kosmopoliti, t. j. houby rostoucí za stejných podmínek ve všech dílech světa a zejména v mírném pásu severní polokoule.

Náš úkol a program je evropský, slovanský, ba světový.

Naše práce není jen omezena na naše lesy, háje, louky atd. v ČSR, jen na Prahu, není omezena jen na naše kuchyně a na naše obchody, nýbrž má širší význam. Znalost hub u nás rostoucích je vlastně součástí světového vzdělání našeho člověka. Tak jako se náš dělník, řemeslník,, obchodník, voják a letec uplatnili a během let uplatňují i dnes v celém světě na prvních místech, že také náš houbař svou znalostí hub může se tak dobře uplatnit, neboť znaje dobře a prakticky naše nejdůležitější, nejcennější i nebezpečnější houby, zná tím i houby důležité v celém světě, důležité v Evropě, důležité všude v zemích slovanských a v celém SSSR a důležité i v celém světě. Úkol a program praktických houbařů MVÚ, z ČČH i z ČMS je veliký, krásný a významný. Není potřebí, abychom v krátkém běhu svého života snažil se každý z nás vyzkoumat všechny naše houby a houbičky, všechny jejich odrůdy, popsat a latinsky pojmenovat a nově někam zařadit všechno, co nám z hub přijde do ruky. To je úkolem jistě přírodopisců, botaniků a mykologů profesionálních, kteří si svůj chléb vydělávají jako profesoři vys. a odborných škol, ředitelé ústavů, zaměstnanci muzeí a pod. a houby si vzali nebo dostali za svůj pracovní obor. Ti mají dvojí úkol. Dokonale znát všechny houby u nás i v celém světě rostoucí a to i houby nižší, prakticky pomíjené. Dokonale jim rozumět po všech stránkách. Ti jsou povinni mnohokrát více vědět o houbách, než my praktičtí houbaři. A mají také dnes i sloužit, pomáhat a radou přispívat praktickým mykologům, kteří při svém jiném zaměstnání, které bylo a je naše hlavní, houbám věnujeme se jen z lásky s tím trochem sobectví, že z nich vytěžujeme vše dobré pro člověka a že se varujeme všeho, co by mu mohlo uškodit. Ze všeho je vidět, že je správný program MVÚ, ČČH a ČMS, který jsem jim svého času dal a který jsme právě poznali. Šířit dokonalou znalost našich nejdůležitějších a nejcennějších hub jedlých i jinak hodnotných, varovat před jedovatými, aby se tím mohlo uplatnit heslo »Houby všem«. To znamená vysbírat a využít také všechny jedlé houby u nás rostoucí ku potřebě všeho našeho lidu.

Náš ústav, časopis a společnost jsou dnes největší dobrovolné kolektivy svého druhu. Jsou k blahobytu našeho lidu určené a jimi zůstanou i v naší osvobozené, lidové republice. Vždyť jejich úkolovým a pracovním heslem je naše staré i nové »Houby všem«.

Náš program r. 1945-46.

Program MVÚ, ČČH a ČMS a všech našich spolupracovníků v houbách i praktických houbařů v souvislosti s heslem: »Houby všem« do budoucna jest:

1. *Plné využití nesmírného bohatství našich jedlých hub* také k odstranění krise ve výživě našeho národa.

2. *Všestranný výzkum hub v ČSR* celkový, regionální i místní podle programu uveřejněného postupně od r. 1919 v ČČH a celkově tamže r. 1941. Tomu slouží výzkumný archiv MVÚ, místní mykologické zahrady atd.

3. *Atlas a matrika hub.* Všichni spolupracovníci jednotlivě a ústav v celku pracují na atlase a matrice všech našich hub popsaných, kreslených, malovaných, fotografovaných všemi způsoby i modelovaných. Všichni spolupracovníci nechť pošlou do MVÚ svoje články a zprávy, foto atd. ze svého výzkumu. První krásná kniha Smotlacha—Vejrych, »50 druhů hub« vyšla několik dní po našem osvobození na jeho oslavu. Další kniha — fotografický barevný atlas — k jehož pořízení přispělo na pět set spolupracovníků, se chystá! Budete všichni překvapeni!

4. *Organisace ústřední mykologické zahrady ČSR* složená z místních mykologických zahrad, t. j. částí lesů, hájů, luhů a sadů, po stránce hub dobře prozkoumaných, kde rostou význačné druhy hub.

5. *Praktický (i chemický) výzkum jedlosti, výživnosti, stravitelnosti* všech našich jedlých hub (vybral jsem jich tisíc) s doplňkem ostatních. Výzkum jejich podle hodnoty potravinné (kuchyňské), obchodní i všeobecné. Ve výzkumu napřed samozřejmě jdou houby nejcennější a nejdůležitější.

6. *Mimo houby hřibovité, jež má znáti dobře každý houbař,* vyber si každý k výzkumu jednu čeleď hub (nebo velký rod), jedno odvětví vědy nebo část anatomie, morfologie, biologie, ekologie, chemie, pěstování hub, jeden les, park, jedlost hub atd. V jedné nebo ve více otázkách mykologie prostě každý pracuj se zájmem.

7. *Toxikologický (i chemický) výzkum všech našich hub* jedovatých a podezřelých z rodů muchomůrka — Amanita, vláknice — Inocybe, závojenka — Eutoloma, zvonovka — Nolanea.

8. *Dokonalé hospodářské využití* (kuchyň, zásobárna, průmysl, obchod) všech našich hub zvláště oněch jedlých.

9. *Pěstování cenných druhů hub* a pokusy s houbami zvláště ve výzkumné naší zahradě.

10. Úplné vybudování mykologického výzkumného ústavu a výzkumné zahrady vlastní a péče o to, aby i na našich vysokých školách byl podobný ústav s výzkumnou zahradou zařízen.

11. Spolupráce s mykology slovanských národů a zvláště SSSR ve všech směrech theoretické i praktické mykologie ve směrech sub 1—9 uvedených. Zde Čechové jako národ v houbách zejména po stránce praktické nejpokročilejší, mají opravdu mimořádné postavení a vyhlídky na úspěch.

12. Našeho řešení úkolu a cesty k cíli může se zúčastniti každý houbař, kdo chce podle našeho dávného, původního a plně odůvodněného programu pracovat.

13. Tento program je součástí houbařské pětiletky, jak ji uvádíme vpředu.

●

Zlatokopové také v houbách. Na úsvitu naší revoluce a osvobození objevili se i hledači pokladů v houbách, kteří již dlouhou dobu za germánců různým způsobem se snažili výsledky práce prof. Smotlachy (ČMS, ČČh poradnu atd.) pro sebe získat, dobýt a na jeho místo v houbařství u nás se postavit. Tu nemohouce přerůznými prostředky (také policií, Svazem pro zeleninu a houby atd.), o nichž bude na valné hromadě ČMS podrobněji promluveno, nic pořídíti, zneužili v nemoci předsedově revoluce. Přišli s terorem, podepisovali se za universitu, za museum a připravili profesoru Smotlachovi v jeho zlé chorobě a práci mnoho potíží. Avšak spletli se. Smotlacha, který ve své skromnosti jinde raději nekalé konkurenci, ovšem s vrcholným despektem, ustupuje, neboť má mnoho krásných pracovních oblastí jiných, v houbách neustupuje násilí. Jeho věc je jasná, čistá, v každém směru naprosto bezvadná a nemoc jeho přes tyto úžasné potíže, ačkoliv jimi je velmi ovlivňována, přece jen se dík jeho opatrnosti a silné

vůli zlepšuje, a tak myslíme, že všichni jeho spolupracovníci nakonec budou plně spokojeni. Podivíte se, až na valné hromadě ukážeme, kdo všechno a jak ČMS dobývá. Pokud se týče otázky ČMS, přečtěte si vše v ČČH — pošlete zpět dotazník a hlavně se všichni zúčastněte valné hromady. Kdo z venkova nemůžeš, sděl to. Všichni, kteří chcete bližší informace, obraťte se přímo na prof. Smotlachu. Chceme také zvědět, kdo uznává 30—40 let jeho poctivé opravdu positivní práce pro veřejnost a náš lid v houbách a kdo zlatokopecké snahy vytěžiti něco z konjunktury a dosáhnout rychle a snadno »revolucí« posic, slávy, knihovny atd. v ČMS (a našem houbařství vůbec), kterou Smotlacha založil, udržel a vybudoval, když se to napřed několikráte nezdařilo způsoby jinými. Dr. R. Vávra.

Or. 10. **Hlíva ústřičná** (Pleurotus ostreatus Jacqu.). Roste od podzimu do jara na pařezech a hnijících kmenech listnatých stromů všude u nás a v mírném severním pásu. Je to sice trochu tuhá, avšak jedlá houba I. třídy hodnoty, hodící se zejména do polévek. Je i houbou velmi vytrvalou, kterou lze na podzim i v zimě, kdy roste, na delší dobu čerstvou zachovat. Obrázek je vzat z Krombholze. Archiv ČČH. Napsal Sm.

Vycházky odbočky vinohradsko-vršovické. Dne 11. listopadu t. r. Modřany, sraz v 7.30 na konečné stanici el. dr. č. 17 a 21 v Braníku. — Dne 18. listopadu Vrané, odjezd v 8 hod. z Braníku. — Dne 25. listopadu Mokrovraty, odjezd v 8 hod. z Braníku.

Předseda a ředitel houbařské pětiletky ČSR dr. F. Smotlacha úřaduje pro pětiletku vždy v pondělí a v úterý jednak od 13—14 hod., jednak od 16—17 hod. v Praze III., Karmelitská 14 (Mykologický výzkumný ústav). Zároveň konají se porady s jednotlivci, po příp i s odbory. Všichni spolupracovníci Smotlachovi a odběratelé ČČH, kdo jste ještě neobdrželi potvrzení do lesa, ihned si o ně napište. Platí i na rok 1946. — Spolupracovníci staří i noví, pošlete do týdne svoje příspěvky, obrázky atd.!

Vydavatel: Mykologický výzkumný ústav v Praze III., Karmelitská 14, tel. 454-18. Odpovědný redaktor: Dr. F. Smotlacha. Redakce a administrace tamže. — Tiskne Živnotisk, Praha XII., Belgická č. 20. — Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt v Praze. — Dohlédací poštovní úřad: Praha 25.

Dr. F. Smotlacha:

Pavučinec hřibovitý.

Pavučinec hřibovitý podobá se v mládí svým tělem, nožkou a kloboučkem hřibu pravému. Propaguji jej ke sběru již od prvních let svých výstav a přednášek o houbách, kdy mi byl donášen — stejně jako dnes — každoročně z mnoha stran. Jeho jedlost jsem poznal nejen z vlastní zkušenosti, nýbrž i od svých spolupracovníků nejstarší doby. Roku 1918 přinesl nám jej jeden nový houbař s otázkou, zda není otráven, neboť mu jej doma připravili bez jeho vědomí jako houbu jedlou k obědu a on jí dostatečně nevěřil. Ubezpečili jsme jej, že je to houba neškodná, ba jedlá, výborná. Tenkrát byl sbírán na Kolínsku. Zde totiž a dále v Polabí a u Kutné Hory jej sbírají, jak nám sdělil p. kol. Zahradník již před patnácti lety jako »vrzavku« a velmi si na něm pochutnávají. Obraz jeho kreslený máme v archivu od řed. Simra, Filipa a j. Obr. na str. 30 je částí barevné fotografie, která bude v chystaném atlasu hub. Kdo víš něco o vrzavce, sděl to redakci.

❄

Omluva. Omlouvám opoždění vydání ČČH a pozvolné vyřizování korespondence v posledním celém roce svou chorobou a jejím léčením, které je úspěšné. Proto také teprve dnes je vyřizována stará korespondence (až i půl leta). To týká se nejen hub, nýbrž i staročeské ovocné zahrady a záchrany čmeláků. Byl jsem zvyklý pracovati dříve doslova za deset a když za nemoci stačil jsem sotva na práci za jednoho, bylo a je to znát jistě nápadně. Děkuji tu zároveň přečetným spolupracovníkům, kteří mi v nemoci v mé práci pomáhali a dosud pomáhají a prosím o pomoc všechny ostatní, kteří o mé nemoci nevěděli. Smotlacha.

Odběratelům ČČH a všem členům ČMS (prosím své čtenáře, aby uvědomili laskavě ze členů ČMS ty, kteří ČČH neodebírají): Od svého návratu ze studijního zájezdu do Ruska r. 1938 trpěl jsem každý rok na podzim a v zimě následky svých vrcholných tělesných cvičení na nářadí v mládí konaných. Vždy se pak připojovaly v zimě další a další. Nemoci přibývalo dobou i stupněm. Roku 1942 trvala čtyři, roku 1943 pět, r. 1944 sedm měsíců a r. 1945 téměř nepřetržitě a zhoršila se tak, že jsem musel ulehnout. To bylo příčinou, proč jsem nemohl vyřizovat korespondenci, nemohl přednášet, proč se opozdil ČČH atd. V dubnu 1945, krátce před naší osvobozovací revolucí, byla při generální prohlídce na polyklinice v Myslíkově ul. zjištěna u mne vlastní příčina postupného zhoršování a těžkého zdravotního stavu, nebezpečná chorcba další, vzniklá z válečné jednostranné výživy a stálého rozčilování za okupace. V době revoluce, jíž jsem se ve svém okruhu přes svou nemoc plně zúčastnil, rozhodl jsem se vzhledem k svému zdravotnímu stavu, že nevystoupím plně aktivně v řadě oborů, jak jsem je dříve a dnes konal a jak jsem původně zamýšlel, nýbrž že budu především léčiti nebezpečnou nemoc, která dosud byla nepovšimnuta a proto i zanedbána. Proto jsem zejména také zůstal v pensi jako ředitel ústavu tělesné výchovy na českých vysokých školách v Praze, kam jsem byl za doby okupace (r. 1940) neprávem dán, ale kam dnes zdravotním stavem a stářím (po pěti letech) plně patřím. Pracoval jsem tam téměř 30 let a mohu klidně říci, že velmi úspěšně vždy za deset a zcela bez pomoci úředních, odpovědných pomocných sil s nepatrnými prostředky. Ať to dnes dokáží jiní, třeba v míře daleko zmenšené! Toto mé odmlčení po revoluci (každý se žene po nějaké nové posici) vzbudilo dojem, jako bych měl jiné příčiny k svému zdánlivému odmlčení. Nikoliv! Moje politická i každá jiná minulost i přítomnost je naprosto nezávadná. Eventuelní pomluvy jsou naprosto bezpodstatné a obrátí se zaslouženě proti pomlouvačům.

Všichni členové České mykologické společnosti a zároveň čtenáři a spolupracovníci ČČH a ČMS, učiňte přípravy, abyste se mohli zúčastnit valné hromady Českosl. mykol. společnosti, ke které se horlivě připravujeme. Neopomeňte ničeho vykonati, abyste měli zachováno hlasovací právo. Nikdo nesmí chybět na valné hromadě. Všichni také ihned dopište zakladateli a předsedovi ČSM dr. Smotlachovi o svých názorech k současné situaci v ČMS.

Mykologický výzkumný ústav má mnoho velmi dobrých pracovníků, kteří po svém zaměstnání přicházejí pracovat v laboratoři, archivu atd. Avšak nával práce zde nyní tak vyrostl (pětiletka), že zde potřebujeme ještě několik pomocníků a pomocnic, a to jak v houbách tak i v ostatních našich pracovních oborech. Přihlášky prosíme korespondenčním lístkem, neboť neprodlévám nyní v Praze stále, nýbrž většinou na své pokusné staročeské zahradě. Smotlacha.

Viny Smotlachovy jsou: 1. Studium od mládí do stáří. 2. Nadměrná výkonnost, vědomosti, úspěch v práci pro celek, pro lid, ne pro kariéru. 3. 1200 otištěných původních prací s novými myšlenkami. 4. Nemoci, které jej nutí k mírnosti, nebojovnosti, k touze po klidu. A. K.

Obsah posledního ročníku (XXIII.) ČČH vyjde v příštím dvoj- nebo trojčísle.

Úřednici (písařku) přijme ihn. ČČH, Praha III. Karmelitská 14, tel. 454-18. Písemně.

Všem odběratelům ČČH, starým i novým! Předplatné za Mykologický oběžník č. 1.-2., který jste již obdrželi, činí K 10.—, za XXIV. ročník ČČH (na rok 1945/6) K 45.—. Kdo si ještě nezaplatil, pošli ihned předplatné vplatním lístkem č. 35.986, kdo jej nemáš, pošli bianko složenkou: Dr. Frant. Smotlacha, Praha III. — pro účet č. 35.986. Bianko složenku obdržíte na každém poštovním úřadě. Kdo se zdrží v placení, připlatí na každou upomínku (i jen v ČČH) K 3.—. Předplatné platí se předem. Každý získej několik nových odběratelů, abychom dosáhli starého počtu. I to je práce pro houbařskou pětiletku ČSR, které se všichni zúčastněte. Bez časopisu není organisace a práce možna.

Originály našich některých krásných obrázků, jichž štočky byly pořízeny většinou již před několika léty, se při stěhování redakce někam založily, takže jsme nevěděli přesně jejich autory, jimiž jsou pp. Štusák, inž. Rozehnal a j. Prosíme proto, aby se jednak dodatečně přihlásili k svému dílu (sdělíme to příště čtenářům), jednak aby poslali novou zásilku svých obrazů hub.

Mykologický výzkumný ústav (bezplatná poradna, výzkumný archiv, ČČH), Praha III., Karmelitská 14, s pokusnou zahradou a odbočkou Zámeček, p. Nový Hradec Králové, jest veliký houbařský pracovní kolektiv s více než tisícem spolupracovníků, z nichž přes sto — praví mykologové — pracuje zvlášť úsilovně. A každý spolupracovník má zase kolem sebe družinu dalších houbařů (milovníků přírody, zahrádkářů, ovocnářů atd.). Ústav, archiv i ČČH jsou orgány pětiletky a jejich spolupracovníci spolupracovníky pětiletky.

Všem spolupracovníkům, odběratelům a čtenářům ČČH. Posílejte nám podrobné zprávy výzkumné, pošlete přihlášku spolupráce do odborů pětiletky a zúčastněte se plně práce s námi. Posílejte houby k určení. Roku 1944 vyřídil náš ústav (poradna) 4000 zásilek, donášek a dotazů. Roku 1945 jich bude trochu méně, ale ne o mnoho. Je to tím, že jsem byl nemocen a že byl rozruch revoluce. Dnes ovšem máme zase denně 20—30 dopisů. Korespondence nás dnes stojí, nehledě k pracovním silám, které musíme hledat a platit, tisíce ročně, na což není úhrady. Mnozí posílají známky na odpověď nebo korespondenční lístky. Bohužel tento způsob náhrady je nevýhodný. Téměř polovina dopisů, obálek, lístků, známek, se dopravou znehodnotí. Tyto ztráty ročně činí mnoho. Je to velká škoda, ze které nikdo nic nemá. Proto je mnohem lépe, když každý pošle na úhradu složenkou nebo bianko složenkou menší obnos na korespondenci. Složenku označte: Dr. Fr. Smotlacha, Praha III. — 35.986.

Prosíme své čtenáře, aby se stali našimi spolupracovníky také tím, že nám sjednají nové odběratele ČČH, a všechny spolupracovníky dosavadní, aby ke dříve získaným získali další. To je správná propagace šíření znalosti hub. Jen tak může se houbařství rozšířiti všude v ČSR. Čtenáři ČČH, šiřte kroužky čtenářů ve svém okolí. Kolem každého našeho houbaře ať utvoří se kroužek aspoň deseti jeho spolupracovníků. Všichni hlaste pokud možno do týdne nové odběratele. Všichni upozorněte také na barevný atlas Smotlacha-Vejrych: »Padesát druhů hub, které doporučujeme sbírati«.

Knížky Smotlacha: »Houby v kuchyni«, »Přehled hub« a »Jedovaté houby« jsou rozebrány a budou brzo vytištěny znovu. Hlaste se o ně ihned v ČČH.

Atlas barevných obrazů hub — pokračování 50 druhů hub — sestavuji. Všichni odběratelé i čtenáři ČČH, kteří houby malujete, dostavte se vždy v pondělí nebo v úterý odpoledne ke mně a ukažte mi všechny své obrazy. Také barevné fotografie mi přineste ukázat. Smotlacha.

Všem odběratelům ČČH v pohraničí a na Slovensku. Všichni staňte se důvěrníky MVÚ, spolupracovníky ČČH, referenty houbařské pětiletky a budovateli mykologické zahrady. Získejte ihned aspoň několik odběratelů ČČH a utvořte houbařskou odbočku.

Každý čtenář, který získal nové odběratele, sděl do týdne jejich adresy, abychom mohli brzo vypravit druhou expedici ČČH. Všichni, kdo získávají nové odběratele, mají již tím významné místo v pětiletce.

ČČH do všech škol, knihoven, čítáren, odboček Svazu zahrádkářů, Ovocnické jednoty atd. Čtenáři a spolupracovníci naši se postarejte, aby ČČH přišel do všech knihoven, čítáren obecných, školních a jiných, do všech odboček spolků zahrádkářských, ovocnických atd.

Krásný atlas: Smotlacha-Vejrych »Padesát druhů hub, které doporučujeme sbírati« právě vyšel a byl rozebrán. Kdo nemůžeš jej získati u svých knihkupců, žádej v nakladatelství České grafické unie v Praze II., Svobodova 1 (mají své knihkupectví) druhé vydání. Tamže je třeba hlásiti se ihned o druhý díl atlasu.

Vydavatel: Mykologický výzkumný ústav v Praze III., Karmelitská č. 14, telefon 454-18. Odpovědný redaktor: Dr. F. Smotlacha. — Redakce a administrace tamže. — Tiskne Živnotisk, Praha XII., Belgická 20. — Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt v Praze. Dohlédací poštovní úřad: Praha 25.